

พร้อมแจกเอกสารผลงานของโรงเรียนจากผลงานที่ได้จัดทำและมีการแสดงบนเวทีการพ่อนรำ เกี่ยวข้าวครกมอง การพ่อนมันแกวเงินล้าน ในกิจกรรมครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมงาน ทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้ที่สนใจ นักวิชาการวันละ 500 คน (เอกสารอ้างอิงใบตอบรับการ เข้าร่วมงานวิชาการคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)

ความคาดหวัง การดำเนินกิจกรรมจัดนิทรรศการและการแสดงบนเวที จะ เป็นการสร้างพลังการขับเคลื่อนให้ครู ผู้ที่สนใจ เยาวชนได้มีความสุขใจ เรียนรู้เรื่องของ ท้องถิ่นตนเอง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ในระบบ ที่ จัดการเรียนรู้ในห้องเรียนได้เปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการสอนนำเด็กนักเรียน ได้เรียนรู้ นอก ห้องเรียนด้วยวิธีสร้างความรู้ หลาย ๆ แบบ จากครูและนักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปฏิรูป การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากเรื่องใกล้ตัวของครูและนักเรียนนำมาเป็นหลักสูตร ในโรงเรียนต่อไป

การจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

สื่อที่ได้รับการเผยแพร่ คือ

คู่มือยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพิมพ์จำนวน 60 เล่ม เผยแพร่ให้โรงเรียน ต่าง ๆ 30 เล่ม และผู้สนใจในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 30 เล่ม

เอกสารสรุปความเป็นมาของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เผยแพร่ ไปยัง 40 โรงเรียนในเขตพื้นที่ศึกษามหาสารคาม เขต 1-3 ได้เข้าร่วมโครงการ

เอกสารแผ่นพับประกอบโครงการในกิจกรรมรายงานประชุมความก้าวหน้า ระยะ 6 เดือน วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เพื่อเผยแพร่ให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่เข้าร่วม ประชุมในโครงการ ฯ และผู้สนใจ เผยแพร่จำนวน 120 แผ่น

ข่าวยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 จัดทำโดยผู้สื่อข่าวร่วมกับโครงการยุววิจัย สกายไลน์เคเบิล ทีวี จังหวัด มหาสารคาม เผยแพร่ในรายการการศึกษา เวลา 19.00 น. – 19.30 น. ของสถานีโทรทัศน์ ท้องถิ่น สกายไลน์ เคเบิล ทีวี แพร่ภาพในเขตอำเภอเมือง อำเภอคูดริง อำเภอบรบือ อำเภอ แกดำ ชื่นชม นาเชือก วาปีปทุม นาโดน พยัคฆภูมิพิสัย กันทรวิชัย โกสุมพิสัย ของจังหวัด มหาสารคาม

ข่าววิทยุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2552 จัดทำโดยผู้สื่อข่าวทีวีท้องถิ่นสกายไลน์ เคเบิล ทีวี ร่วมมือกับโครงการวิทยุวิทยุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ข่าวในรายการข่าวการศึกษาเวลา 19.00 น. – 19.30 น. ของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น สกายไลน์ เคเบิล ทีวี แพร่ภาพในเขตอำเภอเมืองอำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอบรบือ อำเภอแกลง อำเภอนาคู อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอนาคู อำเภอโกสุมพิสัย อำเภอโกสุมพิสัย ของจังหวัดมหาสารคาม

ข่าวการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2553 จัดทำโดยผู้สื่อข่าวสกายไลน์เคเบิล ทีวี จังหวัดมหาสารคาม ร่วมกับโครงการวิทยุวิทยุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม นำเสนอรายการข่าวการศึกษาเวลา 19.00 น. – 19.30 น. ของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นสกายไลน์เคเบิล ทีวี แพร่ภาพในจังหวัดมหาสารคาม

สารคดีโครงการวิทยุวิทยุ โรงเรียนบรบือ เรื่อง “มันแกวเงินล้าน” จัดทำโดยทีมวิทยุวิทยุและครูที่ปรึกษา ร่วมกับทีมประสานงานจังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ให้กับโรงเรียน 20 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ในกิจกรรมการจัดปฐมนิเทศโครงการวิทยุวิทยุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553

สารคดีโครงการวิทยุวิทยุประวัติศาสตร์ โรงเรียนชื่นชมวิทยาคาร เรื่อง “กะหล่ำปลีเงินล้านกับวิถีชีวิตของชาวชื่นชม” จัดทำโดยทีมวิทยุวิทยุและครูที่ปรึกษาร่วมกับทีมประสานงานจังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ให้กับโรงเรียน 20 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการในกิจกรรมการจัดปฐมนิเทศโครงการวิทยุวิทยุประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553

สรุปบทเรียนและข้อค้นพบในโครงการวิทยุวิทยุประวัติศาสตร์มีข้อค้นพบทำให้เกิดองค์ความรู้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีกระบวนการจัดการความรู้จากเครือข่ายทางสังคมภายในโรงเรียน และภายนอกด้วยกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น การแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ การปฏิบัติและยอมรับนอกจากนี้ข้อค้นพบการศึกษาวิถีชุมชนในโครงการ พบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นพลังพัฒนาชุมชนในอนาคตด้วยการรักท้องถิ่นตนเอง และการขยายผลของโครงการด้วยวิธีการใช้เครือข่ายทางสังคมภายใน และภายนอกประสานกัน ทำกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมนิทรรศการกับสถาบันการศึกษาหลายๆแห่ง และการผลิตสื่อหลายรูปแบบ เช่น เอกสาร แผ่นพับ สารคดี ข่าวการศึกษา ส่งผลให้การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีแนวโน้มไม่ใช่วิทยุวิทยุที่จัดบันทึกไว้เฉพาะท้องถิ่นตนเอง แต่เป็นความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากการจัดการความรู้จากการใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีความร่วมมือ

ของโรงเรียนชุมชน และองค์กรทางสังคมจัดกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้ได้
เรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบ

บทที่ 6

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553 ใช้วิธีการศึกษากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผสมผสานกับการเน้นประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral History) โดยการศึกษาอบรมและการพัฒนาความรู้ความสามารถ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนครูที่ปรึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ และทีมประสานงานระดับจังหวัดที่ศูนย์เบ็ญจเกตุกลานชาวอีสาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้วยวัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนของจังหวัดมหาสารคาม ทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสร้างความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและการเปลี่ยนแปลงชุมชนในท้องถิ่นของตนเองที่จะสะท้อนผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้กว้างขวางออกไปยังสถานศึกษาและชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเผยแพร่เป็นประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษา ส่วนราชการ และบุคคลทั่วไป
4. เพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่ ให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชนและด้านการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

สรุปผลการศึกษา

จากจุดมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าวสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนของจังหวัดมหาสารคาม ทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สร้างความรู้ เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง ผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีวิธีการดำเนินการสนับสนุนให้เยาวชนจังหวัดมหาสารคามเข้าร่วมโครงการ คือ

1.1 การได้กลุ่มเป้าหมายทีมยูววิจัย และครูที่ปรึกษาเกิดจากการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากการประสานพลังกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1-2-3 กับทีมประสานงานจังหวัดของโครงการจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการจัดประชุมกลุ่มภายในเขตการศึกษาและจัดประชุมกลุ่มย่อยตามโรงเรียนที่ให้ความสนใจ เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักในการจัดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้โรงเรียนส่งโครงการเข้ามาพิจารณาได้กลุ่มเป้าหมาย 20 โรงเรียน 21 โครงการ ในระยะที่ 1 และเริ่มดำเนินงานพัฒนาโจทย์วิจัยระยะที่ 2 จำนวน 19 โครงการรวมจำนวนโครงการสองระยะ จำนวน 40 โครงการ

1.2 การทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วมปรึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันได้ข้อเสนอโครงการเกิดจากการทำงานแบบมีส่วนร่วมได้ทีมยูววิจัยจำนวน 100 คน และครูที่ปรึกษาจำนวน 55 คน แล้วทีมประสานงานจังหวัดได้จัดเวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการให้ยูววิจัยได้เล่าเรื่องที่ตนเองสนใจนำไปสู่การพัฒนาโจทย์และคำถามการวิจัยจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหนุนเสริมให้เกิดการเรียนรู้วิถีศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยการวิจัยร่วมกับครูที่ปรึกษาเป็นพี่เลี้ยงแนะนำ ทำให้ข้อเสนอโครงการชัดเจนมีความสมบูรณ์

2. การดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากโจทย์วิจัยตามแผนงาน ได้โครงการหลากหลาย 40 โครงการด้วยการพัฒนาโจทย์วิจัยจากโรงเรียนเดิมที่เข้าร่วมโครงการจากระยะที่ 1 หลังจากได้ชุดโครงการแล้วได้ดำเนินแนวทางการพัฒนาชุดโครงการจากทีมประสานงานจังหวัดได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างยูววิจัย และครูที่ปรึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัยและจัดการประชุมถอดบทเรียนจากประชุมกลุ่มย่อยในชุมชนจากทีมประสานงานจังหวัด ครูที่ปรึกษา ยูววิจัย และปราชญ์ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลของชุมชนตนเอง และการจัดประชุมถอดบทเรียนของโครงการให้สมบูรณ์ชัดเจนด้วยข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญร่วมถอดบทเรียนร่วมกับทีมประสานงานระดับประเทศ สถาบันรามจิตติ และวิทยากรจากเครือข่ายโครงการยูววิจัยในแต่ละภาคมาสนับสนุนเสริมพลังให้โครงการบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

3. การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้กว้างขวางออกไปยังสถานศึกษา และชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม การดำเนินงานโครงการครูที่ปรึกษาได้เข้าร่วมโครงการจำนวน 55 คน และทีมยูววิจัย 100 คนได้ให้ข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์และเกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองหลังจากได้เข้าร่วมโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม นำความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปเผยแพร่คือ

3.1 ครูทุกคนมีความต้องการจะปฏิรูปการจัดการศึกษาในโรงเรียนตนเอง โดยจะนำความรู้กรอบแนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษารายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เน้นการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยนักเรียนได้ศึกษาจากเรื่องที่นักเรียนสนใจที่มีอยู่ในชุมชนตนเอง โดยความร่วมมือของเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

3.2 ครูที่ปรึกษามีทักษะกระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

หลังจากได้เข้ารับการประชุมชี้แจงการดำเนินงานของโครงการเริ่มพัฒนาโครงการวิจัยระหว่างครูที่ปรึกษากับทีมวิจัย นำไปวางแผนงานของชุดโครงการในโรงเรียนแต่ละโรงเรียน หลังจากโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมโครงการ นำผลการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลากลับมาประชุมกับทีมประสานงานในจังหวัดในเวทีถอดบทเรียนรายงานผลการดำเนินงานระยะเวลา 6 เดือนและถอดบทเรียนการสรุปผลการดำเนินงานโครงการโดยทีมประสานงานระดับประเทศ สถาบันรามจิตติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเข้าร่วมการถอดบทเรียนร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะและอาจารย์ทม เกตุวงศา ได้ให้ข้อเสนอแนะโครงการของโรงเรียนเป็นกรณีตัวอย่างในเรื่องการประกอบอาชีพ ความเชื่อสถานที่สำคัญ คนตรี และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาได้ปรับแก้ใจงานของตนเองให้มีแนวทางวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จะทำให้ผลงานวิจัยสมบูรณ์และใช้เป็นตัวอย่างของการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสถานศึกษาต่อไป

3.3 ครูที่ปรึกษามีบทบาทได้สร้างความตระหนักให้ทีมวิจัยเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาตามไปลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อให้ข้อคิดเห็นในการตั้งคำถาม ให้ทีมวิจัยเก็บข้อมูลได้ตรงความประเด็นที่ต้องการในแต่ละชุดโครงการซึ่งโครงการแต่ละโรงเรียนจะมีการเก็บข้อมูลตามบริบทของแต่ละชุมชนและบริบทระหว่างครูที่ปรึกษากับทีมวิจัยจะวางแผนงานร่วมกัน

3.4 ครูที่ปรึกษาต้องการให้มีการอบรมให้แนวทางการทำวิจัยที่ถูกต้องในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะครูที่ปรึกษาบางท่านไม่ได้มีความรู้ในด้านการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ไม่ได้มีวุฒิสถาบันวิชาประวัติศาสตร์เมื่อเข้าร่วมโครงการ ฯ การดำเนินการประชุมอบรมให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์หลายครั้งจึงเข้าใจ และตัวครูมีภาระงานมากในโรงเรียนต้องทำงานเสนอนโยบายของโรงเรียน แต่ต้องการให้มีโครงการนี้อีกเพื่อขยายจำนวนสมาชิกวิจัยในโรงเรียน ได้ทุกระดับชั้นเรียน (เวทีถอดบทเรียนบทบาทครูที่ปรึกษาสรุป

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553 ห้องประชุมวิญญูควานันท์.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม)

3.5 ครูที่ปรึกษามีกระบวนการช่วยตั้งคำถามและช่วยส่งเสริมการเก็บข้อมูลกับทีมยุววิจัยตั้งคำถามร่วมกับทีมยุววิจัยตั้งแต่การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการวิจัยตรวจแก้ไขคำถามจากทีมยุววิจัยที่ยุววิจัยนำมาปรึกษาและครูช่วยตั้งคำถามเสริมในคำถามบางประเด็นให้ ทีมยุววิจัยทำงานในแต่ละเรื่องได้ชัดเจน ช่วยแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบคำถามทีมยุววิจัย ถ้าการสัมภาษณ์ของเด็กนักเรียนได้ตอบกับผู้ให้สัมภาษณ์มีปัญหา ครูกับนักเรียนช่วยกันตั้งคำถามลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกัน ในระยะแรก ๆ ของการดำเนินงานและเมื่อนักเรียนเข้าใจวิธีการเก็บแล้วครูที่ปรึกษา จะให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเองเป็นทีมในบางครั้ง

3.6 การนำโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปปรับใช้ในการเรียนการสอน

1.) เปิดเป็นชมรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแต่ละโรงเรียน ขยายการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนตนเองอย่างเป็นรูปธรรม เปิดเป็นชมรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสามารถเปิดเป็นชมรม ให้นักเรียนได้สมัครเป็นสมาชิกควรเพิ่มเติมชมรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มีโดยเฉพาะไม่ควรไปรวมกลุ่มกับชมรมสังคมศึกษา”

2.) เขียนเป็นหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน

3.) บูรณาการใช้วิธีการวิจัยกับรายวิชาอื่น ๆ เพราะกระบวนการเรียนรู้จากการทำโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาสามารถใช้วิธีการสอนนี้ได้ร่วมกับวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาชีววิทยา ภาษาไทย ฯลฯ

4.) สร้างเครือข่ายไปกับโรงเรียนอื่น ๆ ในจังหวัดมหาสารคามด้วยการมีโรงเรียนแกนนำเป็นสถานที่แหล่งเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งในโครงการนี้มีหลายโรงเรียนได้รับเงินทุนสนับสนุน ให้เป็นโรงเรียนแกนกลางจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม คือ โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์ โรงเรียนบรบือ และโรงเรียนเขวไร่ศึกษา

5.) ครูแต่ละกลุ่มสาระวิชาการเรียนรู้ควรส่งเสริมเลือกเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในการทำวิจัยหรือทำโครงการงาน

6.) จัดตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียนเขาไร่ ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อให้โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเขตสามได้มีศูนย์แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นหัวหน้าศูนย์ คือ อาจารย์สุธีรา เรืองสุวรรณ ครูที่ปรึกษาของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โรงเรียนเขาไร่ศึกษา เป็นผู้ประสานงานกับฝ่ายรับผิดชอบของโครงการศูนย์แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคาม

7.) จัดตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในโรงเรียนนาอุดมประชาสรรค์ในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 2 จังหวัดมหาสารคามโดยมีอาจารย์ พยงค์ บุญเพ็ง ครูที่ปรึกษาในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เป็นครูผู้ประสานงานกับฝ่ายรับผิดชอบการตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่น ของเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยคุณครูพยงค์ ได้ให้เหตุผลว่า “โรงเรียนนาอุดมประชาสรรค์เป็นโรงเรียนที่มีพระธาตุนาอุดมสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญเป็นที่สักการะของผู้ที่ศรัทธาเลื่อมใส จากทุกภาคของประเทศไทยได้มากราบไหว้ ทำให้หลายองค์กรสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2

3.7 กิจกรรมการเรียนรู้ของครูและนักเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้นอกชั้นเรียน ที่สนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ให้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งโครงการนี้พบวิธีการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ 4 รูปแบบ คือ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เรียนรู้แบบมีความสุข มีความร่วมมือ และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้ ทำให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเกต การแก้ไขปัญหา การร่วมมือกันในการทำงานกลุ่ม และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ คือ เป็นคนเกื้อกูลคนอื่น และอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ในสังคมปัจจุบัน

4. การรวบรวมการสังเคราะห์ชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม มีข้อค้นพบจากทีมยุววิจัยกับครูที่ปรึกษาได้ศึกษาเรียนรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 6 ประเภท คือ

4.1 อาชีพ

- วิถีชีวิตชาวบ้านหนองอิหมัน โรงเรียนประชาพัฒนา
- เครื่องปั้นดินเผาบ้านเม็กดำโรงเรียนเม็กดำ

- ควายหายไ้ไหน โรงเรียนกอกหนองผือ
- ทะล่ำปลีเงินล้านกับวิถีชีวิตชาวชื่นชม โรงเรียนชื่นชม
- มั่นแกเงินล้าน โรงเรียนบรบือ
- ลือกมรดกบ้านแพง โรงเรียนเขวไร่ศึกษา
- แป้งเส้นยาวขนมจีน โรงเรียนสารคามพิทยาคม
- ไยไหมไยชีวิต โรงเรียนเหล่ายาววิทยาคาร
- ย้อนรอยกระต๊อบข้าวสู่กระต๊อบน้ำแข็ง โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่
- ชีวิตใหม่กับไผ่เศรษฐกิจ โรงเรียนบ้านดงน้อย
- ชาวไร่อ้อยชุมชนโคกล่าม โรงเรียนโคกล่าม

4.2 คำนานและสถานที่สำคัญ

- ย้อนรอยพระพุทบาทจำลองบ้านกุดแคน
- โสภนถิน
- วัดคำพิสู่วิถีชุมชน
- บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนาคุณ
- ประเพณีสงกรานต์พระยืนกันทรวิชัย
- ประวัติชุมชนบ้านหนองเขื่อนช้าง
- บ้านโนนเมือง เมืองเก่าขอนแก่น
- พระแสงนาคุณ

4.3 ความเชื่อ พิธีกรรม

- คอนปู่ตาชาวบ้านหนองโน
- คอนปู่ตาบ้านลาด
- บุญเลี้ยงบ้านชาวอีสาน
- คำนานความเชื่อเจ้าพ่อศรีนครเตา
- คำนานความเชื่อเจ้าพ่อบุญจันทร์
- พิธีบวงสรวงพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์
- ย้อนรอยพระพุทบาทจำลอง

4.4 ครูปราชญ์ท้องถิ่น

- ปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าพื้นเมือง
- หมอสูตรพื้นบ้าน

- หมอยาพื้นบ้าน

4.5 คนตรี ศิลปะ การแสดง

- ย้อนรอยโปงลางประยุกต์ผดุงนารี
- ฟ้อนเกี่ยวข้าวक्रमอง
- ย้อนรอยรำบวงสรวงศาลญาพ่อปู่
- สรภัญญ์บ้านเม็กดำ

4.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

- ไบยานางชาวบ้านหนองโน
- สมุนไพรใกล้ตัวชาวบ้าน
- แก่งเลิงจานกับวิถีชีวิตชาวบ้านเม่นใหญ่
- หอยเชอร์รี่ศัตรูข้าวชาวนาบ้านลาด
- อ่างเก็บน้ำวังแสงกับชุมชนบ้านวังแสง
- ชุมชนบ้านกุดแคนกับลำห้วยคำพู่
- ย้อนรอยนาเกลือบรือ

จากผลการสังเคราะห์ชุดโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีข้อค้นพบจากชุดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทั้ง 6 หัวเรื่อง พบว่า

1. ลักษณะร่วมของชุมชนที่ศึกษาเรื่องการตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านในทุกโครงการนี้ หมู่บ้านโคกล่าม ชำแฮด หนองอิหมัน บ้านหนองโน บ้านกุดแคน คนที่อพยพมาตั้งหมู่บ้าน อพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวนมากว่าพื้นที่อื่น ๆ และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ไทลาว อีสานใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ลักษณะภูมิศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐานเลือกพื้นที่ที่มี ป่าไม้ธรรมชาติ ใกล้ลำน้ำ ที่ดินเป็นที่เนินสูง ราบลุ่ม จากลักษณะภูมิศาสตร์ กายภาพ และสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้คนที่อพยพมาตั้งหมู่บ้าน อาศัยฐานทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ ที่ดิน สาธารณะได้นำไปใช้ประโยชน์ ร่วมกันของคนในหมู่บ้านเดียวกัน และหมู่บ้านใกล้เคียง พ้องกับผลศึกษาของศรีศักร วัลลิโภดม (2544:20) กล่าวว่าความเป็นท้องถิ่นเดียวกันเกิดจากคนใช้น้ำ ป่า ที่ดิน สาธารณะร่วมกันหลาย ๆ หมู่บ้าน และภายใต้การควบคุมจากอำนาจเหนือธรรมชาติ คือ เชื้อผี มีผีปู่ตา ผีเถื่อน จากความเชื่ออำนาจเหนือธรรมชาติหมู่บ้านแต่ละแห่งจากโครงการ 40 ชุด ที่ศึกษาจะมีศาลผีปู่ตายังคงอยู่ให้เป็นที่สักการบูชาของคนภายในหมู่บ้าน และ

คนภายนอกหมู่บ้าน เช่น คอนปู่ตาบ้านลาด ปู่ตาบ้านหนองโน เจ้าพ่อศรีนครเตา เจ้าพ่อบุญจันทร์ ประเพณีบุญเลี้ยงบ้าน

2. ลักษณะร่วมการประพัตินของคนในชุมชนจากโครงการที่ศึกษา เช่น วิถีชีวิตชาวบ้านหนองอิหมัน สมุนไพรใกล้ตัว ชุมชนชาวไร่อ้อยโคกล่าม ยึดถือฮีตสิบสองคองสิบสี่ เป็นประเพณีสำคัญของสังคมอีสาน ซึ่งทุกหมู่บ้านได้สืบทอดประเพณีทั้ง 12 เดือน จากเรื่องวิถีชีวิตชาวบ้านหนองอิหมัน ชาวไร่อ้อยชุมชนโคกล่าม ย้อยร้อยกระดืบข้าวสู่กระตักน้ำแข็ง ฯลฯ จากการนับถือ ประเพณี 12 เดือน ทำให้คนในชุมชนจาก 20 หมู่บ้านได้จัดทำบุญประเพณีขึ้นมาในแต่ละท้องถิ่น เช่น บุญเลี้ยงบ้าน พิธีบูชาผีปู่ตา เป็นประเพณีเฉพาะท้องถิ่นอีสาน เชื่อมโยงคนปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจในครัวเรือนการในบำเพ็ญบุญทำให้พบความสุข ข้าวกล้าสมบูรณ์ และบางหมู่บ้านมีการทำจากประเพณีอาชีพที่ทำ เช่น ประเพณีกะหล่ำปลีเงินล้าน ประเพณีมันแกวเงินล้าน หรือการฝึกฟ้อนรำจากอาชีพ เช่น การฟ้อนเกี่ยวข้าวกรรมกร ถือเป็นการจัดทำประเพณีประจำท้องถิ่นได้เผยแพร่อาชีพของคนในหมู่บ้านให้คนหลาย ๆ แห่งมาเที่ยวชม ทำให้อาชีพที่ทำมีเงินรายได้สม่ำเสมอสร้างเศรษฐกิจและการอนุรักษ์อาชีพกับประเพณีให้ควบคู่กันไป

3. การเปลี่ยนแปลงมิติเวลาตามกรอบแนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

จากการศึกษาชุดโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทั้ง 40 โครงการ ซึ่งทีมผู้วิจัย และครูที่ปรึกษาได้นำเสนอมิติเวลาในแต่ละเรื่องมีมิติเวลาแตกต่างกันเพราะบริบทภายในของหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงเกิดจากเหตุการณ์ปัจจัยภายในคนในหมู่บ้านมีการเปลี่ยนแปลงโดยมีประชากรเพิ่มมากขึ้น เกิดจากเหตุการณ์ได้เกิดความสัมพันธ์กับคนภายในท้องถิ่นเดียวกันด้วยการแต่งงาน การขยายองค์ความรู้ที่ตนเองมี เผยแพร่ไปหมู่บ้านอื่น ๆ หรือเหตุการณ์ของหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกมี มีถนน ไฟฟ้า สถาบันการศึกษาตามนโยบายการพัฒนาของรัฐ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้มิติเวลาในแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกัน ฉะนั้นมิติเวลาทางประวัติศาสตร์ที่นำเสนอ จึงเป็นมิติเวลาของชาวบ้านบอกเล่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยงยุทธ ชูแว่น (2551 : 239) ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ จากคู่มือผู้วิจัย (สกว).2551 และศรีศักร วัลลิโภดม (2552 : 35) ที่กล่าวว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ ประวัติศาสตร์ชาวบ้าน

4. การปรับตัวของคนในชุมชนจากชุดโครงการ 40 ชุดโครงการได้พบการปรับตัวของคน ปรับตัวไปตามสถานการณ์ เพราะหมู่บ้านบางแห่งทีมผู้วิจัย และครูที่ปรึกษาได้เก็บข้อมูลภาคสนาม ในชุดความรู้ได้เสนอแนวทางการปรับตัวจากการใช้กฎหมายในหมู่บ้านตกลงร่วมกัน เช่น ห้ามไม่ให้ตัดไม้ที่คอนปู่ตาชาวบ้านเชื่อปฏิบัติตามบรรพบุรุษ เป็นกลอุบาย

ให้ชาวบ้านรักษาป่าไม่ร่วมกัน ซึ่งความเชื่อเรื่องผีสงฆ์ นำไปปรับใช้กับการทำเป็นกฎหมาย บ้านเมือง หรือเป็นประเพณีที่พระมหากษัตริย์ได้เข้าร่วมกับประชาชน ประชาชนถือว่าเป็นประเพณีของท้องถิ่น ทำให้พระมหากษัตริย์ยอมรับ เช่น การทำพิธีจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์นำคุณพระมหากษัตริย์นำไปใช้ในพิธีสาบานตน ให้คนปรับตัวมีความกลัว ไม่กล้าทุจริตต่อแผ่นดิน

5. การขยายผลการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

5.1. การจัดเวทีขับเคลื่อนขยายผลการวิจัยโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม การจัดเวทีขับเคลื่อนเพื่อขยายผลการวิจัยจากโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามเริ่มต้นกิจกรรมการขับเคลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและเครือข่ายงานด้านเด็กและเยาวชนในจังหวัดมหาสารคาม เช่น

- ร่วมกิจกรรมกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่ที่เป็นพื้นที่ทำวิจัยของโครงการต่าง ๆ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีบทบาทนำผลงานไปเผยแพร่ได้ตามโอกาส เช่น จัดนิทรรศการทางวิชาการ ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 – 3 มีกิจกรรมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ

- โครงการ Child Watch ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดมหาสารคาม จัดกิจกรรมประชุมสัมมนาระดับภาค ระดับจังหวัด ที่เป็นเครือข่ายโครงการยูววิจัยร่วมกับสถานบันมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จัดงานครบรอบ 80 ปี ได้เชิญโรงเรียนเครือข่ายยูววิจัยมาร่วมเสนอผลงาน และจัดแสดงบนเวทีในวันที่ 7 – 9 ธันวาคม พ.ศ. 2553

- การจัดโครงการ “สื่อสร้างสรรค์หลายรูปแบบ” ร่วมกับทีวีท้องถิ่น สกายไลน์เคเบิลทีวีมหาสารคาม ขยายผลโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามสู่การทำสื่อในรูปแบบสารคดี หรือ ข่าวยูววิจัยในรายการข่าวการศึกษา

- การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ท้องถิ่นในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาของจังหวัดมหาสารคาม

6. บทเรียนและข้อค้นพบโครงการยูววิจัย ฯ

6.1 ข้อค้นพบที่ทำให้โครงการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เกิดจาก

- การจัดการความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นด้วยเครือข่ายทางสังคม โดยทีมประสานงานจังหวัด ร่วมกับทีมประสานงานระดับประเทศ สถาบันรามจิตติ และ

สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้จัดกิจกรรมการจัดการความรู้ ให้กับยุววิจัย และครูที่ปรึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาให้ความรู้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้ได้กรณีตัวอย่างงานให้โรงเรียน ที่มีปัญหาการทำโครงการได้ศึกษาเป็นตัวอย่าง เช่น ตัวอย่างจากเรื่องเจ้าพ่อศรีนครเตาได้เผยแพร่ให้โรงเรียน 19 แห่ง ได้ใช้เป็นกรณีแก้ไข ปัญหาเชิงพื้นที่ เพราะมีตัวอย่างได้ทำตาม ผลลัพธ์โรงเรียน 19 แห่ง ได้ดำเนินโครงการสำเร็จ

6.2 ข้อค้นพบโดยรวมจากการศึกษาวิถีชุมชนผ่านโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้ครูที่ปรึกษา และยุววิจัยเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นชุมชนของตนเองเกิดจากการได้เรียนรู้ เรื่องราว ที่ตนเองสนใจผ่านการบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลในแต่ละหมู่บ้าน ทำให้เกิดความตระหนักว่า ควรศึกษาเรื่องราวของตนเองให้เข้าใจ และอนุรักษ์สิ่งที่ได้ศึกษาไว้ให้เผยแพร่ ต่อไปในโอกาสต่าง ๆ ที่มีการจัดเวทีวิชาการ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และนอกจากนี้ทำให้เกิดความสัมพันธ์กับคนในชุมชนหลายวัยได้ผูกพันกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ๆ ยุววิจัย เป็นการพัฒนาเยาวชนให้รู้เท่ารู้ทันข้อมูลของชุมชนและข้อมูลโลกภายนอกนำไปปรับใช้กับชีวิตตนเองเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

อภิปรายผลการศึกษา

จากงานวิจัยชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 40 โครงการมีข้อควรเพิ่มเติม คือ

1. ควรให้สำนักงานเขตพื้นที่ แบ่งเขตรับผิดชอบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ควรมีการจัดอบรมครูทุก ๆ คน เพราะประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่อง คน ซึ่งเรื่องเกี่ยวกับคนมีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกลุ่มวิชาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่ควรจัดอบรมให้เฉพาะครูสาระสังคมศึกษา เพราะการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะสร้าง ความตระหนักให้ครูรู้จักรากเหง้าตนเองถึงจะเชื่อมโยงไปสอนให้นักเรียนรู้จักตนเอง เข้าใจเรื่องราวที่มีในแต่ละ หมู่บ้าน เกิดความรัก ภูมิใจเกิดขึ้น เพราะครูมีวิธีการสอนที่เป็นประวัติศาสตร์บอกเล่าควบคู่กับผลการวิจัย โดยผ่านกระบวนการอบรม

2. การเปลี่ยนแปลงในระบบสถานศึกษาควรมีการอนุรักษ์ และพัฒนาสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเป็นพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม

3. การเปลี่ยนแปลงในชุมชนควรมีการเชิดชูเกียรติปราชญ์ชาวบ้าน แต่ละสาขาวิชาได้เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเป็นวิทยากร เข้าไปสอนในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องใกล้ตัวจากครู ในท้องถิ่นที่มีความรู้ เฉพาะสาขาวิชาในหมู่บ้านของตน

ปัญหาในการศึกษาของครูที่ปรึกษาและยุววิจัย

การศึกษาครั้งนี้พบปัญหาอุปสรรค ดังนี้

1. การให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านยังให้ข้อมูลไม่ชัดเจนและไม่ตรงกัน ข้อมูลบางอย่างยังไม่มีเอกสารยืนยัน
2. เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องมีน้อยมาก
3. การศึกษาเป็นการได้ข้อมูลจากคำบอกเล่าเป็นเพียงนามธรรม อาจทำให้ความเป็นจริงคลาดเคลื่อนและไม่ละเอียดเท่าที่ควร
4. ผู้ศึกษามีเวลาน้อยมากที่จะลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล
5. ผู้ศึกษามีความรู้น้อยมากในงานวิจัย ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้งานวิจัยล่าช้าและขาดความสมบูรณ์
6. ยุววิจัยและครูที่ปรึกษามีภาระงานมาก เพราะโรงเรียนมีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น ผู้บริหารต้องการพัฒนาโรงเรียน เป็นโรงเรียนในฝัน และบางโรงเรียนต้องเตรียมผลงานไว้ให้องค์กรภายนอกมาประเมินโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ทำให้การทำโครงการนี้ล่าช้า และขาดความต่อเนื่อง จึงทำให้การส่งรายงานให้กับทีมประสานงาน ไม่เป็นไปตามเวลาที่นัดหมายกันไว้
7. ยุววิจัยและครูที่ปรึกษาบางโรงเรียนไม่มีความชำนาญ เรื่อง การถ่ายทำวิดีโอ เพื่อจัดทำสื่อให้กับโครงการยุววิจัยได้ตามต้องการ เช่น บางโรงเรียนอยากทำสื่อสารคดี แต่ไม่มีความรู้ ต้องการให้โครงการช่วยเหลือให้การอบรมในการทำสื่อของแต่ละโรงเรียนในโอกาสต่อไป

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อ สกว.

จากการดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามในระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 จนถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553 ทีมผู้ประสานงานได้ทบทวนบทเรียนเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะการดำเนินงานในโครงการนี้ต่อไป

1. การติดต่อประสานงานกับนักเรียนและครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบโดยใช้วิธีประสานงานด้วยการสร้างความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การให้กำลังใจในลักษณะของกัลยาณมิตรทางวิชาการ อย่างใกล้ชิดด้วยสื่อโทรศัพท์และไปร่วมฝึกปฏิบัติเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกันกับทีมประสานงานและให้โอกาสโรงเรียนที่ร่วมโครงการได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบสนทนากลุ่มย่อยในการจัดกิจกรรมที่พื้นที่วิจัยร่วมกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชน

2. การประสานงานให้ยูววิจัย และครูที่ปรึกษา ดำเนินงานวิจัยตรงตามแนวทางของการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัย ในประเด็นนี้ ทีมประสานงานจะต้องพยายามติดตามประสานงานอย่างใกล้ชิดตามข้อเสนอแนะของทีมประเทศจากสถาบันรามจิตติที่จะเข้ามาหนุนเสริม

3. การประสานงานควรตระหนักถึงปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานอีกปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำชุมชนควรประสานงานด้วยความละเอียดอ่อน และสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เมื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันได้แล้ว จะได้รับเครือข่ายปัจจัยสนับสนุนให้ยูววิจัยมีกำลังใจเรียนรู้อย่างมีความสุข

4. การประสานงานมีระดับจังหวัดที่จัดกิจกรรมหนุนเสริมโครงการ เช่น การจัดกิจกรรมการประชุม และการจัดกิจกรรมปิดโครงการ ควรได้รับงบประมาณสนับสนุนในการจัด เพราะจะได้ข้อมูลในส่วนนี้เพิ่มเติมให้รายงานของโครงการยูววิจัยแต่ละโรงเรียน มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากแต่ละโรงเรียนต้องการให้มีกิจกรรมหนุนเสริมเพิ่มจำนวนวันการจัดมากกว่านี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนา ทองทั่ว. ลีลาวิจัยไต้หวัน ถอดบทเรียน ประสบการณ์ คนทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

หน้า 61-63. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2550.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารเพื่อโลกสวย : บทเรียนจากการสื่อสาร เพื่อจัดการ

สิ่งแวดล้อมในชุมชน กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทเซเว่น พลัสติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2549.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงอนาคต กรุงเทพฯ ฯ : บริษัทซัคเซลมีเดียจำกัด, 2546.

กรมวิชาการ , กระทรวงศึกษาธิการ. วารสารวิชาการฉบับที่2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ อักษรไทย 2544.

เขวาไร่ศึกษา, โรงเรียน. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสื่อกมรดกบ้านแพง, 2552.

โคกก่อ, โรงเรียน. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนบ้านกุดแคนกับลำห้วยคำพุ.

เรียงความ. 2552. หน้า 18

โคกก่อ, โรงเรียน. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย้อนรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง. 2552.

โคกลำม, โรงเรียน. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชาวไร่อ้อยชุมชนโคกลำม, 2552.

โคกลำม, โรงเรียน. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโสภณกเต็น, 2552.

นาคุณประชาสรรค์, โรงเรียน. โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนาคุณ

, 2552.

ทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. เอกสารประกอบ

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เอกสารลำดับที่ 1 เส้นทาง

เรียนรู้...ยุวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อนักวิจัยน้อย...คุณครู...ชุมชน...ลำปางของเรา

“รวมเกล็ดน้ำ เรื่องเล่า การเรียนรู้วิถี และข้อคิดของคุณครูผู้ใจดี”. ลำปาง :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2551.

ทีมยุววิจัย 20 โรงเรียนในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ถอด

บทเรียนกิจกรรมกลุ่ม ณ ห้องประชุม 100 ที่นั่ง อาคารกิจการพัฒนานักศึกษา

มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม. วันที่ 14 พฤศจิกายน 2552.

ทิสนา แหมมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2545.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะและทม เกตุวงศา. การประชุมโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ณ
ห้องประชุม 100 ที่นั่ง อาคารกิจการพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม, วันที่ 14 พฤศจิกายน 2552.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. การประชุมปิดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
ณ ห้องประชุมวิญญูคุณานันท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วันที่ 29 มีนาคม
2552

ประชาพัฒนา, โรงเรียน. โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวิถีชีวิตชาวบ้านหนอง
อิหมัน, 2552.

เม่นใหญ่, โรงเรียน. โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย้อนรอยกระดืบข้าวสู่กระดิก
น้ำแข็ง, 2552.

พนม พงษ์ไพบูลย์ “ครูกับการปฏิรูปการศึกษา” ในวารสารวิชาการฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.
2544. หน้า 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย. 2544.

พยง การิเทพ. การจัดเวทีเสวนากลุ่ม การพัฒนาโครงการยูววิจัยจังหวัดมหาสารคาม ณ ห้อง
ประชุมซ่อแก้ว อาคาร 7 คณะครุศาสตร์ วันที่ 14 ธันวาคม, 2551

พยัคฆภูมิพิสัยวิทยาการ, โรงเรียน. โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำนานความเชื่อเจ้า
พ่อบุญจันทร์, เรียงความ. 2552 หน้า 31

ยงยุทธ ชูแว่น. ครึ่งศตวรรษแห่งการค้นหาและเส้นทางสู่อนาคตประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไทย.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2551.

ศรีศักร วัลลิโภคม. “ประวัติศาสตร์ชาวบ้านคือประวัติศาสตร์ของชุมชน” ในวารสาร
ประชาคมวิจัยปีที่ 15 ฉบับที่ 87 กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552 หน้า 35 กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) 2552.

ศรีศักร วัลลิโภคม. พัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2544.

ศรีศักร วัลลิโภคม. ทัศนะอภิปรัชญา สังคมวัฒนธรรมในวิถีการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ : อมรินทร์,
2543.

สารคามพิทยาคม, โรงเรียน. โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแปงเส้นยาวขมจีน, 2552.

สารคามพิทยาคม, โรงเรียน. โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสร้างพระยืนกันทรวิชัย,
2552.

สุเทพ สุนทรเกสัช. หมู่บ้านอีสานยุคสงครามเย็น สังคมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. พิมพ์
ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มติชน, 2548.

สีลาภรณ์ บัวสาย “ความสำคัญและบทบาทของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบัน” ในวารสาร
 ประชาคมวิจัย ปีที่ 15 ฉบับที่ 87 กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552 หน้า 6 กรุงเทพฯ :

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) 2552.

สุรพล ชยภพ. การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัด

นครราชสีมา. หน้า 90-94. มหาสารคาม : สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรมภาคอีสาน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2550.

เหล่ายาววิทยากร, โรงเรียน. โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นวัดกำแพงวิสุทธิชุมชน, 2552.

เหล่ายาววิทยากร, โรงเรียน. โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไผ่ไหมยชีวิต, 2552.

อมรวิชัย นาครทรรพ. การประชุมพัฒนาติดตามผลการดำเนินงานโครงการยววิจัย. ณ ห้อง

ประชุม 100 ที่นั่ง อาคารกิจการพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2552.

อมรวิชัย นาครทรรพ. เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : องค์การสังเคราะห์

ทหารผ่านศึก 2549.

อมรวิชัย นาครทรรพ. เอกสารประกอบคำบรรยายการติดตามประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. สถาบัน

รามจิตติ, 2552.

บุคคลนุกรม

- แก้วตา สุวรรณศรี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านดงน้อย เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2552.
- จารุณี ดวงชัย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนโคกก่องพิทยาคม เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2552.
- จารุพร ฐิตะสาร เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านเหล่ายาว เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552.
- จันทร์เพ็ญ มณีจันทร์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2552.
- ทวิ พิมพัสสิม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนสารคามพิทยาคม เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2552.
- นิลวรรณ พนิชนาพันธุ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบรบือ เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2552.
- นรินทร์ จันทร์ลอย เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านบ่อใหญ่ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2552.
- บุญชนะ ทาโยธี เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2552.
- บุญบา สืบสิงห์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านวังแสง เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2552.
- เบญจมาศ ไชยเกตุ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนประชาพัฒนา เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2552.
- ประคอง พิมพา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านกอกหนองผือ เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2552.
- พยงค์ การิเทพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้านเม็กดำ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2552.
- มารศรี วงศ์ช่าง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนชื่นชมวิทยาคาร เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2552.

รุจิรา วงศ์แก้ว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนผดุง-
นารี เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2552.

วราภรณ์ ไสโสภ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้าน
หนองโนอีดำ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2552.

วันเพ็ญ ว่องไว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียนบ้าน
โคกล่าม เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2552.

วิรัตน์ ปักกระณา เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียน
นาคุณประชาสรรค์ เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2552.

เวียงงาม อินทะวงษ์ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียน
บ้านลาด เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2552.

สุธีรา เรืองสุวรรณ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียน
เขวาไร่ศึกษา เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2552.

อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่โรงเรียน
พยัคฆภูมิวิทยาคาร เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2552.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลบริบทโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

แบบสัมภาษณ์

ข้อมูลบริบทโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

คำชี้แจง 1. ให้กรอกข้อมูลตามความเป็นจริง

2. กาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่กำหนดให้

ชื่อ.....สกุล.....

ตำแหน่ง ☐ ครูที่ปรึกษาทีมยุววิจัย ☐ ผู้ใหญ่บ้าน

☐ ครูผู้สอน ☐ ผู้อำนวยการ ☐ ผู้อำนวยการโรงเรียน

บ้าน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

1. โรงเรียนของท่านมีประวัติความเป็นมาและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. กิจกรรมของโครงการใดบ้างที่ประสบผลสำเร็จและโรงเรียนมีอุปสรรคปัญหาอะไรในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละโครงการ

.....

.....

.....

.....

3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบอุปสรรคและปัญหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. แหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่ใช้ประโยชน์ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่อยู่ภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ประเภทใดบ้าง

.....

.....

5. มีหน่วยงานและองค์กรใดบ้างเข้ามาส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนของท่าน

.....

.....

.....

6. โรงเรียนของท่านเชิญวิทยากรภูมิปัญญาใดบ้างมาให้การอบรมกับนักเรียนเป็นประจำ

.....

.....

7. สภาพชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่มีสิ่งแวดล้อมอย่างไร และประชาชนประกอบอาชีพอะไร

.....

.....

8. โรงเรียนของท่านต้องการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนอย่างไร

.....

.....

9. โรงเรียนของท่านมีการวางแผนงานให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาโรงเรียนด้วยวิธีใดบ้าง

.....

.....

10. โรงเรียนของท่านมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเกิดขึ้นในโรงเรียนของท่านในสาขาวิชาใดบ้าง และมีกระบวนการจัดการทำอย่างไร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

บทความ

ยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

ผู้เรียนเป็นสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประสพสุข ฤทธิเดช¹

เส้นทางการปฏิรูปของการศึกษาไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่ต้องเก็บค่าใช้จ่ายและมาตรา 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 22 หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และเรียนอย่างมีความสุข โดยเฉพาะเรื่องการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการจัดการการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นสาระกลุ่มวิชาที่ต้องปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้ในสังคมปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2)

ปัจจุบันปัญหาเด็กและเยาวชนได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในเรื่องความรุนแรง เรื่องเพศ นิสัยการบริโภค การถูกลบเลือนทางวัฒนธรรมอันดีงาม ที่มีมาในอดีต สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ การได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ในทางที่ไม่เหมาะสม เกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ กระทั่งเด็กและเยาวชนบางกลุ่ม เกิดการหลงลืมรากเหง้าประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง ขาดการสืบสานประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น เพราะขาดความภูมิใจในที่มาของตนเอง วิธีการแก้ไขปัญหการศึกษาสามารถสร้างเกราะป้องกันปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนได้ โดยใน

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ประเทศที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีทั้งในระดับครอบครัว และระบบสถาบันการศึกษา เด็กและเยาวชนจะมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจและรับมือแรงปะทะทางวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง

การปฏิรูปการศึกษาที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่พุทธศักราช 2542 การจัดการศึกษาของไทยมีความพยายามจะปฏิรูปการเรียนรู้ ในระดับโรงเรียน มีความพยายามในการจัดทำหลักสูตร และการเรียนการสอนทางด้านประวัติศาสตร์ ได้ให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ของตนมากขึ้น โดยคาดหวังว่านักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัว มองเห็นเรื่องราวและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตน เกิดความสำนึกรักและผูกพันในแผ่นดินถิ่นเกิด รวมทั้งช่วยกระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และคนจากรุ่นสู่รุ่นในลักษณะที่ชื่นชมกันและกันมากขึ้น ทั้งเด็กที่เคารพความรู้ของผู้ใหญ่ ที่มีความสุขเมื่อได้ถ่ายทอดให้ลูกหลานในชุมชนฟัง (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2552 : 6)

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเยาวชน

สภาพปัจจุบันการพัฒนาประเทศจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความผูกพันทางวัฒนธรรม ทำให้รัฐต้องปรับปรุงการจัดการศึกษา เรื่องการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้สนองต่อความต้องการของชีวิต และสังคมให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพราะสภาพปัจจุบันการจัดหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ไม่บรรลุเป้าหมายที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปการเรียนการสอน ในระบบโรงเรียนพบว่าทุกระดับการศึกษาไทยเรียนแต่วิชา รู้เฉพาะในหนังสือ และถูกกำหนดด้วยตารางสอน และห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้คนมีคุณสมบัติ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูงมุ่งมั่นทำงาน และเชี่ยวชาญ ชีวิตการจัดการเรียนการสอนไม่เน้นให้ผู้เรียน ได้คิด วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ทำให้ผู้เรียนขาดคุณสมบัติข้างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ เน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงความรู้ที่มีในท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ (อมรวิรัช นาคทรพรพ. 2549 : 30)

จากการปฏิบัติการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าวมา มีสภาพปัญหาไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะโรงเรียนไม่สร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตชุมชนห่างไกลจากธรรมชาติ ครอบครัวและชุมชน ไม่มีโอกาสร่วมคิด ร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดระยะเวลาในโรงเรียน

ขาดการอบรมให้เป็นผู้พากเพียร เรียนรู้สูงงานยิ่งมั่น ในความสุจริตทั้งกาย วาจาและใจ จึงทำให้คุณธรรม จริยธรรมและสุนทรียภาพไม่เกิดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้พฤติกรรมของครู ครุยังมีอำนาจสูงสุดในชั้นเรียน สำคัญว่าตนเอง รู้มากที่สุด ถูกที่สุด ผู้เรียนมีหน้าที่รับ และทำตามครูบอกจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นทุกข์ เน้นเนื้อหาสาระการสอน และคะแนนสอบเป็นสิ่งที่พิพากษาความสำเร็จของผู้เรียน การเรียนเน้นการท่องเนื้อหาขาดการคิด ปฏิบัติแบบวิทยาศาสตร์ และไม่ได้รับการปลูกฝังให้ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ

ยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบัน มีโรงเรียนหลายแห่งได้พัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) ในโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 20 โรงเรียน มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 100 คน และครูที่ปรึกษา 55 คน มีวิธีการเรียนรู้ให้ครู นักเรียน กับชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกันช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถาม จัดระเบียบข้อมูลจากเรื่องที่สนใจ เช่น ประเพณี ภูมิปัญญา อาชีพ ตำนาน และประวัติศาสตร์ชุมชนการตั้งถิ่นฐาน บุคคลสำคัญที่เป็นต้นแบบที่ดี เพื่อหาคำอธิบายเรื่องเหล่านี้ นำมาสรุปและเชื่อมโยงเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน และมองเห็นแนวโน้มในอนาคต ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ี้ สามารถปรับใช้ได้กับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะสาระสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นเรื่องชุมชนท้องถิ่นที่คนอยู่ร่วมกัน เป็นมิติในเรื่องแบบองค์รวม และศรีศักร วัลลิโภดม.(2552 : 35) ได้ให้ข้อคิดเห็นสนับสนุนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า “ทำให้คนในท้องถิ่นรู้จักตนเองว่าเขาเป็นใครมาจากไหน แล้วในปัจจุบันเป็นอย่างไร อยู่ในตำแหน่งใดของบ้านเมือง” และในปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งได้ริเริ่มการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง ด้วยการเข้าร่วมโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เกิดจากความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันรามจิตติ กับ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้ประสานงานไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ให้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553

วัตถุประสงค์ของโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและ

ครูที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม การนำเสนอบทความในครั้งนี้ ผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับทีมยูววิจัยทั้ง 20 โรงเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษาจำนวน 55 คน จากกิจกรรมนำเสนอผลงานและถอดบทเรียนของโครงการ แต่ละโรงเรียนผ่านข้อคิดเห็นเพิ่มเติมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ผลการวิจัยเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประเด็นค้นพบรูปแบบการจัดกิจกรรมเรียนรู้ จากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยผู้เรียนเป็นสำคัญ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดกิจกรรมการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่เกิดขึ้นกับทีมยูววิจัย ในแต่ละโรงเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา ได้ดำเนินกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลค้นหาโดยการตั้งคำถาม คำตอบจากเรื่องที่นักเรียนสนใจ จากผู้ให้ข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ที่อาศัยอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้เสริมแรงทุกกิจกรรม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมี 4 รูปแบบ คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง แบบมีความสุข แบบความร่วมมือ และเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นวิธีเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมีความสนใจจะศึกษาเรื่องใดในท้องถิ่นของตนเอง หรือเรื่องจากท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งทีมยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากโรงเรียน 20 โรงเรียน ได้เรียนรู้กับครูที่ปรึกษาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ยูววิจัยกับครูที่ปรึกษาเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง บทบาทของครูที่ปรึกษาได้ให้คำปรึกษา ครอบคลุมบทบาทจากการให้ห้องเนื้อหาปรับบทบาทส่งเสริมให้ยูววิจัยเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียน ที่กลุ่มยูววิจัยทำจริง ๆ การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นักเรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง แล้วครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรียนรู้ ร่วมกับทีมยูววิจัยพ้องกับผลการศึกษาของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 70) ได้นำเสนอ เรื่องการคิดเชิงอนาคต เมื่อได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ทีมยูววิจัยพบศักยภาพของตนเอง ด้วยการสนทนากับผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้รู้เรื่องสาขาวิชาเฉพาะเช่น “เรื่องมันแกวเงินล้านบรปือ” ทำให้นักเรียนมีความรู้ รักการเรียนอยากเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีดังที่ยูววิจัยโรงเรียนอื่น ๆ กล่าวว่า “ถึงแม้ว่าตอนนี้พวกเราจะยังไม่เข้าใจถึงความหมาย และความสำคัญของงานวิจัยมากนัก แต่สิ่งที่พวกเราเข้าใจและได้รับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงาน การนำไปใช้ในชีวิต มันมากมาย

กว่าคิดเอาไว้ประสบการณ์จริงที่ไม่มีในห้องเรียน” (เรียงความของทีมยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2553 : 90)

การเรียนรู้แบบมีความสุข

การเรียนรู้แบบมีความสุข จากกิจกรรมของโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ได้ข้อค้นพบว่านักเรียนที่รวมตัวกันเป็นทีมยูววิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานระดับจังหวัด และระดับประเทศจากสถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) และผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้ร่วมกันจัดสภาพของการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เป็นอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ให้เต็มศักยภาพ ซึ่งการเรียนรู้แบบมีความสุขจะต้องเรียนรู้ภายในบรรยากาศในการทำงานด้วยการยอมรับของเพื่อน ๆ การได้รับคำชมเชยดังคำบอกเล่า จากข้อคิดของยูววิจัย

“ได้รับการยอมรับจากเพื่อนทีมยูววิจัยที่ร่วมเก็บข้อมูลช่วยกัน ได้รับการชมเชย การเสริมแรง กล่าวเชิชมกับปัญหาและอุปสรรคกล้าเรียนรู้ และมองสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่างสร้างสรรค์” นอกจากนี้ “ดิฉันและเพื่อน ๆ ได้ศึกษาเรื่องโสกนกเต็น ดิฉันและเพื่อน ๆ ดีใจมาก มีความสุขเมื่อรวมกลุ่มนำทีมยูววิจัยไปสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตำนานโสกนกเต็น จากคำบอกเล่าของหลวงปู่ และจากผู้เฒ่าผู้แก่ตลอดจนท่านผู้รู้ทั้งหลาย ดิฉันและเพื่อน ๆ ตั้งใจไว้จะทำเรื่องนี้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเพื่อน ๆ ประทับใจ และได้ประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายถึงแม้ว่ามีอุปสรรคปัญหา เพราะดิฉันและเพื่อน ๆ มีครูที่ปรึกษาครูที่เลี้ยงคุณครูป่าต๋อยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามดูแลอย่างใกล้ชิด พวกเราจึงไม่กังวลอะไรและการทำงานเต็มไปด้วยความสนุกสนาน” (เรียงความเรื่องเมื่อฉันได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมยูววิจัยโรงเรียน โศกกล่อม อำเภอบรบือ ในโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม. 2553 : 100)

กิจกรรมที่นักเรียนได้เล่าประสบการณ์จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนุก น่าสนใจ ชวนติดตาม มีความแปลกใหม่ไม่น่าเบื่อ เป็นบทเรียนที่เติมเต็มให้นักเรียนเฝ้าหาความรู้จากธรรมชาติขยายความรู้ไปสู่โลกกว้าง เหมือนกับหัวใจการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งหวังให้สังคมได้คนดี เก่ง มีความสุขและรักสังคม รักสิ่งแวดล้อม ได้คนช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2544 : 2) ดังเรื่องโสกนกเต็นที่ทีมยูววิจัยได้บอกเล่าบันทึกไว้ให้นักเรียนได้ประสบการณ์มากมายและมีความสุขกับการค้นหาคำตอบ

การเรียนรู้แบบความร่วมมือ

รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือในโครงการนี้ มีรูปแบบเกิดจากกระบวนการกลุ่ม ผู้เรียนร่วมมือกัน โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกันทุกคน ในกลุ่มหันหน้าเข้าหากัน มีความใกล้ชิดกันปรึกษากัน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกัน กระบวนการทำงานแบบกลุ่มได้สร้างความร่วมมือให้เกิดแก่ทีมยูวิจัยจาก 20 โรงเรียน มีพฤติกรรมเหมือนกัน

“ในการเข้าทำงานโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ทีมงานรวมทั้ง ครูที่ปรึกษาต่างก็ได้พบปัญหาและอุปสรรคมากมายทั้งนี้เพราะเป็นมือใหม่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานวิจัย และปัญหาด้านการเรียน และกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมีมาก ทำให้ทีมยูวิจัยทุกกลุ่มต้องรับผิดชอบมากขึ้น ประกอบกับช่วงเวลานี้เป็นช่วงปลายเทอม พวกเราก็ต้องเร่งทำงานส่งคุณครูเช่นกัน อีกทั้งมีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีเวลาในการคุยเรื่องงานกัน พวกเราหาทางออกด้วยการคุยกันหลังเลิกเรียน ใช้เวลา 45 นาที ที่จะคุยเรื่องงานก่อนแยกกันกลับบ้านถึงแม้ว่าตอนนี้พวกเรา จะยังไม่เข้าใจความหมายและความสำคัญของงานวิจัยมากนัก แต่สิ่งที่เราได้รับเราเข้าใจในเรื่องของการทำงาน การนำไปใช้ในชีวิต มันมากมายจากประสบการณ์จริง ที่ไม่มีในห้องเรียน ได้พบปะผู้คนที่ให้ความรู้กับพวกเรา เราไม่รู้จัก เราได้จดบันทึก ได้ถอดเทปเราได้รับทราบเรื่องราวจากหมู่บ้านของเราหลาย ๆ เรื่อง เช่น ดำนานเจ้าพ่อศรีนครเตา ควายหายไปไหน ย้อนรอยนาเกลือบรือ ห้วยคำพุกับชาวบ้านกุดแคน” (เรียงความของทีมยูวิจัยโครงการยูวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม. 2553 : 110)

รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มยูวิจัยมีบรรยากาศของกลุ่มเป็นนักเรียนที่มีความสนใจ ศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเหมือนกัน ไม่ได้แบ่งแยกว่านักเรียน เก่ง ปานกลาง และนักเรียนกลุ่มอ่อน เพราะทุกคนที่รวมกลุ่มมีศักยภาพแตกต่างกัน แต่มีหน้าที่ศึกษาเท่าเทียมกัน คือ ทุกคนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน ทำให้ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่นเดียวกับ ทิศนา ขัมมณี (2545 : 269) ได้สรุปผลการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้เรียนจะได้รับ คือ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเอง และด้วยความร่วมมือ และช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดกระบวนการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหา

ความรู้ และทักษะการแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะที่กลุ่มสมาชิกยูววิจัยได้รับจากบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือชัดเจนมากที่สุด คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ไขปัญหา

การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

รูปแบบบรรยากาศการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง เป็นการเรียนรู้จากความถนัดของตนเอง เกิดความสนใจความสนใจของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ ประเมิน และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสม พร้อมจะนำไปใช้การเรียนรู้ครั้งต่อไป โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดย้อนกลับไปมา เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ หรือศึกษาเรื่องที่สนใจแล้วไม่เข้าใจ แต่เมื่อได้เรียนรู้แล้วสามารถวางแผน ศึกษาเรื่องอื่น ๆ ที่ตนเองสนใจได้ จากผลการเข้าร่วมโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทีมยูววิจัยทั้ง 20 โรงเรียนสะท้อนความคิดเห็นตรงกัน ไม่เข้าใจการทำวิจัยการทำวิจัยเริ่มต้นด้วยความ “เบื่อ” ไม่ชอบประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้บรรยายความรู้สึกเหมือนกัน

“ครั้งแรกที่พวกเราได้ยื่นชื่อโครงการ “ยูววิจัย” ที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจัดขึ้น พวกเรามีความรู้สึกเฉย ๆ และค่อนข้างไม่ชอบ มาวันหนึ่งครูที่ปรึกษาของกลุ่มยูววิจัยได้มาพูดคุยขอให้ช่วยในเรื่องการตัดต่อวิดีโอ และการจัดภาพ ด้วยความเกรงใจคุณครู จึงตอบตกลงทั้งที่มีความขัดแย้งกับความรู้สึกของตนเอง ไม่ชอบเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเวลาผ่านไปได้ร่วมงานกับครูที่ปรึกษาและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบเจอกับคนที่ไม่รู้จัก ไม่เคยเห็นหน้า ได้สัมผัสขั้นตอนการปลูกมันแกว การทอผ้าไหม การปั้นหม้อ การร้องสรภัญญะและได้นำผลการศึกษาไปนำเสนอ ให้เพื่อน ๆ กลุ่มอื่น ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีคุณครูนักประวัติศาสตร์ มาพูดเรื่องการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่นในเวลา 2 ชั่วโมงเต็ม ฟังแล้วสนุกไม่เบื่อ และพวกเราเริ่มสนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในรูปแบบการทำวิจัย อยากนำเสนอประสบการณ์ที่ได้รับจากการได้ฟัง ได้เรียนรู้วิธีการเก็บข้อมูลนำเสนอ ทำให้กล้าพูดกล้าแสดงออก โครงการนี้ให้ประโยชน์มาก เพราะทำให้การทำวิจัยที่จากความเบื่อ เกิดการเปลี่ยนแปลงมาทำวิจัยที่ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ เพราะพวกเราได้พบเพื่อนใหม่ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์แนวคิดกับกลุ่มเพื่อน ๆ ต่างโรงเรียน ได้รู้จักมองโลกในมุมต่าง ๆ รู้อดีต รู้การเปลี่ยนแปลง รู้จักตั้งโจทย์และวิเคราะห์ปัญหา จากการที่ครูกระตุ้นให้ฝึกการตั้งคำถามหาคำตอบนำไปใช้กับการเรียนกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ ได้ด้วย (เวทีถอดบทเรียนทีมยูววิจัยในโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553)

จากการบรรยายการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้วยความไม่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ แต่เมื่อได้ฝึกปฏิบัติจริงนอกชั้นเรียน มีกิจกรรมขั้นตอนแสวงหาความรู้ด้วยคำถามที่ตั้งไว้ แล้วค้นหาคำตอบ ทำให้ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง คือ นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ฝึกการสังเกต ฝึกการพูด การแสดงออกเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ระบุว่าให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ ต้องอาศัยความสามารถทุกสาระกลุ่มวิชา และต้องใช้เวลาานาน โดยหลักสูตรทุกช่วงชั้นกำหนดให้ผู้เรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ ซึ่งโครงการยูววิจัยได้ส่งเสริมให้นักเรียนเลือกศึกษาประเด็นเรื่องที่ตนเองสนใจ ส่งผลถึงการฝึกทักษะให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ จากโจทย์นำมาเรียบเรียงเขียนเป็นผลงาน และถูกประเมินผลงานด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ค้นพบ มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อเสนอแนะ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนค้นหาศักยภาพของตนเอง ได้นำสิ่งที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาชั้นสูงในโอกาสต่อไป เหมือนกับ กาญจนา แก้วเทพ (2549 : 50) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน ผ่านสื่อพื้นบ้านของแต่ละชุมชนที่ยังคงดำรงอยู่เช่น นิทานพื้นบ้าน ตำนาน แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน

รูปแบบการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากข้อค้นพบในโครงการนี้ สะท้อนภาพให้เห็นการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้สร้างข้อสรุปในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนรู้อยู่แบบคือ เรียนรู้แบบประสบการณ์จริง มีความสุข มีความร่วมมือ และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง เกิดจากมีผู้สนับสนุนกิจกรรมของผู้เรียน คือ ครูที่ปรึกษา ครูปราชญ์ชาวบ้าน ครูพี่เลี้ยงของโครงการ ครูผู้เชี่ยวชาญสาขาประวัติศาสตร์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมโยงแบบองค์รวมพหุภาคีทางการศึกษา มาช่วยเติมเต็มให้นักเรียนเกิดทักษะปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน โดยมีเวลาที่ใช้ศึกษาขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งความรู้ในชุมชนช่วงใด จึงควรใช้ทรัพยากรที่มีในแต่ละท้องถิ่นมาสร้างเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนในโอกาสต่อไป นอกจากนี้หลังจากนักเรียน และครูที่ปรึกษาได้เรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครูที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นักเรียนและครูที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกิดผลสะท้อนให้นักเรียนและครูได้เกิดความสัมพันธ์กันที่จะศึกษาเรื่องของท้องถิ่นข้อค้นพบคือ

เกิดความภูมิใจในชุมชน

จากทีมยุววิจัยได้ศึกษาเรื่องต่าง ๆ ในหมู่บ้านของตนเอง โดยใช้วิธีการศึกษาแบบประวัติศาสตร์ บอกเล่า เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่ ได้พบปะสนทนากับกลุ่มยุววิจัย และครูที่ปรึกษา ทำให้เกิดความใกล้ชิด สร้างความอบอุ่นกับผู้เฒ่าผู้แก่ ที่ไม่ถูกทอดทิ้งหรือมองคนแก่ที่ไม่สามารถช่วยเหลือทำประโยชน์ได้แล้ว แต่ทีมยุววิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากคนหลายคน ที่ไม่รู้จักระยะต่อมาได้สร้างความสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับผู้สูงอายุ ทำให้ยุววิจัยเกิดความสำนึกภูมิใจในชุมชนตนเอง มีของดีหลายประการ ที่ทำให้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมกัน คือ การสร้างเครือข่ายทางสังคม ทรัพยากร ระบบความรู้ และวัฒนธรรม ซึ่งศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวสรุปว่า “การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือเรื่องราวใด ๆ ก็ตามควรให้คนในชุมชนเป็นผู้ศึกษา ทำให้คนเกิดความตระหนักและภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง” (ศรีศักร วัลลิโภดม. 2552 : 35)

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

สืบเนื่องจากโครงการนี้ใช้วิธีศึกษา การจัดการเรียนรู้นอกชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัย ให้นักเรียนลงพื้นที่เก็บข้อมูล จากเรื่องแต่ละโรงเรียนที่เลือกเป็นหัวข้อโจทย์วิจัย ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยความสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้สูงอายุทั้ง เพศหญิง และเพศชาย เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการทำวิจัย ของคนในชุมชนหลาย ๆ แห่ง พ้องกับข้อคิดเห็นของสีลาภรณ์ บัวสาย กล่าวว่า “พลังของคนในชุมชนจะทำให้กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นสืบสานงานต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น โดยจะไม่ได้ยินเสียงบ่นประเภท” ลูกหลานไม่เห็นหัวพ่อแม่ ปู่ยา ตายาย ก็จะลดลงไป (สีลาภรณ์ บัวสาย. 2552 : 6) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนละครูที่ปรึกษา มาจากบทบาทของทีมยุววิจัย ครูที่ปรึกษา ครูพี่เลี้ยงของโครงการได้จัดกิจกรรมแบบหลากหลายรูปแบบ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เป็นกรณีที่ศึกษาจากโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม มีจุดมุ่งหมายการศึกษา การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครูที่ปรึกษา ได้พบบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จากเรื่องที่นักเรียนสนใจ หลายประเภท เช่น อาชีพ “เรื่องมันแกล้งเงินล้าน

บรรพือและทรัพยากรธรรมชาติ เรื่องโสกนกเต็น ฯลฯ สิ่งที่น่าสนใจคือรูปแบบการจัดการการศึกษาในระบบที่ใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นสื่อการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน ผ่านกระบวนการวิจัย ค้นหาคำตอบโดยฝึกการตั้งคำถาม มีครูที่ปรึกษาและครูพี่เลี้ยง ผู้ประสานงานโครงการ เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ผู้สูงอายุ ผู้เฒ่าผู้แก่” ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และบรรยากาศของรูปแบบการสอนมีสี่รูปแบบคือ การเรียนแบบประสบการณ์จริง มีความสุข แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นการสร้างข้อสรุปจากการเก็บข้อมูลของนักเรียน เป็นประสบการณ์จริง ที่นักเรียนสะท้อนความคิดเห็น จากการเขียนเรียงความ และการนำเสนอผลงานถอดบทเรียน และมีผู้เชี่ยวชาญมาเติมเต็มข้อมูล นำไปปรับปรุงงานแต่ละโครงการให้สมบูรณ์ ซึ่งปรากฏการณ์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้เกิดผลโดยตรงได้ฝึกให้นักเรียนตั้งโจทย์ ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบด้วยตนเองในรูปแบบกลุ่มร่วมมือ เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันการช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ความใกล้ชิดความอบอุ่นระหว่างเยาวชนกับคนในชุมชน ด้วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากเรื่องที่นักเรียนสนใจในท้องถิ่นตนเองและท้องถิ่นอื่น ๆ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้ทำให้เกิดผลต่อนักเรียน นักเรียนตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาในท้องถิ่นตนเองว่า มีคลังความรู้เรื่อง ดี ๆ ยังมีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านโดยผ่านการบอกเล่า จากผู้รู้เฉพาะสาขา อาชีพ และผู้เฒ่าผู้แก่ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ระหว่างเยาวชนกับผู้สูงอายุ เป็นการจัดการศึกษาในระบบที่มีรั้วครอบครัวยุคใหม่ รั้วชุมชน รั้วสถาบันศึกษา จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ในแต่ละโรงเรียน เกิดความร่วมมือกันสร้างพลังชุมชน เพื่อเตรียมคนพัฒนาหมู่บ้านตนเอง นักเรียนมีความตระหนัก ความภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง และเคารพความรู้ของผู้เฒ่าผู้แก่และสะท้อนความคิดเห็น บอกเล่าผ่าน โครงการยู่วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการสะท้อนภาพการปฏิรูปการศึกษาของสังคมไทย ที่สนองตอบนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาไทย ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ที่สรุปว่าต้องการให้คนในสังคมเป็นคนดี เก่ง มีความสุข รักท้องถิ่น รักคนอื่น จะทำให้สังคมของเรามีทรัพยากร คนที่มีคุณภาพในอนาคต โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้สังเคราะห์จากชุดโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) สถาบันรามจิตติ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ (2549) **สื่อสารเพื่อโลกสวย : บทเรียนจากการสื่อสาร เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อม**

ในชุมชน. บริษัทเซเว่น พลัสดีกรุ๊ปจำกัด กรุงเทพฯ.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546) **การคิดเชิงอนาคต.**บริษัทซัคเซสมีเดีย จำกัดกรุงเทพฯ.

กรมวิชาการ , กระทรวงศึกษาธิการ. **วารสารวิชาการฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544.** โรงพิมพ์อักษรไทยกรุงเทพฯ.

พนม พงษ์ไพบูลย์ **“ครูกับการปฏิรูปการศึกษา”** ในวารสารวิชาการฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544. หน้า 2. โรงพิมพ์อักษรไทยกรุงเทพฯ.

ทศนา แจมมณี (2545) **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มี**

ประสิทธิภาพ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพฯ.

ศรีศักร วัลลิโภคม. **“ประวัติศาสตร์ชาวบ้านคือประวัติศาสตร์ของชุมชน”** ในวารสารประชาคมวิจัยปีที่ 15 ฉบับที่ 87 กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552 หน้า 35 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) กรุงเทพฯ.

สีลาภรณ์ บัวสาย **“ความสำคัญและบทบาทของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบัน”** ในวารสารประชาคมวิจัย ปีที่ 15 ฉบับที่ 87 กันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2552 หน้า 6 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) กรุงเทพฯ.

อมรวิทย์ นาคทรรพ. (2549) **เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 3 องค์การสังเคราะห์อาหารผ่านศึก กรุงเทพฯ.

ข้อมูลภาคสนาม

1. ชุดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม จาก 20 โรงเรียน เอกสาร
เรื่องการเขียนเรียงความ 2553 : หน้า 90, 100 , 110
2. กิจกรรมการถอดบทเรียนในโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553 ณ ห้องประชุมวิญญูคุณันท์ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72
พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ภาคผนวก ก

คู่มือয়วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ผู้เสนอโครงการ : ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช
 หน่วยงานร่วมโครงการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 ระยะเวลาดำเนินงาน : 9 เดือน (1 พฤษภาคม 2552 ถึง 31 มกราคม 2553)

ความเป็นมา

ปัจจุบันปัญหาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งในเรื่องเพศ ความรุนแรง นิสัยการบริโภค การถูกลบเลือนทางวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาในอดีต สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ ในทางที่ไม่เหมาะสมเกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ กระทั่งเด็กและเยาวชนบางกลุ่มเกิดอาการหลงลืมรากเหง้า ประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง ขาดการสืบสานประเพณีที่งดงามของท้องถิ่น เพราะขาดความภาคภูมิใจในที่มาของตนเอง

การศึกษา สามารถสร้างเกราะป้องกันปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนได้ โดยในประเทศที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทั้งในระดับครอบครัว และระบบสถาบันการศึกษา เด็กและเยาวชนมักจะสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และรับมือแรงปะทะทางวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงในแวดวงการศึกษาไทยเองก็มีความพยายามที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน อาทิ ความพยายามในการจัดทำหลักสูตรและการเรียนการสอนทางด้านประวัติศาสตร์ ความริเริ่มในการให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ของตนมากขึ้น โดยคาดหวังว่า นักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัว มองเห็นเรื่องราวและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตน กระทั่งเกิดสำนึกรักและผูกพันในแผ่นดินถิ่นเกิด รวมทั้งช่วยกระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและคนจากฐานสู่รุ่น

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) จะช่วยสร้างโอกาสให้ครูนักเรียน และชุมชน มีโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนสามารถตั้งคำถาม จัดระเบียบข้อมูล ค้นหาอธิบาย สรุปและเชื่อมโยงเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากอดีต ปัจจุบัน และมองเห็นแนวโน้มในอนาคต ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้ สามารถนำไปปรับใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระวิชาได้เป็นอย่างดี เพราะสาระสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การศึกษา

ประวัติศาสตร์สังคม (Social History) ของท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจอย่างใกล้ชิดและลึกซึ้งต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540) ที่เกิดขึ้น และสัมพันธ์กับคน โดยมองว่า อดีตเป็นอย่างไร ปัจจุบันเป็นเช่นไร และอะไรที่ทำให้เป็นเช่นนั้น โดยที่อดีตอาจเป็นการย้อนหลังเพียงความทรงจำของคนในช่วง 100 ปี

ที่โรงเรียนนาคนาประชาสรรค์ อำเภอนาคนา จังหวัดมหาสารคาม มีหลักสูตรรายวิชา หลักฐานทางประวัติศาสตร์นครจำปาศรี ในระดับช่วงชั้นที่ 4 เด็ก ๆ ลูกหลานที่เรียนสาระการเรียนรู้นี้ ได้รู้จักและเข้าใจความเป็นมาของชุมชน สามารถคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เกิดความภาคภูมิใจ และต่อมาได้กลายเป็นผู้ร่วมอนุรักษ์และสืบสานมรดกประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของท้องถิ่นเป็นอย่างดี (วิรัตน์ ปักกระณา : เวทีเสวนากลุ่ม 2551) ขณะที่โรงเรียน บ้านเม็กดำ ได้ให้นักเรียนศึกษาตำนาน ประวัติของคิ่งน้ำ วังน้ำต่างๆ ในลำห้วยลำชู ลำน้ำเล็กๆ ที่ไหลผ่านหมู่บ้าน ผลจากการจัดการเรียนรู้ นักเรียนเกิดความสุขและมีความสุข สามารถสืบเสาะ และสังเคราะห์องค์ความรู้ ตลอดจนตระหนักในความสำคัญของลำน้ำและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และทำนุบำรุงลำน้ำมากขึ้น (พยงค์ การเทพ : เวทีเสวนากลุ่ม 2551)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมหลักสูตรการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ใช้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนก็ยังไม่สามารถตอบสนองในเรื่องการสืบทอดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โรงเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ค่อนข้างน้อย (ฉัฐกรณ์ ราชมูล : เวทีเสวนากลุ่ม 2551) นอกจากนี้ การจัดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังมีปัญหาในเรื่องการถ่ายทอดและปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ มีความรักและความเป็นเจ้าของ ความรู้สึกภาคภูมิใจ ในการรู้จักตนเอง เช่น ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ตำนาน ที่ดงามของชุมชนตนเองทั้ง ๆ ที่ในแต่ละชุมชนท้องถิ่นมีความเป็นมา ทั้งด้านประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาชุมชน บุคคลสำคัญที่เป็นต้นแบบที่ดีและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และสร้างชื่อเสียงให้กับท้องถิ่นได้

คณะนักวิจัยเล็งเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการวิจัยนี้ เพื่อสนับสนุนให้เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามได้มีโอกาสเรียนการวิจัย โดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ มีครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และมีคณะนักวิจัยเป็นผู้หนุนเสริมและเติมกระบวนการให้เกิดความสมบูรณ์ โดยคาดหวังว่า กระบวนการเรียนรู้นี้จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียน ครู และชุมชนได้

ร่วมกันรื้อฟื้นสร้าง และสืบทอดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนของจังหวัดมหาสารคามทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สร้างความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและการเปลี่ยนแปลงชุมชนในท้องถิ่นของตนเอง สะท้อนผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กว้างขวางออกไปยังสถานศึกษาและชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเผยแพร่เป็นประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษา ส่วนราชการ และบุคคลทั่วไป
4. เพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่ให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชนและด้านการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เป้าหมายการดำเนินโครงการ

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนประถมขยายโอกาส จำนวน 20 โรงเรียน (โรงเรียนละ 1 โครงการเป็นอย่างน้อย) ในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1-3 ตลอดจนองค์กรเอกชน ชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม
2. พัฒนาโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
3. มีการประชุม สัมมนา อบรม และพัฒนานักวิจัย / บุคลากรของโครงการเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและการพัฒนาสื่อเพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้จากการวิจัย อย่างน้อย 2 ครั้ง
4. มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ในชุดโครงการวิจัย อย่างน้อย 2 ครั้ง

ขอบเขตของการศึกษา

1. กรอบประเด็นการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ทางสังคม และวิถีชีวิต โดยมองผ่านเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่น อาทิ ความเป็นมาของ

ชุมชน ดำเนินงานท้องถิ่น ตระกูลและเครือญาติ บุคคลสำคัญ สถานที่ ประเพณี ภูมิปัญญา เหตุการณ์สำคัญ ที่มีความสำคัญต่อชุมชน

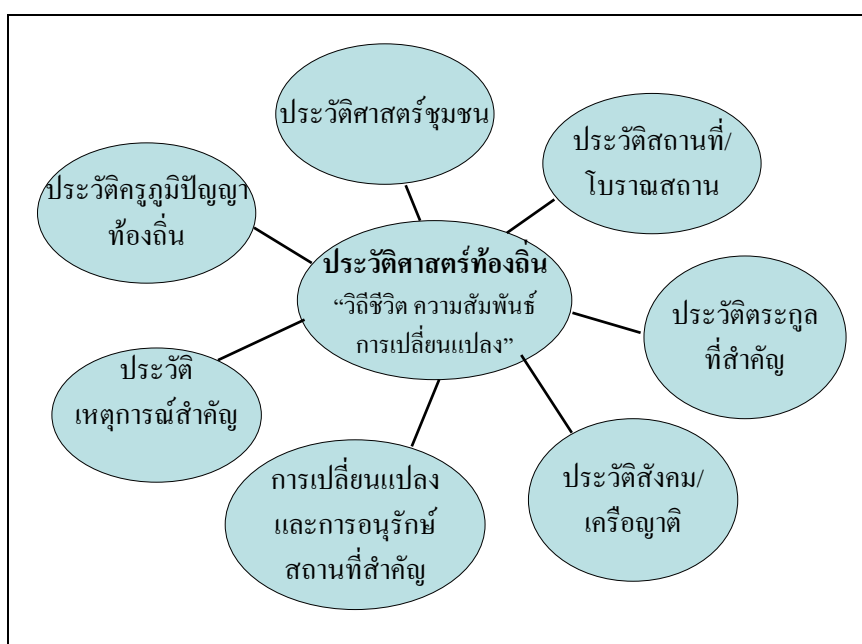
2. กระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการถอดบทเรียนในการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระหว่างเยาวชน ครู ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน นักวิจัย นักวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. กระบวนการสังเคราะห์สาระเชิงประวัติศาสตร์ในมิติอดีต ปัจจุบันแนวโน้มในอนาคต ระหว่างนักวิจัยและนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. กระบวนการการนำเสนอชุดความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ของเยาวชน การตรวจสอบเพิ่มเติมข้อมูลจากเวทีถอดบทเรียน องค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการเผยแพร่ข้อมูลจากบทความและจัดทำสารคดีจากการวิจัย

กรอบประเด็นการวิจัย

ยูววิจัยดำเนินงานวิจัยภายใต้กรอบประเด็นการวิจัยเพื่อการสืบค้น เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในมิติต่างๆ ดังแผนภาพนี้

ยุทธศาสตร์ และกลไกการวิจัย

1. เป็นการวิจัยและพัฒนา ที่มุ่งเน้นกระบวนการที่มีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการกำหนดปัญหา ประเมินสภาพปัจจุบัน จุดอ่อน จุดแข็ง กำหนดแผนปฏิบัติการวิจัยที่สอดคล้อง เหมาะสมกับ

วิถีชีวิตในเชิงวัฒนธรรมในหมู่เยาวชนในแต่ละพื้นที่และใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทั้งในระบบการศึกษาและชีวิตประจำวัน

2. เป็นการวิจัยที่มีทีมงาน ประกอบด้วย นักวิจัย ครู นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้รู้และครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน สร้างกลไกการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อความต่อเนื่องของกระบวนการเรียนรู้

3. ใช้โรงเรียน ชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน ทุกขั้นตอนของการศึกษาจะคำนึงถึงความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพจริงของบริบทพื้นที่ และความเป็นไปได้

4. การจัดประชุม เป็นการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป้าหมาย ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงาน ความต้องการ การวางแผนและกำหนดโครงการที่จะดำเนินการร่วมกัน ให้มีความเหมาะสมกับหลักวิชาการสอดคล้องกับความต้องการ ตลอดจนผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันและอนาคต

5. การปฏิบัติจริง เป็นการนำประเด็นที่มีข้อตกลงร่วมกันลงสู่การปฏิบัติ ตามบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงการประสานเพื่อทำความเข้าใจในลักษณะการทำงานเป็นทีมอย่างใกล้ชิด

กลุ่มเป้าหมาย / พื้นที่เป้าหมาย

โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาโอกาส จำนวน 20 โรงเรียน ในพื้นที่ 13 อำเภอของจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ อำเภอเมือง กันทรวิชัย โกสุมพิสัย เชิงเย็น นาเชือก บรบือ พยัคฆภูมิพิสัย วาปีปทุม นาครุฑ แกดำ ยางสีสุราช กุฉีกรัง และกิ่งอำเภอนันทบุรี

ระยะเวลาดำเนินการ และแผนงาน

9 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2552 – 31 มกราคม 2553 โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประชาสัมพันธ์ พัฒนาและพิจารณาข้อเสนอโครงการย่อย

(ช่วง 2 เดือนแรก พ.ค – มิ.ย 2552)

1. ประชาสัมพันธ์โครงการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เปิดรับข้อเสนอโครงการจากโรงเรียนเป้าหมาย โดยเริ่มจากนักเรียน เรื่องเล่าจากเด็กหรือชุมชน

3. จัดประชุมเพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการ นำเรื่องเล่ามาพัฒนาสู่โจทย์การวิจัย

4. ทำสัญญาโครงการระดับโรงเรียน 20 โรงเรียน ประกอบด้วยโครงการย่อย 40 – 60 โครงการ

ระยะที่ 2 ดำเนินงานของยูววิจัย (ช่วง 5 เดือน กรกฎาคม – พฤศจิกายน 2552)

โครงการย่อยเริ่มดำเนินการตามโจทย์

1. ทีมประสานงานจัดเวทีสนับสนุนการทำงานโครงการย่อย 2 ครั้ง เน้นการเสริมพลังศักยภาพนักวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภายใต้การสนับสนุนของครู โรงเรียน ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องระหว่างโครงการย่อยและทีมประสานงาน

2. ทีมประสานงานติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงาน และร่วมกับทีมงานระดับโรงเรียนในการนิเทศเยี่ยมเยือน ทำงานเป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริมการเรียนรู้ และจัดการความรู้ร่วมกับทีมยูววิจัย

3. จัดเวทีนำเสนอผลงานวิจัยของเด็ก นิทรรศการเสนอผลงาน

ระยะที่ 3 ถอดบทเรียนและสรุปบทเรียน ประมวลผลผลลัพธ์และข้อค้นพบต่างๆ

(2 เดือนสุดท้าย ธันวาคม – มกราคม)

1. เวทีถอดบทเรียนสำหรับ 20 โรงเรียน

2. โครงการย่อยส่งผลการศึกษาต่อทีมประสานงาน (เรื่องเล่าประวัติศาสตร์ จัดทำเอกสารสรุปผลการศึกษาและประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น)

3. ทีมประสานงานวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำสื่อ พร้อมจัดส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

กระบวนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จะประยุกต์ใช้กระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผสมผสานกับการเน้นประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) การศึกษาอบรมและการพัฒนาความรู้ ความสามารถ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชนและมหาวิทยาลัย โดยมีวิธีการทำงาน ดังนี้

1. ทีมวิจัยจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน

2. เขียนโครงการเสนอขออนุมัติจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

3. เวทีประชุมเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจและกำหนดกรอบเงื่อนไขในการ

ดำเนินงานร่วมกันระหว่างครู โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชน นักวิจัย นักวิชาการและมหาวิทยาลัย

4. ประชาสัมพันธ์โครงการไปยังหน่วยงานและโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง
5. คัดเลือกโรงเรียนที่มีความเหมาะสมเข้าร่วมโครงการ
6. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของโรงเรียน ชุมชนและสรุปบทเรียน วิเคราะห์ ถอดองค์ความรู้ และจัดทำแผนการดำเนินงาน
7. ร่วมกันกำหนดกิจกรรม โครงการในการดำเนิน (แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ)
8. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการวิจัย
9. การดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของทีมนักวิจัย
10. ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานและรายงานผลการดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม (กิจกรรมนิเทศ)
11. ประเมินผลโดยรวมของการดำเนินงานวิจัย
12. การผลิตสื่อสารคดี และสิ่งพิมพ์จากโครงการเพื่อการเผยแพร่และขับเคลื่อนต่อไป
13. จัดเวทีสรุปผล สังเคราะห์ จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และสะท้อนผลการดำเนินงานวิจัย

ภารกิจและบทบาทของทีมประสานงาน (ระดับจังหวัด)

1. วางแผนปฏิบัติการของสำนักงานทีมประสานงานชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้เป้าหมายของชุดโครงการบรรลุผลสำเร็จ
2. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดตามประสานงานพัฒนาโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการและการกำกับติดตามการดำเนินงานของโครงการที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เช่น การพัฒนาโจทย์วิจัยสำหรับนักเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ การจัดเวทีถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ การจัดเวทีติดตามความก้าวหน้าของโครงการการวิจัยแต่ละโครงการ เป็นต้น
3. จัดให้มีการพัฒนา / อบรมนักวิจัยในชุดโครงการ เพื่อให้โครงการวิจัยบรรลุผลตามเป้าหมาย
4. ประสาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทีมอื่นๆตามความเหมาะสม

5. จัดกิจกรรมขับเคลื่อนขยายผลจากการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

6. สังเคราะห์และประมวลชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ตลอดจนชุดความรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และยกระดับการจัดการความรู้จากโครงการ

ภารกิจและบทบาทของทีมประสานงาน (ระดับโรงเรียน)

1. โครงการวิจัยระดับโรงเรียน ประกอบด้วยทีมวิจัยย่อย 3 – 4 ทีม แต่ละทีมประกอบด้วยนักเรียน 2-5 คน ครูที่ปรึกษา 1 คน วางแผนปฏิบัติการประสานงานทีมวิจัยในโครงการระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนาการตั้งโจทย์วิจัยและแนวคิดกระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และประสานงานกับทีมประสานงานชุดโครงการการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้เป้าหมายของชุดโครงการบรรลุผล

2. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโครงการและสรุปรายงานความก้าวหน้าของโครงการทุก 3 เดือน

3. เข้าร่วมกิจกรรมประชุมสัมมนา / อบรมนักวิจัยในชุดโครงการเพื่อให้การดำเนินงานโครงการวิจัยบรรลุผลเป้าหมายของชุดโครงการ ผลงานจากนักเรียนสังเคราะห์โดยครูที่ปรึกษาหรือจากทีมวิจัย เช่น กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การเขียนสารคดี การผลิตสื่อเผยแพร่ เป็นต้น

4. ร่วมกิจกรรมขับเคลื่อนขยายผลจากการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามในรูปแบบต่างๆ

5. ประมวลชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และชุดความรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

แนวทางการเสนอโครงการวิจัยระดับโรงเรียน

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดทำโครงการเพื่อขอรับทุนสนับสนุนการทำงานได้โรงเรียนละไม่เกิน 15,000 บาท โดยแต่ละโรงเรียนสามารถทำโครงการได้ 1-3 โครงการ ทีมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น – ตอนปลายเป็นคณะนักวิจัย (ทีมละ 3-5 คน) และครูเป็นที่ปรึกษาอย่างน้อยโครงการละ 1 คน

2. โครงการที่เสนอควรกำหนดระยะเวลาในการทำวิจัย 3-6 เดือน

3. ประเด็นการวิจัย ควรมีโจทย์วิจัย ทั้งในส่วนของนักเรียน (ยูววิจัย) และในส่วนครู (ที่ปรึกษา)

- โจทย์วิจัยสำหรับนักเรียน คือ เรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่โยงกับปัญหาปัจจุบัน โดยเน้นให้เด็กนักเรียนเป็นคนตั้งโจทย์วิจัยตามความสนใจของตนเอง กระบวนการทำงานเน้นประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) โดยการสัมภาษณ์เรื่องราวจากตัวบุคคลเป็นหลัก

- โจทย์วิจัยสำหรับครูปรึกษา คือ วิธีการจัดการการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในโรงเรียน

4. ประกาศรับข้อเสนอโครงการ เพื่อพิจารณาสนับสนุนการวิจัยจะแจ้งผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามทุกเขต

5. ระยะเวลาการรับข้อเสนอโครงการ และพิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการดำเนินการ ในช่วงเดือนที่ 1-2 หลังรับการอนุมัติ

แนวปฏิบัติของทีมยูววิจัยโรงเรียน

กิจกรรม	วัน เดือน ปี
1. ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทีมยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	19 มิถุนายน 2552
2. ส่งโครงการวิจัย	20-30 มิถุนายน 2552
3. รับคืนโครงการที่ได้รับอนุมัติหรือปรับปรุง	15 กรกฎาคม 2552
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนลงนามสัญญา	20-30 กรกฎาคม 2552
5. ดำเนินโครงการยูววิจัย	สิงหาคม-ตุลาคม 2552
6. ประสานการติดตามงานวิจัยของทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	สิงหาคม-ตุลาคม 2552
7. ร่วมกิจกรรมถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนความรู้	ต้นพฤศจิกายน 2552
8. ส่งรายงานการวิจัยพร้อมซีดี	ปลายพฤศจิกายน 2552
9. ร่วมเวทีเสนอผลงาน จัดนิทรรศการ	ธันวาคม 2552

เกณฑ์พิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ

1. หัวข้อเรื่องที่เสนอมีความน่าสนใจ
2. ความหลากหลายและกระจายของหัวข้อที่เสนอในพื้นที่ระดับจังหวัด
3. ความสามารถของทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาที่จะทำวิจัยสำเร็จตามข้อเสนอโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียน ครู โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ชุมชนและมหาวิทยาลัย มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกัน ที่มีประสิทธิภาพและตระหนักถึงความสำคัญ มีความรักและความเป็นเจ้าของ ความรู้สึกภาคภูมิใจ ในประวัติศาสตร์ชุมชน มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินงาน เรื่องประเพณีต่าง ๆ นำไปสู่การอนุรักษ์และการปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เขาภูมิใจท้องถิ่นตนเอง
2. เกิดเครือข่ายวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเครือข่ายครูในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้วิจัยร่วมกัน ได้บทเรียนและแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
3. องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็กต่อไป
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานในการพัฒนาและป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชน

ผลงานของโครงการ

โครงการวิจัยหลัก / ศูนย์ประสานงาน

- ผลการจัดกระบวนการเรียนรู้และการหนุนเสริมให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาและครู ในเขตจังหวัดมหาสารคามได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ทั้งระดับบุคคล โรงเรียน และชุมชน
- การผลักดันผลงานวิจัยไปสู่ใช้ประโยชน์ และการขยายผล เช่น โรงเรียนนำผลงาน ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนไปใช้ในการเรียนการสอน การบูรณาการรายวิชาและ หลักสูตร / การจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

โครงการระดับโรงเรียน

• รายงานผลการวิจัยของโรงเรียนทั้งหมดที่เข้าร่วมโครงการ โดยอาจมีการตอบคำถามใน 2 ระดับ คือ นักเรียน (ผลการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น) และครู (ผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กับนักเรียนและโรงเรียน)

ผู้ทำงานในโครงการ

• หัวหน้าโครงการ

ดร. ประสพสุข ฤทธิเดช สาขาวิชาไทศึกษา (Thai studies)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

โทรศัพท์ 081-5745776 Fax. 043-981257

• นักวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สมศักดิ์ คำศรี สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผล

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

โทรศัพท์ 0877148800 Fax. 043-981257

2. อาจารย์ ดร. วรพรรณ อุบลเลิศ สาขาวัฒนธรรมศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

โทรศัพท์ 081-1843450 Fax. 043-981257

3. อาจารย์ วิจารณ์ ปีกกระณา สาขาวิชาประวัติศาสตร์

โรงเรียน นาอุดมประชาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3

จังหวัดมหาสารคาม

• ที่ปรึกษาโครงการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ประดิษฐ์ เอกทัศน์

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2. รศ. ชีระชัย บุญมาธรรม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

3. ดร. สมบัติ ฤทธิเดช

รองคณบดีฝ่ายวิจัยวางแผนและพัฒนา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคามหัวหน้าโครงการติดตามสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนรายจังหวัด (Child watch) ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

สถานที่ติดต่อ

โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ศูนย์เบิ่งเงงลูกหลานชาว
อีสาน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ฝ่ายวิจัยวางแผนและพัฒนา

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ความหมายของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Local History) คือการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านเพียงหมู่บ้านเดียวหรือกลุ่มเดียว ถ้าเป็นเมืองก็ควรเป็นเมืองเล็ก ๆ เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์สังคม (Social History) เพื่อทำความเข้าใจอย่างใกล้ชิดและลึกซึ้งต่อ “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”

คำว่า “ชุมชน” นอกจากจะมองในแง่กลุ่มบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณหนึ่ง ๆ แล้วยังหมายถึงกลุ่มคนที่มีความผูกพันใกล้ชิดกัน มีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากคนกลุ่มอื่น ๆ เช่นคน “ภูไท” หรือ “ลาวโคราช” ที่มีอยู่หลายพื้นที่ทั้งในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดนครราชสีมา ถึงแม้ว่าอาจจะอยู่กระจัดกระจายกันหลาย ๆ หมู่บ้าน แต่สามารถจัดว่าเป็นกลุ่มสังคมที่เข้าไปศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้

ในทัศนะของนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะแตกต่างกับประวัติศาสตร์ชาติ กล่าวคือ การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการศึกษาตัวตนทางสังคมของชุมชนที่มีกำเนิดและพัฒนาการของตนเองดังนั้นสิ่งที่ต้องเน้นในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็คือ แผนภูมิทางกาลเวลา (Time Scheme) และการลำดับเหตุการณ์ (Chronology) ของชุมชน

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ระดับจุลภาค ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นทางด้านศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ดังนั้นยววิจัยประวัติศาสตร์ต้องกำหนดขอบเขตหรือหน่วยที่จะศึกษาให้ชัดเจนว่าครอบคลุมอาณาบริเวณไปถึงไหนนอกจากนั้นยังต้องกำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาเพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจน

ภายในกรอบระยะเวลาที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในชุมชน มักจะพบว่ามีการบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 2 ประเภท ประการแรกคือการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเป็นวัฏจักร (Cyclical) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในชีวิตของแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่ม ซึ่งปกติในสังคมหรือชุมชนจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เช่น มีคนเกิด แต่งงาน มีบุตร เข้าสู่อาชีพ แล้วก็ตาย จากนั้นก็จะมีคนอื่นเข้ามาแทนและเปลี่ยนแปลงต่อไป ในลักษณะเดียวกันโครงสร้างสังคมของชุมชนก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ขณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักร

(Cyclical Change) ชุมชนก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง(Structural Change) ไปพร้อม ๆ กัน

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านใดด้านหนึ่ง จำเป็นต้องวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ที่เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ด้านประชากร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านศาสนา ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

อิทธิพลของประวัติศาสตร์มหภาค (Macro History) อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น แต่ถ้าจะเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จะต้องแน่ใจว่า เหตุการณ์ที่นำเข้ามาพิจารณาเป็นที่รับรู้และส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน

ประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าคืออะไร

ยงยุทธ ชูแว่น (2551 : 134-135) กล่าวว่าหลักฐานจากคำบอกเล่า เป็นหลักฐานที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพราะสังคมให้ความสำคัญและสนใจเรื่องราวของท้องถิ่นในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่ร่วมสมัยมากขึ้น เหตุฉะนั้นหลักฐานจากคำบอกเล่าจึงมีบทบาทอย่างสำคัญและดูเหมือนว่าจะสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายอย่างไม่มีวันสิ้นสุด อย่างไรก็ตามหลักฐานจากคำบอกเล่านี้สามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ประเพณีจากการบอกเล่าและการสัมภาษณ์

ประเพณีจากการบอกเล่า คือการบอกเล่าเกี่ยวกับเรื่องราวของเหตุการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนธรรมเนียมปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนานมาแล้ว โดยการถ่ายทอดในลักษณะคำพูด คำร้อง สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เป็นข้อมูลที่ผู้เล่าไม่ได้เห็นมาด้วยตัวเอง แต่ได้มาจากการเล่าต่อ ๆ กันมาจนในที่สุดก็อาจมีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยผู้ที่เข้าไปศึกษาก็ได้ ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากประเพณีการบอกเล่า ได้แก่ นิยายปรัมปรา ปริศนา บทสวด และคำพังเพย เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จากประเพณีการบอกเล่าจึงมีหลากหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนสภาพทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สภาพสังคม และความเชื่อ ฯลฯ ในการเข้าใจเรื่องดังกล่าวผู้ศึกษาจะต้องนำมาวิเคราะห์ตีความเสียก่อนทั้งนี้ก็ต้องอาศัยวิธีการทางคติชนวิทยาซึ่งนักเรียนทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมักไม่ค่อยคุ้นเคยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเป็นหลักฐานที่สะท้อนความเป็นพื้นถิ่นพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาอันยาวนานโดยที่ผู้บอกเล่ามักไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้วยเหตุดังนั้น ข้อมูลจากประเพณีการบอกเล่าจึงควรได้รับความสนใจมากขึ้น รวมทั้งสร้าง

“โครงเรื่อง” ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างเหมาะสมให้ข้อมูลเหล่านี้ได้เกาะเกี่ยวบอกเล่าเรื่องราวอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น หมายถึงข้อมูลในลักษณะที่เป็นคำพูดจากการบอกเล่าของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตของผู้เล่าหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เล่าเกี่ยวข้องอยู่ด้วยหรือมีประสบการณ์มาจากตัวเอง หลักฐานชนิดนี้นิยมกันอย่างมากในระยะหลังเมื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนร่วมสมัยได้รับความสนใจมากขึ้นดังกล่าวแล้ว ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นี้มีเสน่ห์ตรงที่หลังไหลออกมาจากผู้เล่าโดยไม่มีที่สิ้นสุด ผู้เล่ากับผู้สัมภาษณ์สามารถตอบโต้แลกเปลี่ยนกันได้ตลอดเวลาจนเป็นที่พอใจ งานวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนหลาย ๆ ชิ้นที่ผ่านมาได้ใช้หลักฐานจากการสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว งานในลักษณะนี้จึงอาจเรียกว่า “ประวัติศาสตร์จากการบอกเล่า” ก็ได้

วิธีการที่จะทำให้ทำวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ดี

เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและพื้นฐานความรู้ของยูววิจัยประวัติศาสตร์ ดังนั้นการกำหนดเรื่องที่จะศึกษามีแนวทางดังนี้

1. ประเด็นปัญหาการวิจัยเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ต้องอธิบายไม่มากนัก
2. สามารถศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านั้น
3. เหตุการณ์ที่ศึกษาเกิดขึ้นในช่วงเวลาไม่ยาวมากนัก อย่างมากไม่ควรเกินการรับรู้และความทรงจำของผู้บอกเล่า
4. สถานการณ์นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือนำเอาสถานการณ์ปัจจุบันไปวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในอดีตก็ได้

คุณสมบัติที่ดีของนักวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1. มีความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ทั่วไป ((Macro History) ที่อาจเป็นประวัติศาสตร์ชาติหรือภูมิภาค เป็นต้น
2. มีสำนึกทางภูมิประเทศ (Topographical Sense) คือ สภาพจริงของภูมิประเทศของชุมชนที่ศึกษา เช่น ด้านธรณีวิทยา ลักษณะภูมิประเทศ
3. เข้าใจวัฒนธรรมชุมชน เช่น วิถีชีวิตของผู้คน การตั้งบ้านเรือน การประกอบอาชีพ รูปแบบทางสถาปัตยกรรม โบราณคดี เป็นต้น

4. ความสามารถในการเขียน เรียบเรียง สรุปความเข้าใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความคิด จินตนาการเพลิดเพล็น เหมือนกับผู้อ่านได้มีโอกาสเข้าไปรับรู้เช่นเดียวกับยุววิจัยประวัติศาสตร์
ข้อคิดเรื่อง “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น... เส้นทางสู่อนาคต”

“สารคดีชุด ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ... เส้นทางสู่อนาคต” ชุดนี้ เดิมไม่มีคำว่า “ยุว” มีผู้ทำกันหลายท่าน ที่สำคัญหลาย ๆ ที่ที่ทำ มีน้อง ๆ นึกศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ด้วย บางทีเห็นน้อง ๆ นักเรียนมาทำงาน มีส่วนร่วมและเห็นประโยชน์ เห็นว่าเด็ก ๆ อาจทำได้เพิ่มเติมจากที่ผู้ใหญ่ทำไว้อีกมากมาย ผู้ใหญ่ทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้สาระของประวัติศาสตร์มา ได้เขียนผลงาน ได้ดำรงกันเป็นเล่ม เป็นพิพิธภัณฑ เป็นหอจดหมายเหตุชุมชน

แต่สำหรับน้อง ๆ เยาวชนที่เข้าร่วมยุววิจัยจะทำได้สองต่อ คือได้ทั้งสาระความรู้ด้วย และก็ได้ความสัมพันธ์มากมายที่ความสัมพันธ์ที่ดีกับคนต่างชุด ต่างวัย ต่างถิ่นที่ มีความสวยงามของความหลากหลายของสิ่งนี้น้อง ๆ เยาวชนทำมากมาย ที่สำคัญเราพบว่างานของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีเสน่ห์สำหรับเยาวชน ประการแรกต้องขออภัยครูด้วยนะครับที่พูดประโยคนี้นี้ว่า เมื่อไหร่ที่ออกไปเรียนนอกโรงเรียนจะดี ตาเป็นประกาย ไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้มากมาย เด็ก ๆ ได้ไปเรียนรู้กับตำราพูดได้ที่เราไปพูดด้วย เป็นพี่ป้าน้าอาในชุมชนมากมาย

ผมไปลองจัดเสวเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ยะลา ผมประทับใจมาก เห็นได้ว่าทำให้น้อง ๆ มีความสุข น้อง ๆ ตีใจตื่นเต้นไปด้วย น้อง ๆ หลายคนไปคุยกับคุณตาคุณยายในชุมชนอยู่สักชั่วโมง ทำให้รู้เลยว่า นามสกุลเราเก่าที่สุดในอำเภอ เมื่อ 20 ปีที่แล้วมีคนไทยอพยพจากหลายที่ไปอยู่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ น้อง ๆ บางคนไม่ทราบว่าวัดที่อยู่ใกล้ๆ โรงเรียนเป็นวัดที่คุณตาของตนเองไปสร้างไว้น้อง ๆ ขนลุกไปหมด คุณตานะเอกสารเก่า ๆ สีเหลืองกรอบมาให้ดูว่าเป็นอนุสรณ์สร้างวัด ไม่ใช่อยู่ๆ เทวดามาสร้างวัดเอง คุณตาดีใจที่หลานๆ รู้แล้วว่าเราสร้างวัดมันมีสาระของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ เช่น ชื่อ “สบตุ๋ย” สาระของความเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่น่าสนใจ เพียงแค่ประวัติศาสตร์ของชื่อถิ่นนี้ทั้งแล้ว

“แต่ไม่ใช่เพียงประวัติศาสตร์ของชื่อเท่านั้น มีประวัติศาสตร์ของชีวิต ความเอื้ออาทรที่มีต่อกันในสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ของความฉลาดในการกิน เช่น ผู้ใหญ่บางคนมีสุขภาพฟันดีกว่าเด็กในปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ของภูมิปัญญาหลายเรื่อง ประวัติศาสตร์ของอาชีพ ประวัติศาสตร์ของคนในอำเภอ ประวัติศาสตร์ของคนรุ่นแรก ๆ ที่มาตั้งรกรากอยู่ ก็ได้ความเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หลากหลายมาก

สิ่งเหล่านี้สำคัญ เราต้องสกัด “ต่อมเอ๊ะ” ให้แตกก่อน ขอให้ “ต่อมเอ๊ะ” แตกก่อน นื่อง ๆ ตั้งคำถามได้มากมาย เด็ก ๆ มีความบริสุทธิ์ใจในการตั้งคำถามมากกว่าผู้ใหญ่เยอะเลย ขอให้รักษาเอาไว้ให้ดี ขอให้เติบโตมาพร้อมกับความเป็นคนช่างสงสัย เด็ก ๆ อาจจะเจอสิ่งที่สงสัยจากสิ่งที่ไม่เคยสงสัยมาก่อน สิ่งทีเด็ก ๆ สงสัยอาจเพิ่มเติมช่วยให้ “ต่อมเอ๊ะ” ของผู้ใหญ่ให้แตก และสร้างที่มีคุณค่าได้มากมาย”

“งานวิจัยเป็นการสร้างความรู้ งานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็เป็นการสร้างความรู้และอาจไปต่อเติมความรู้ที่ผู้ใหญ่สร้างไว้แล้ว เติมสีสันให้สิ่งที่ผู้ใหญ่คิดค้นไว้แล้ว

งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์บางโครงการของเด็กน่าประทับใจมาก ปลุกฝังวิญญาณของนักวิทยาศาสตร์ที่ทำให้ “ต่อมเอ๊ะ” แตกได้ดีมาก เช่น สมัยก่อนมีอาหาร “แกงคั่วหอยขม” ที่เดิมใช้น้ำปูนใสทำให้หอยขมคายจีโคเลนออกมา นื่องบางคนสงสัยว่า ทำไมต้องใช้น้ำปูนใสใช้น้ำอย่างอื่นไม่ได้หรืออย่างไร ในที่สุดนื่องสามารถค้นพบว่า นื่อง ๆ ทำโครงการขึ้นมาทดลองแล้ว น้ำข้าวสามารถแก้ไขปัญหของหอยขมได้

หรือตัวอย่างที่น่ารักอีกตัวอย่างหนึ่งของเด็กๆ คือนื่องบางคนคิดทำโครงการจากโจทย์วิจัยที่มาจากปัญหาที่พบ เช่น ที่บ้านมีแมลงสาบเยอะมาก เลยคิดว่าจะใช้วัสดุอะไรฆ่าแมลงสาบ นอกจากการตีแมลงสาบ นื่องคนนี้เลยทำโครงการใช้ผงปูนซีเมนต์ฆ่าแมลงสาบ หลังจากใช้เวลาไปค้นคว้าประมาณสองอาทิตย์ คุณครูเลยขอให้เขียนรายงานออกมาว่าเพราะเหตุผลอะไร นื่องอธิบายเป็นขั้นตอนว่า วันหนึ่งหนูเห็นถูกปูนบริเวณที่ก่อสร้าง ใกล้เคียง ๆ บ้าน เห็นแมลงสาบตายในผงปูน เลยคิดว่าผงปูนอาจมีผลให้แมลงสาบตายได้ คุณครูเลยช่วยให้นักวิจัยน้อย ป.5 ได้คิดต่อ นื่องคิดต่อโดยถามว่า จะทำให้แมลงสาบกินผงปูนได้อย่างไร นื่องพยายามไปคิดมา และพบจากประสบการณ์จริงที่ว่า จะทำให้แมลงสาบมากินนมผงที่หกเลอะเทอะในครัวที่บ้าน นื่องจึงตอบว่า จะนำนมผงไปผสมผงปูน เพราะข้าพเจ้าสันนิษฐานว่านมผงเป็นอาหารที่แมลงสาบนิยม

ครูมีหน้าที่สร้างปัญหาต่อเนืองให้เด็ก “จะทำอย่างไรให้แมลงสาบกินผงปูนผสมนมผง เพราะแมลงสาบอาจไม่ได้โง่ที่จะกินอะไรง่าย ๆ” สุดท้ายนื่องคนนี้ทดลองนำนมผงสับส่วน ผงปูนหนึ่งส่วนแมลงสาบมากินนมผงหมด นักวิจัยถูกแม่ตี แมลงสาบไม่ตาย

แต่โครงการไม่จบแค่นี้ ครูให้กำลังใจ ตั้งคำถามกระตุ้น “ต่อมเอ๊ะ” ทำความขี้สงสัยในตัวเด็ก จนในที่สุดนักวิจัยน้อยค้นพบว่า สัดส่วนของนมผงและผงปูนต้องมีแป้งข้าวเจ้าช่วยได้ สูตรดังนี้ นมผงหนึ่งส่วน แป้งข้าวเจ้าหนึ่งส่วน และผงปูนซีเมนต์อีกหนึ่งส่วน เป็นการฆ่า

แมลงสาบในบ้านโดยมีค่าใช้จ่ายไม่สูง นักวิจัยน้อยคนี่สามารถมองสิ่งรอบข้างแล้วนำมาแก้ปัญหาได้ เราสามารถมองสิ่งรอบข้างแล้วแก้ปัญหาได้หรือไม่ด้วยตัวเอง เราคิดมากขึ้นอีกนิดหนึ่ง มีความพยายามในการคิดทำให้สิ่งต่าง ๆ ดีขึ้น ไม่ใช่คิดว่าคิดเพียงเท่านี้ก็เท่านี้ ไม่ต้องคิดสิ่งต่างต่อไปอีก จากการเห็นแมลงสาบตายทำให้ข้าพเจ้าสงสัยว่าผงปูนจะไ้ทำให้แมลงสาบตาย คุณครูเป็นผู้สร้างแรงยูและให้แรงบันดาลใจแก่เด็ก”

“หัวใจของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ตรงที่จะทำอะไรให้ “ต่อมเอ๊ะ” แตก และพวกเราจะกลายเป็นคนมีพลังที่สูงมากสำหรับชาติบ้านเมือง ไม่ใช่เป็นคนที่รับสิ่งที่มีอยู่อย่างที่เป็นที่เห็นเพียงเท่านั้น กลายเป็นคนที่ไม่ได้รับทุกอย่างเพียงเท่าที่เห็นเท่าที่เป็นอยู่เท่านั้น แต่มีคำถามดีๆ สำหรับสิ่งรอบตัวเสมอ สิ่งต่าง ๆ เรื่องราวต่างๆ ที่สงสัยมากมายอาจมีอยู่ในตัวน้องๆ เองก็ได้ มองเห็นคุณค่าบุคคลรอบตัว สิ่งต่างๆ รอบตัวมากขึ้น มองเห็นว่าคุณปู่คุณย่าคุณตาคุณยายสวขขึ้น เรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ มีความน่าสนใจ มีหัวใจที่จะเรียนรู้สิ่งรอบตัว”

“ผมทำงานเรื่องการศึกษา ผมเชื่ออย่างสนิทใจว่าการเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการสร้างความรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ด้วยตัวเอง สร้างความรู้ด้วยตัวของเราเอง ด้วยฉันทะ ด้วยความสุขใจ และความพอใจอย่าให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเรียนรู้ด้วยความทุกข์ แต่ขอให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นกระบวนการของฉันทะ ของความสุข ที่เปิดประตูออกไปสู่โลกกว้าง เปิดห้องเรียนที่ยิ่งใหญ่ เปิดประตูโรงเรียนออกไปหาห้องเรียนในชีวิตจริง จากตำราที่พูดไม่ได้ ไปสู่ตำราที่พูดได้ ด้วยความสุขที่แท้จริง คือเปิดห้องเรียนไปสู่ชีวิตจริง เปิดตำราไปหาความรู้จากตำราของผู้ใหญ่หลายช่วงอายุ การสอนควรเต็มไปด้วยการหาความรู้เอง”

“การเรียนรู้การนั่งฟังครูอย่างเดียวอาจไม่ตรงใจไม่ถูกใจ ครูดีเป็นอย่างไรให้นิสิตไปค้นหาความรู้เอาเอง ผมเลยจัดทำโครงการ “ครูค้นครู” จากการเรียนรู้ในห้องเรียนชีวิตที่แท้จริง ครูใช้อารมณ์ขัน ใช้วิธีการในการดูแลนักเรียนอย่างไร โครงการนี้ได้ผลดีมาก นิสิตคณะครุศาสตร์หลายคนที่เคยไม่ได้ตั้งใจมากเรียนในขณะนี้ กลับกลายเป็นเปลี่ยนใจว่า อาชีพครูเท่มาก นิสิตมีโอกาสไปพบและรู้จักครูที่ดีด้วยตนเอง มีความประทับใจในอาชีพครู

ตัวอย่างครูท่านหนึ่งที่พาเด็กๆ ไปพบ ครูท่านนี้ชื่อ อ.ดำรงค์ เป็นครูที่ผมประทับใจมากๆ เช่นกันว่า เป็นสุดยอดครู

ท่านให้ข้อคิดว่า

“เป็นครูนี้เท่า มือของครูนี่เองที่เป็นมือแรกจับลูกศิษย์ให้เขียนหนังสือได้ เด็กๆ เขียนหนังสือได้จากมือของครู วิทยุณครุอยู่ในตัวลูกศิษย์เป็นร้อยเป็นพันคน ครูมองเด็กเหมือนอะไร ครูมองเด็กเหมือนต้นไม้ ถ้าเขาเป็นหญ้าขอให้เป็นหญ้าที่ดี ต้องสร้างความอดทนให้เด็ก ถ้าเด็กจะเป็นไม้ยืนต้นต้องเป็นต้นไม้ที่ตั่งลำให้ตรง ครูต้องมองให้ออกว่าเด็กคนไหนเป็นต้นไม้แบบไหน ไม่ว่าเด็กจะร้ายเพียงใด หน้าที่ของครูต้องทำความร้ายของเด็กให้จางลงในเวลาที่ทันเหตุการณ์ เป็นพลเมืองที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ ความเป็นครูมีความสวยงามมาก”

เช่นเดียวกันโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักวิจัยน้อยต้องพยายามเปิดสวิตช์ให้ได้เปิดสวิตช์การเรียนรู้ที่มีความสุข เปิดสวิตช์ทางปัญญาให้เราารู้สึกโล่งใจและมีความสุข และเราได้อะไรมากมาย ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้ ได้ความสัมพันธ์ได้ความรักและน้ำใจภายใต้โจทย์วิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” (ทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง, 2551 : 6-12)

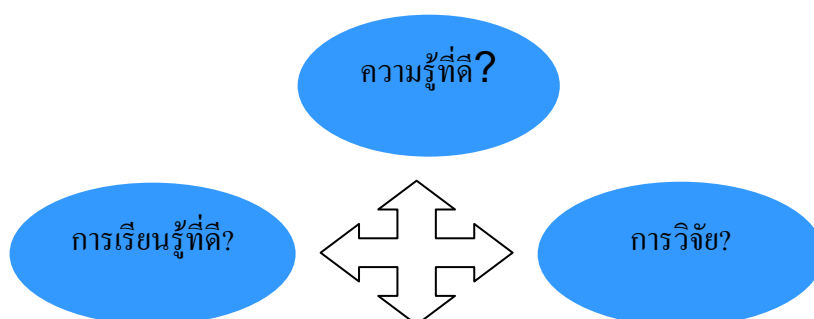
เรียนรู้วิจัย
ในงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
ดร.อมรวิทย์ นาคทรัพย์ และคณะ

เรื่องคุยกันเข้า

- แนวคิดเกี่ยวกับ “การเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้” ด้วยตนเอง (เรียนรู้วิจัย)
- แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม
- การเรียนรู้การวิจัย : กระบวนการสอนที่มีกระบวนการวิจัยเป็นฐาน (research-based learning)
- ตัวอย่างแนวทางการสอนแบบวิจัยในมิติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้

- คือความรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง มีความหมายต่อการนำไปใช้ในชีวิตจริง และหลายเรื่องสามารถเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจาก “ประสบการณ์จริง” ในชีวิต

- การรับรู้สิ่งต่างๆ ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนรู้ที่มีพลังต่อการเปลี่ยนพฤติกรรมมากที่สุดวิธีหนึ่งคือการเรียนรู้จาก “ประสบการณ์จริง” ในชีวิต (experiential learning)
- เป็นวิธีการที่ช่วยให้เราสามารถแสวงหาข้อมูลเพื่อไขคำตอบในสิ่งที่อยากรู้ และหลายเรื่องก็สามารถเป็นการหาข้อมูลและบันทึกข้อเท็จจริงจาก “ประสบการณ์จริง” ในชีวิต

ความรู้ที่เราอยากรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ความรู้ท้องถิ่น

- ข้อมูล ความเท็จจริงที่ให้คำตอบบอกความเป็นตัวเรา รากเหง้า ความเป็นตัวตนที่บ่งบอกความสัมพันธ์ระหว่างคนที่จะเป็น อยู่ มีสิ่งต่างๆ ร่วมกัน

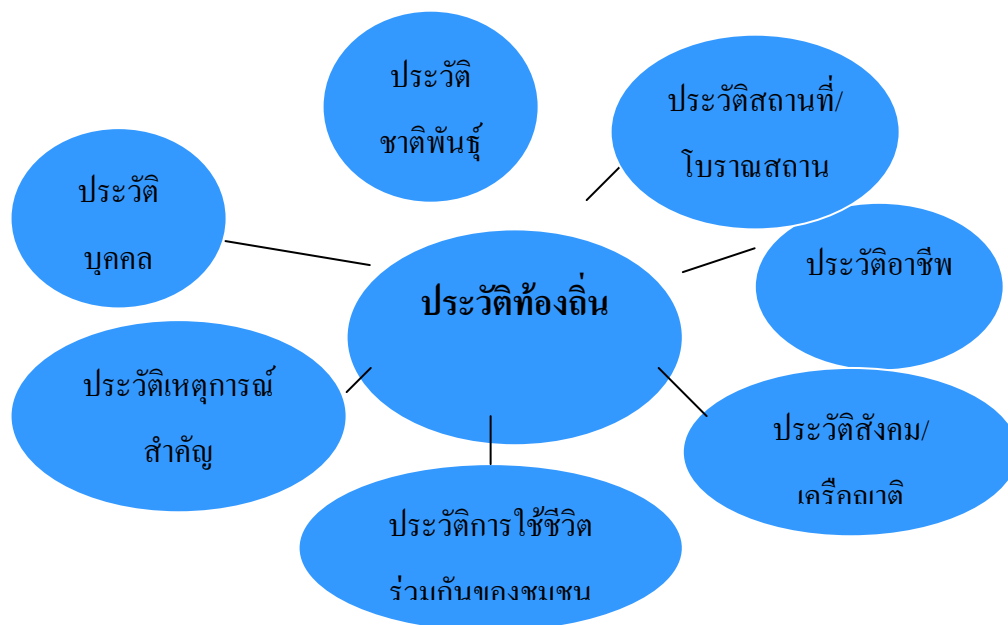
ความรู้จากอดีต

- ความรู้ในอดีตที่เราอยากรู้ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้ว ความรู้ที่เคยมีแต่ถูกละเลย หรือยังคลุมเครือไม่กระจ่าง หรือยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนอยู่ เป็นเรื่องที่ต้องการ ความรู้ความเข้าใจที่สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยการศึกษาอย่างเป็นระบบระเบียบ สามารถใช้ความรู้จากอดีตมาใช้กับชีวิตในปัจจุบันและในอนาคตได้

แนวคิดเรื่องคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- ไม่ใช่มีแค่ข้อมูล เรื่องราว เรื่องเล่า ความรู้ที่มีอยู่อดีตที่อยู่ในท้องถิ่น สัมพันธ์ชีวิต และสิ่งรอบตัวเรา มีความหมายต่อการใช้ชีวิตในช่วงเวลาต่างๆ ที่ผ่านมา
- แต่เป็นข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับ “เวลา” และ “พื้นที่” ณ ถิ่นที่ถิ่นฐานหนึ่งๆ
- มีหลายด้านหลายมิติ ต้องการให้ผู้สงสัยได้ “ตั้งคำถาม” เพื่อหาคำตอบอย่างมีเหตุมีผลและมีวิธีการ “สืบสาว” ย้อนหลังกลับไป “ค้นหา” เรื่องนั้นๆ ในอดีต

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมองในมิติใดบ้าง

ข้อมูล เรื่องราว เรื่องเล่าในอดีตที่อยู่ในท้องถิ่น สัมพันธชีวิตและสิ่งรอบตัวเราคำถาม

สำคัญในหลักคิด

- มันเกิดอะไรขึ้นเมื่อ...นานมาแล้ว
- เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อไหร่ เพราะอะไร
- ทำไมมันถึงเกิด หรือเป็นอย่างนั้น
- มันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ผลกระทบต่อเราและสิ่งที่แวดล้อมเราเป็นอย่างไร
- อะไรคือจุดพลิกผัน มันมีความหมายหรือส่งผลอย่างไร
- ทำไมเรามาอยู่ ณ ที่ตรงนี้ได้อย่างไร เพราะอะไร ทำไม
- แล้วเราจะไปต่ออย่างไร

เมื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เราสามารถเล่าเรื่องได้ว่า เกิดอะไร เป็นอย่างไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ใครกับใครที่เกี่ยวข้อง แล้วมีความหมายอะไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มันทำให้เรารู้สึกอย่างไรในวันนี้ (ความภาคภูมิใจ ความรัก ความเอื้ออาทร เห็นคุณค่า)

สรุปความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

- มีมากกว่าข้อมูลความรู้ในอดีต แต่มีความหมายสัมพันธ์กับพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ตัวของเรา ชุมชนและท้องถิ่นของเราจนมาถึงปัจจุบัน
- ทำให้เรารู้จักอดีต และเข้าใจคนรุ่นก่อนหน้า/ชุมชนของเราได้ดีขึ้น
- ทำให้เราเข้าใจตัวเราเองในปัจจุบัน
- ทำให้เราตั้งหลักและตัดสินใจในวันข้างหน้าอย่างรู้ตัวเอง
- กระบวนการเรียนรู้ด้วยการวิจัยจะเป็นเครื่องสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นำไปสู่ความรู้จักตัวเอง ท้องถิ่น และเป็นการสร้างภูมิกันทางวัฒนธรรม

คำสำคัญสามคำ

- วิถีชีวิต
- ความสัมพันธ์
- ความเปลี่ยนแปลง

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้การวิจัย

- กระบวนการวิจัยกับกระบวนการเรียนรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้
- กระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยมีมาแต่โบราณ
- กระบวนการเรียนรู้ผ่านการวิจัยเป็นการสร้างคนเพื่อสร้างความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
- กระบวนการเรียนผ่านการวิจัยเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้

กระบวนการสำคัญในการทำวิจัย

- การตั้งโจทย์วิจัยที่ชัดเจนเหมาะสมกับศักยภาพ
- การเลือกใช้วิธีการวิจัยอย่างเหมาะสม เป็นไปได้
- การบริหารจัดการกลุ่มให้งานวิจัยลุล่วง
- การใช้ประโยชน์การวิจัยหรือเผยแพร่การวิจัยอย่างเหมาะสมเพื่อส่วนรวม

กระบวนการวิจัย

- ช้องใจ กำหนดปัญหาการวิจัย
- หมายคำตอบ ตั้งสมมุติฐาน
- สอบสวน เก็บรวบรวมข้อมูล
- ครวญใคร่ วิเคราะห์ข้อมูล
- ไขความจริง สรุปผลการวิจัย

แนวการสอน

- ชูใจและจับใจจากเรื่องราวของนักเรียนเอง
- ให้นักเรียนได้ออกแบบการสืบสาว ค้นหาเรื่องราว “เล่าเรื่อง” เกี่ยวกับความรู้จากโจทย์ที่เลือกและทำได้
- เน้นวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history)
- ใช้การสัมภาษณ์เรื่องราวจากตัวบุคคลเป็นหลัก
- ใช้รูปแบบกระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ทักษะการวิจัย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เน้นการตั้งข้อสงสัย ข้อสังเกต เพื่อให้เกิดคำถามที่เกี่ยวข้องเพื่อ “ย้อนรอย” ไปหาคำตอบนั้นๆ
- ครูคอยจัดระบบความรู้ ตีความ และทบทวนความรู้อยู่ตลอด
- การวิเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง / ด้วยกัน
- เน้นการเสนองานอย่างมืออาชีพ และการประเมินที่จริงจัง
- ครูเป็นทั้ง “ผู้สอน” “พี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา” และ “ผู้ร่วมกระบวนการเรียนรู้”

เรื่องสำคัญอยู่ในการสนใจ

- เป็นเงื่อนไขสำคัญให้เกิดความผูกพันและความมุ่งมั่นกับงานวิจัยที่จะทำไปตลอดรอดฝั่ง
- ใช้ตัวอย่างงานดีๆ มาเป็นแรงกระตุ้น
- ใช้กระบวนการกลุ่มในการกระตุ้นเร่งเร้า
- เปิดโอกาสให้รวมกลุ่มกันตามใจ โดยให้มีคนที่มีความถนัดหรือความสามารถต่างๆ กันอยู่ในกลุ่ม
- ลีลาและท่าทีครูเป็นเรื่องสำคัญ
- การเจาะใจให้ถึงเรื่องที่นักเรียนอยากรู้จริงๆ ก็สำคัญ
- คือกระบวนการนำนักเรียนเข้าสู่การตั้งคำถามวิจัย
- ใช้กระบวนการกลุ่มในการช่วยกันตั้งคำถามหรือหากล้าคำถามวิจัยตั้งแต่สัปดาห์แรกๆ
- นักเรียนต้องค้นคว้ามาประกอบการเริ่มงาน ทั้งบทความ งานวิชาการต่างๆ เท่าที่มีเพื่อวางกรอบการวิจัย
- คำถามหลักคือ “คำถามวิจัยของเราคืออะไร” “ทำไมถึงอยากรู้” “อยากรู้ไปทำไม”

สร้างความชัดเจนในการเก็บข้อมูลให้เด็ก

- ให้เด็กๆ รู้จักวางแผนการเก็บข้อมูลอย่างจริงจัง

- ใช้ตารางค่อนข้างมาก ในการให้นักเรียนจัดระบบคิดตนเองว่าจะเก็บข้อมูลอะไรจากใครในรูป “ผังการเก็บข้อมูล” ตามคำถามวิจัยและการมีบันทึกปฏิทินการทำงาน
- ให้เด็กๆ มีการบันทึกและจัดระเบียบข้อมูลอย่างดี
- อาจใช้เทคนิคง่ายๆ บางอย่างช่วย เช่น การเขียนแผนที่ แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบสอบถามง่ายๆ
- ใช้กระบวนการกลุ่มช่วยกันตรวจสอบเช่นกัน

คำถามวิจัย	ผู้ให้สัมภาษณ์	แหล่งสังเกต	แหล่งเอกสาร
1)			
2)			
3)			

สอนเด็กๆ ให้รู้จักวิเคราะห์

- ให้เด็กๆ มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างจริงจังเพื่อสร้างข้อสรุป
- นักเรียนต้องดึงข้อมูลออกมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีการใช้เทคนิคบางอย่างช่วย เช่น “ตารางสร้างข้อสรุป” เพื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ
- ให้เด็กๆ สร้างข้อสรุปจากความรู้ที่ได้ เน้นการเชื่อมโยง “ความเป็นเหตุเป็นผล” ของข้อมูล
- เพื่อนช่วยตรวจสอบความหลากหลายและน่าเชื่อถือของข้อมูล อาจ “โต้แย้งอย่างสร้างสรรค์” ต่อข้อมูลที่มาน่าเชื่อถือได้

- นักเรียนอาจมีอคติในการตีความเกินจริง “มีข้อมูลห้าสิบสตางค์ แต่พูดเหมือนสองบาท”
ต้องคอยช่วยทัก

ผู้ให้ข้อมูล	แรงจูงใจ / เหตุผลที่ทำ	พฤติกรรม / สิ่งที่ทำ	ผลที่เกิดขึ้น
คนที่ 1			
คนที่ 2			
คนที่ 3			

การเสนองานที่สำคัญ

- การเสนองานขั้นสุดท้ายควรเน้นการเสนองานอย่างมืออาชีพและสร้างสรรค์ เช่น อาจทำ Power point ประกอบรูปถ่ายหรือหนังสือส่งพร้อมรายงานเป็นเล่ม
- เวลาเสนอดต่อกกลุ่มต้องมากพอควร ถ้ามีหลายกลุ่มอาจจะลำบาก
- ให้เพื่อนช่วยกันวางแผนประเมินได้ เช่น คุณภาพของข้อมูล ความชัดเจนของข้อสรุป ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอ และช่วยกันประเมินงานของเพื่อนอย่างจริงจัง
- เด็กๆ ควรเข้าใจทั้งความหมายของคุณภาพงานวิจัย และเรียนรู้วัฒนธรรมการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์
- ควรจะประเมินทั้งตัวเนื้องานและตัวผู้เรียนในกลุ่มอย่างทั่วถึงว่าได้ช่วยกันอย่างไรบ้าง

แนวทางการออกแบบการเรียนรู้

การสอนด้วยกระบวนการวิจัย (ของครู)

- ออกแบบการสอนให้ครอบคลุมหลักสำคัญของกระบวนการวิจัย 5 ขั้น (ข้อใจ หมายถึง คำตอบ สอบสวน ครวญใคร่ ไขความจริง) แต่มีความยืดหยุ่นปรับลดหรือเพิ่มเติมได้
- การตั้งคำถามดีๆ พาผู้เรียนสนใจ และได้หาความรู้ไปเรื่อยๆ
- ตีความ หรือชี้แนะในประเด็นต่างๆ

- เชื่อมมิติด้านเวลา พื้นที่ กับเรื่องท้องถิ่น และเรื่องชีวิตเด็กเยาวชน การศึกษา การเรียนรู้สู่การวิจัย (ของนักเรียน)

- ออกแบบการวิจัยเรียนรู้บนฐานของกระบวนการวิจัย
- เน้นการเข้าถึงผู้ใหญ่ พ่อแม่เฒ่าหรือผู้รู้ในท้องถิ่น
- การตั้งคำถามดีๆ พากลุ่มให้สนใจไปสืบค้น หาความรู้ และได้หาความรู้ไปเรื่อยๆ
- ดีความ หรือพยายามตั้งข้อสงสัยในประเด็นต่างๆ ที่สืบค้น
- เชื่อมมิติด้านเวลา พื้นที่ กับเรื่องท้องถิ่น และเรื่องชีวิตเด็กเยาวชน การศึกษา

กระบวนการวิจัย

- ข้องใจ กำหนดปัญหาการวิจัย : กิจกรรม/กระบวนการเด็กได้คิดคำถามที่อยากรู้ (เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร ใคร/ใครบ้าง ทำไม)
- หมายคำตอบ ตั้งสมมุติฐาน : กระบวนการที่ทำให้เด็กได้มีการวางแผนว่าจะไปหา ความรู้อย่างไร จากใครบ้าง
- สอบสวน เก็บข้อมูล : กระบวนการ/กิจกรรมที่ทำให้เด็กได้ลงเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล เน้นประสบการณ์ตรง ได้สัมผัสคนเฒ่าคนแก่ พื้นที่และชุมชน
- ครวญใคร่ วิเคราะห์ : มีกระบวนการส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ข้อมูล : ดีความ หา คำอธิบาย ในเรื่องนั้นๆ (ครูร่วมในกิจกรรมด้วยเป็นระยะๆ)
- ไช้ความจริง สรุปและเสนอ กิจกรรมที่ส่งเสริมการสรุปและเสนอผลการวิจัย เขียนเรื่อง เล่าเรื่อง ฯลฯ

สิ่งที่คาดหวัง

การสอนของครู

- ไม่น่าเบื่อ สนุก มีความสุขในการส่งเสริมการเรียนรู้
- ความใฝ่รู้และทักษะจัดกิจกรรม/จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับท้องถิ่น
- ลักษณะนิสัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม
- ความมีศรัทธาในตนเองและคนเฒ่าเฒ่า ภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- กระบวนการคิดและโลกทัศน์ทางสังคมที่เชื่อมโยงรากเหง้าหรือความรู้ประวัติศาสตร์ กับความรู้ความเคลื่อนไหวในปัจจุบันและอนาคต

การเรียนรู้ของเด็ก

- ความสุข สนุกในการเรียนรู้
- ความใฝ่รู้และทักษะการเรียนรู้
- ลักษณะนิสัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม

- ความมีศรัทธาในตนเองและคนแก่แม่เฒ่า ภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- กระบวนการคิดและโลกทัศน์ทางสังคมที่เชื่อมโยงรากเหง้าหรือความรู้ประวัติศาสตร์ กับความรู้ความเคลื่อนไหวในปัจจุบันและอนาคต

การวัดผล

- ความรู้ในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : ความลึก และความสัมพันธ์ของข้อมูล การตีความและไขคำตอบ การรู้จักชุมชน คนแก่คนเฒ่าในท้องถิ่นดีขึ้น
- ทักษะและกระบวนการ : การสืบค้นเข้าถึงแหล่งข้อมูล ทักษะการสัมภาษณ์ สังเกต ทักษะการฟัง “เรื่องเล่า” ในอดีต การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่องราวในอดีตในมิติต่างๆ กับชีวิตและสิ่งรอบตัวในช่วงเวลาต่างๆ ทักษะความสามารถในการ “เล่าเรื่องอดีต” อย่างมีความหมายสัมพันธ์กับปัจจุบัน
- เจตคติ : ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรู้ที่ร่วมกันค้นพบ ศรัทธาในท้องถิ่นและบรรพบุรุษ ภูมิปัญญา และสิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์ร่วมของท้องถิ่น

ผลต่อครู

- ได้เรียนรู้ไปพร้อมลูกศิษย์ในหัวข้อใหม่ๆ ทุกภาค
- ได้เรียนรู้วิธีสอนหนังสือที่ทำทาบแบบหนึ่ง
- ได้มีโอกาส “วิจัยผู้เรียน” เป็นผลงานได้ถ้าต้องการ
- ได้มีความสุขแบบครุมากทีเดียว

ตัวแบบจิตใจ “ฉันทำได้” ในเป้าหมายการเรียนรู้

“I-CAN” Mind Model of Learning Objectives

- เรียนอย่างสุข เพื่อสุขที่จะเรียน

HAPPY LEARNING > INQUISITIVE MIND

- เรียนให้ช่างคิด เพื่อรู้พินิจพิจารณา

PROBLEM SOLVING > CRITICAL MIND

- เรียนให้เชื่อมั่น เพื่อสืบสานศรัทธาในตน

SELF CONFIDENCE > ASSERTIVE MIND

- เรียนให้สุขที่จะให้ เพื่อจิตใจต่อส่วนรวม

SHARING / CARING > NOBLE MIND

เงื่อนไขปัจจัยที่เอื้อต่อการสอนแบบวิจัย

- หลักสูตรที่ยืดหยุ่น สามารถหลอมรวมวิชาหรือขยายการเรียนนอกเวลา เพื่อเอื้อต่อการให้นั้หนักแก่กิจกรรมวิจัยและการบูรณาการการวิจัยกับเนื้อหาวิชาอื่นๆ
- การมีแหล่งทรัพยากรการค้นคว้าที่ดี
- การมีนโยบายและงบประมาณสนับสนุน
- บรรยากาศและความตื่นตัวด้านข่าวสารวิชาการในโรงเรียน

ข้อคิดสำคัญ

- คิดถึง “องค์ความรู้” ที่เกี่ยวข้องที่ครูจะไปสืบค้นต่อ เพื่อเตรียมกระบวนการสอน ให้มีหลักคิดและทิศทางของกระบวนการที่ดี (รู้จักชุมชน พ่อแม่ เป็นข้อมูลพื้นฐาน)
- คิดถึง “เทคนิควิธีและศิลปะการสอน” ที่จะสามารถช่วยผู้ให้เด็กได้คิดและทำอย่างสนุกสนานทุกขั้นตอนการเรียนรู้
- ครู/พี่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา และคอย “ตามรอยการเรียนรู้” อย่างเป็นระบบ เก็บ “ร่องรอย” “หลักฐาน” การเรียนรู้ของเด็ก เพื่อไว้ใช้ประเมินและปรับปรุงกิจกรรมการสอนของครู
- ครูช่วยให้เด็กได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง “คน ความรู้ และความทรงจำของชุมชน และเชื่อมโยงสิ่งที่เห็นนั้นกับความเป็นตัวตนของตนเอง รับรู้และเรียนรู้สิ่งที่เห็นเข้าไปในใจ ในความรู้สึก ในปัญญาความคิดของตน”

ข้อคิดของครู

- ภูมิครู
มีกรอบคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ดี
รู้หลักวิจัยและใฝ่รู้อยู่เสมอ
- อุบายครู
มี EQ และภูมิด้านทานความไม่รู้ของศิษย์
- วิญญาณครู
เชื่อมั่นในศิษย์ และสุขกับการเป็นครู

ข้อคิดถึงครู

ความเป็นครูทำให้เด่นเห็นประจักษ์	ให้ครูรักความเป็นครูให้เห็น
ให้ครูชอบ “สุขอย่างครู” อยู่ให้เป็น	ให้ครูเน้นความเป็นใหญ่ “ในใจคน”
ครูดีๆ ที่เป็นใหญ่ในใจศิษย์	จะลิจิตอนาคตกภาพไม่สับสน
เป็นภาพใสสังคมไทยไม่อับจน	ภาพพองชนเปี่ยมปัญญาวิชาชาญ

ครูดี ๆ ที่เป็นใหญ่ในใจศิษย์   ยังยิ่งมิตรที่ปลูกรักสมัครสมาน
ปลูกศรัทธาในความดีที่ยั่งยืน   เพื่อสืบสานคุณธรรมนำสังคม

การเขียนรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง
2. ชื่อ-นามสกุลของทีมผู้วิจัยทุกคน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทีมผู้วิจัยและชื่อโรงเรียน
3. เนื้อหา ประกอบด้วย
  - 3.1 ความนำ แสดงให้เห็นความน่าสนใจหรือความสำคัญของประเด็นที่ศึกษา รวมทั้งบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา
  - 3.2 วัตถุประสงค์ ในการดำเนินการวิจัยเป็นข้อๆ
  - 3.3 วิธีการศึกษา อธิบายวิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก สัมภาษณ์ บันทึก และตรวจสอบข้อมูล
  - 3.4 ผลการวิจัย นำเสนอข้อมูลผ่านการวิเคราะห์ของทีมวิจัย
  - 3.5 ความคิดเห็นของทีมผู้วิจัยเกี่ยวกับผลการวิจัย เช่น ปัญหา ข้อจำกัดของการวิจัย และความน่าเชื่อถือของข้อมูล
  - 3.6 สรุปผลการศึกษาและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

รูปแบบการพิมพ์รายงานวิจัย

หน้ากระดาษ A4

	<p>1.5 นิ้ว</p>
<p>1.5 นิ้ว</p>	<p>พิมพ์ข้อความในกระดาษ A4 โดยเว้นระยะขอบด้านบนและ ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว และเว้นระยะขอบด้านขวาและด้านล่าง 1 นิ้ว</p> <hr/> <p>ความนำ (หัวข้อหลัก ชิดขอบซ้าย ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา) เนื้อหา (ย่อหน้า 8 ตัวอักษร ขนาดตัวอักษร 16 ตัวธรรมดา)</p> <p>หัวข้อหลัก (ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา) 1 นิ้ว</p> <p>หัวข้อรอง (ย่อหน้า 8 ตัวอักษร ไม่ต้องขึ้นบรรทัดใหม่)</p> <p>หัวข้อย่อย (ขึ้นบรรทัดใหม่ ย่อหน้าเยื้องจากหัวข้อรอง เข้าไปอีก 3 ตัวอักษร)</p>

ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
เรื่อง

.....

ทีมยูววิจัยโรงเรียน .....

(ชื่อ-นามสกุล) .....

(ชื่อ-นามสกุล) .....

(ชื่อ-นามสกุล) .....

อาจารย์ที่ปรึกษาทีมยูววิจัย

(ชื่อ-นามสกุล) .....

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

แบบรายงานความก้าวหน้าโครงการยูววิจัย

สัญญาเลขที่ .....

ชื่อโครงการ .....

โรงเรียน .....

กิจกรรม	ยังไม่ได้ ดำเนินการ	ระหว่าง ดำเนินการ	ดำเนินการ แล้วเสร็จ
1. ประชุมวางแผนการดำเนินงาน			
2. เก็บข้อมูล-สัมภาษณ์			
3. ตรวจสอบข้อมูล			
4. วิเคราะห์ข้อมูล			
5. รายงานผลการวิจัย			

ปัญหาและอุปสรรค

.....
 .....
 .....

แนวทางการแก้ไข

.....
 .....
 .....

(ชื่อ-นามสกุล) .....

อาจารย์ที่ปรึกษา

วัน / เดือน / ปี

แนวทางการเขียนรายงานของอาจารย์ที่ปรึกษา

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์ในระดับยุววิจัย และระดับอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัย ในระดับยุววิจัยคือ การสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากชุมชนด้วยตนเอง โดยการเรียนรู้ร่วมกันของทีมยุววิจัยภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัย และในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัย คือ การบูรณาการการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับการเรียนการสอน ซึ่งอาจพัฒนาเป็นผลงานทางวิชาการของอาจารย์ได้ ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องรายงานการติดตามการดำเนินงานของทีมยุววิจัยเพื่อตอบคำถามต่อไปนี้

คำถามหลัก	คำถามรอง
1. มีวิธีเลือกประเด็นศึกษาอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ประเด็นนี้น่าสนใจไหม - ประเด็นนี้สำคัญอย่างไร - สามารถหาผู้ใช้ข้อมูลได้หรือไม่
2. มีวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างไร	<ul style="list-style-type: none"> - ใครคือผู้ให้ข้อมูลหลัก - รู้ได้อย่างไรว่าเป็นผู้รู้จริง - ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถให้รายละเอียดได้มากน้อยเพียงใด - ผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือมากน้อยเพียงใด
3. ค้นพบความรู้ใหม่อะไรบ้าง	<ul style="list-style-type: none"> - มีอะไรที่เป็นความรู้ใหม่ - ความรู้นี้น่าสนใจมากน้อยเพียงใด - เคยคุยเรื่องนี้กับคนอื่นแล้วคนอื่นมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร
4. ยุววิจัยได้อะไรจากการเข้าร่วมโครงการนี้	<ul style="list-style-type: none"> - คาดหวังอะไรในการเข้าร่วมโครงการนี้ - ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ อะไรบ้าง - เป็นประโยชน์ต่อการเรียนบ้างไหม
5. การทำงานครั้งนี้มีปัญหา อุปสรรคอะไรบ้าง	<ul style="list-style-type: none"> - มีปัญหาอะไรบ้าง - แก้ไขอย่างไร - มีข้อเสนออะไรบ้างที่อยากพูด อยากเสนอ - มีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้นไหม - เกิดสำนึกรักบ้านเกิดมากขึ้นไหม

อาจารย์ที่ปรึกษาใช้แบบสอบถามในลักษณะ Checklist การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มเพื่อตอบคำถามที่กำหนด นอกจากนี้อาจใช้การสังเกตเพื่อรายงานความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. การทำงานเป็นทีม (มีการกำหนดหัวหน้าทีม บทบาท หน้าที่ การทำงานร่วมกัน ความร่วมมือกันในทีม ความรับผิดชอบ ความขัดแย้ง)

.....

.....

.....

.....

2. การวางแผนการทำงานของทีมยูววิจัย (การวางแผน ดำเนินการเป็นขั้นตอน ควบคุมเวลาการทำงาน)

.....

.....

.....

.....

3. ยูววิจัยเกิดทักษะการทำงาน ประสพการณ์ หรือมีพัฒนาการด้านใด (มีการเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้างที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน)

.....

.....

.....

.....

4. ความคิดเห็นอื่น ๆ ของอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยูววิจัย

.....

.....

.....

.....

รายละเอียดเพิ่มเติม

1. รายงานการติดตามของอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัย ทำเพียงโรงเรียนละ 1 เล่ม โดยอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัยทุกท่านร่วมกันทำและสังเคราะห์ข้อมูล

2. รูปแบบของรายงาน อาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัยกำหนดเองตามความเหมาะสม โดยมีเนื้อหา ดังนี้

ชื่อหัวข้อ “การติดตามโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา”

โรงเรียน ..... อำเภอ .....

จังหวัด .....

- ความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์ในการติดตาม
- ขอบเขตของการศึกษา จำนวนทีม จำนวนยุววิจัย
- ผลการติดตาม อธิบายตามประเด็นคำถามหลัก คำถามรอง พร้อมทั้งคำถามเพิ่มเติม

ของอาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัย

- การอภิปรายผล อาจารย์ที่ปรึกษาทีมยุววิจัยค้นพบอะไรบ้าง สามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการศึกษา และมีข้อเสนอในการพัฒนาต่อไปอย่างไร

- ภาคผนวก เช่น ภาพกิจกรรม

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

แบบเสนอโครงการวิจัยของนักเรียน

ในชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

1. ชื่อหัวข้อเรื่องที่ต้องการทำ

.....

2. ชื่อสมาชิก/ทีมวิจัย และระดับที่ศึกษา

.....

.....

.....

.....

3. ทำไมถึงอยากทำเรื่องนี้ (เขียนเล่าถึงความสนใจของคณะนักวิจัยที่อยากจะทำวิจัยร่วมกัน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. คาดหวังว่าจะได้อะไรจากการทำโครงการนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. อะไรคือคำถามที่อยากรู้คำตอบ หรืออะไรคือข้อสงสัยในเรื่องที่จะทำ (เกี่ยวกับเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่โยงกับปัญหาในปัจจุบัน หรือเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่โยงกับศักยภาพด้านอาชีพ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. มีแนวทาง/วิธีการจะไปสืบค้นเรื่องที่ต้องการจากผู้รู้/คนเฒ่าคนแก่ในชุมชน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ฯลฯ อย่างไร (เขียนเล่าวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อมูลจากการบอกเล่าของบุคคลในท้องถิ่นซึ่งสามารถตอบ โจทย์หรือประเด็นปัญหาได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้อง)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. มีแนวทางการนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานอย่างไร (เขียนเล่าวิธีการ/รูปแบบ/สื่อที่นำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงาน)

.....

.....

.....

.....

8. ชื่อครูที่ปรึกษา (เขียนข้อมูลแนะนำเกี่ยวกับครูที่ปรึกษา)

.....

.....

.....

9. ผู้ประสานงานของกลุ่ม (โปรครระบุ ชื่อ สถานที่ติดต่อ และโทรศัพท์)

.....

.....

.....

ลงชื่อทีมวิจัย .....

.....

ส่วนของครูที่ปรึกษา (ความคิดเห็น โจทย์วิจัย /ประเด็นที่ครูอยากจะหาคำตอบในการส่งเสริมผู้เรียนในโครงการนี้)

.....

.....

.....

หมายเหตุ รายละเอียดของเนื้อหาข้อเสนอโครงการสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตัวอย่างการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.ประวัติการตั้งถิ่นฐานชุมชนโมกมันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของคนหลายวัย

ชุมชนโมกมันเป็นหมู่บ้านที่แยกตัวออกมาจากชุมชนกุศปลาตลาดเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2453 เพื่อมาจับจองที่ทำมาหากิน ลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นแบบรวมกลุ่ม ปัจจุบันผู้คนอาศัยทั้งหมดประมาณ 109 หลังคาเรือนมีประชากรทั้งหมด 557 คน เป็นชาย 271 คน หญิง 286 คน มีผู้สูงอายุจำนวน 47 คนเป็นผู้สูงอายุชาย 23 คน ผู้สูงอายุหญิง 24 คน ผู้สูงอายุที่อายุมากที่สุดคือยายบุญมี สืบสุนทร และปู่ชาย ประสานเชื้อ อายุ 84 ปี เท่ากัน ในหมู่บ้านไม่มีครอบครัวชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ มีมาเพื่อพักผ่อนกับภรรยาชาวไทยในช่วงเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ แล้วจึงกลับไปทำงานที่พญา (เจริญทอง ก้อนแก้ว. 2550 : สัมภาษณ์)

จากคำบอกเล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านจากผู้สูงอายุเล่าว่า “หมู่บ้านโมกมันก่อตั้งมาโดนแล้ว สมัยก่อนเอ็นชื่อหมู่บ้านว่า “มูกมัน” เป็นต้นไม้ที่อยู่ในท้องถิ่นคือต้นมูกและต้นมันป่า ที่มีเป็นจำนวนมากริมฝั่งแม่น้ำชี ต่อมาชาวบ้านได้เรียกชื่อ ต้นมูกเป็นต้นโมกตามภาษาไทยกลาง จึงเรียกชื่อหมู่บ้านโมกมันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ผู้เข้ามาลงรากถางพงคนแรกคือนายเปี้ย และนางส้ม ซึ่งย้ายถิ่นมาจากหมู่บ้านกุศปลาตลาดเพื่อมาจับจองที่ทำมาหากิน จากนั้นจึงมีการอพยพเข้ามาจากหมู่บ้านใกล้เคียงเพิ่มมากขึ้นเช่นบ้านสีสุก บ้านเหลื่อม และจากต่างจังหวัดคืออพยพมาจากอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น (เจริญทอง ก้อนแก้ว. 2550 : สัมภาษณ์ ; ชาย ประสานเชื้อ. 2550 : สัมภาษณ์)

ลักษณะบ้านเรือนและฐานะทางสังคม

ชุมชนโมกมันตั้งบ้านเรือนเป็นแบบรวมกลุ่ม (Cluster Pattern) บ้านแต่ละหลังก่อสร้างบนพื้นที่ไม่เป็นระเบียบ สร้างตามความพอใจ ไม่มีแผนผังแน่นอน สร้างต่อกันออกไป บริเวณบ้านต่อบ้านรั้วต้นไม้แสดงเขตบางบ้านไม่มี กลุ่มคนที่อาศัยในชุมชนโมกมันอพยพมาจากที่ต่างๆ เช่น ชุมชนกุศปลาตลาดแล้ว ชุมชนสีสุก อำเภอบ้านเหลื่อม และมาจากอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น และยโสธร เพื่อมาจับจองที่ดินทำมาหากิน ภาษาที่ใช้กันในหมู่บ้านเป็นภาษาอีสาน ลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นแบบกลุ่มเช่นเดียวกับชุมชนอรพิมพ์ และลักษณะการปลูกสร้างบ้านเรือนส่วนใหญ่ให้เป็นแบบยกใต้ถุนสูงโดยใช้บริเวณว่างของใต้ถุนบ้านสำหรับเก็บสิ่งของเครื่องมือทำมาหากิน จอบเสียม

และอื่นๆ บ้านแต่ละหลังไม่แสดงอาณาบริเวณที่แน่นอนสามารถเดินลัดเลาะไปมาหาสู่กันได้ตลอดเวลาสำหรับบ้านของผู้สูงอายุที่ฐานะร่ำรวยเห็นได้ชัดว่าเป็นบ้านสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้มั่งคั่งแข็งแรงมีรั้วรอบขอบชิด ผู้มีฐานะปานกลางก็สร้างบ้านแบบยกใต้ถุนสูงเหมือนกับที่เห็นในหมู่บ้านชนบททั่วไป ส่วนผู้สูงอายุที่ฐานะยากจนนั้นลักษณะบ้าน โกรโร โโกโส ซอมซ่อไม่มั่งคั่งแข็งแรง (ฮวด ไบนอก. 2550 : สัมภาษณ์)

วิถีชีวิตและพิธีกรรมที่ยังคงอยู่

วิถีชีวิตของคนในชุมชนโมกมันดำเนินไปอย่างเรียบง่ายแบบสังคมชนบทชาวบ้านให้ความเชื่อถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้านคือเจ้าพ่อขุนศรี (ศาลปู่ตาบ้าน) เจ้าพ่อขุนหาญ (ศาลท่าข้าม) และเจ้าพ่อหงส์ทอง (ศาลกลางบ้าน) สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งสามเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของหมู่บ้าน เวลาว่างงานทำบุญกลางบ้านหรืองานสำคัญ ๆ ชาวบ้านจะทำพิธีอัญเชิญท่านทั้งสามเข้าร่วมรับรู้ด้วยเสมอ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำพิธีอัญเชิญคือผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ผู้คนในหมู่บ้านโมกมันมีความสามัคคีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ส่งผลถึงผู้สูงอายุที่ยังเป็นที่เคารพศรัทธาของคนในหมู่บ้าน ปัจจุบันยังสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น เช่น การทำบุญกลางบ้าน จะมีการกำหนดการเลี้ยงทำบุญกลางบ้านเดือน 6 เมื่อ “สิดงไฮ่ล่งนา” เมื่อถึงวันพิธีกรรมชาวบ้านจะจัดข้าวปลาอาหารเครื่องเซ่นไหว้มีไก่ต้ม เหล้าขาว น้ำอวดลม ขนมไข่ ขนมปัง และส้มเขียวหวานส่วนการเลี้ยงศาลปู่ตาก็ทำในช่วงเดือน 6 เช่นเดียวกันเครื่องเซ่นบูชาก็มีไก่ต้ม เหล้าขาว สำหรับใครที่ต้องการบนบานศาลกล่าวถ้ายานใหญ่ “เหล้าไห่กับหัวหมู” ถ้ายานเล็ก “เหล้าไห่ไก่โต” “แล้วแต่เฮลือขอ....ขอหยั่งกะได้.....ได้เบ็ด” ใครที่บนแล้วไม่ไปแก้บน “เพินกะสิทวงของเพิน เฮ็ดไห่เจ็บไห่ป่วย” “คั่นมาแก้บนแล้วกะแล้ว” สำหรับการทำพิธีวันสำคัญทางศาสนา และเทศกาลต่างๆ ยังความเข้มแข็งมีคุณธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน และเป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลผู้สูงอายุ (ประดิษฐ์ พานนท์. 2550 : สัมภาษณ์)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมคนหลายวัยของชุมชนโมกมัน

สภาพสังคมชุมชนโมกมันมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายค่อนข้างเรียบง่ายแตกต่างจากราชการและหาเงินเพื่อปากท้องของตนเองและครอบครัว แต่ผู้สูงอายุเกือบทั้งหมู่บ้านมีความสุขและอบอุ่นมากเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวช่วยเหลือเกื้อกูลกันดีมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีเรื่องจิตใจกันบ้างเป็นเรื่องธรรมดาของคนอยู่ด้วยกัน บุตรหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นที่ห่างไกลจะเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านดูแลพ่อแม่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลวันสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันสงกรานต์เป็นโอกาส

ดีที่ได้เดินทางกลับมารดน้ำขอพรบุพการีและญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือที่ไม่ได้เจอกันนาน ผู้สูงอายุบางคนถึงกับร้องไห้ด้วยความดีใจเมื่อบุตรหลานกลับมาเยี่ยม ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความมีคุณค่าในตนเองต่อครอบครัวและชุมชน แต่มีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งที่ลูกหลานไม่ค่อยกลับมาเยี่ยมทำให้รู้น้อยเนื้อต่ำใจรู้สึกว่าตนเองไร้ค่าถูกทอดทิ้งต่อสู้เพียงลำพัง

ผู้สูงอายุในชุมชนโมกมันมองว่าเด็กสมัยนี้สอนยาก ไม่ว่านอนสอนง่ายเหมือนแต่ก่อน ไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่อ่อนน้อมยอมรับคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ “เด็กสมัยนี้ไม่เคารพยำเกรงผู้ใหญ่” “เถียงคำไม่ตกปาก” ถึงกระนั้นผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงได้รับให้เป็นผู้นำทางพิธีการสำคัญที่ชุมชนจัดขึ้น รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสพบปะสนทนาสารทุกข์สุกดิบกับเพื่อนวัยเดียวกัน ส่วนการเข้ากิจกรรมชมรมผู้สูงอายุนั้นผู้สูงอายุทั้งหมู่บ้านบอกว่า “ไม่รู้ว่าชมรมผู้สูงอายุหรือไม่เพราะว่าไม่เห็นมีการดำเนินการใดๆ” (ประดิษฐ์ พานนนท์. 2550 : สัมภาษณ์) อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบที่จะไปช่วยงานของเพื่อนบ้านจัดขึ้นเช่น งานบวช งานแต่ง งานศพ และงานอื่นๆ โดยให้เหตุผลว่าอยากทำบุญ ซึ่งถ้าเป็นญาติพี่น้องที่นับถือกันมากจะต้องไปให้ได้ ถึงแม้เดินไปไม่ไหวก็ให้ลูกหลานไปส่งเพื่อ “ไปเบิกลูกเบิกลาน...ฮักหาน้ำใจเครือญาติ” (จุม จันทร์รอด. 2550 : สัมภาษณ์)

ภาคผนวก ง

รายชื่อโรงเรียนที่ได้ประชาสัมพันธ์เปิดรับโครงการทั่วไป

รายชื่อโรงเรียนที่ได้ประชาสัมพันธ์เปิดรับโครงการทั่วไปจากระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา-
ประถมศึกษาขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 1-2-3 จังหวัดมหาสารคามใช้วิธีส่งจดหมาย
เชิญชวนไปถึงโรงเรียนจำนวน 40 โรงเรียน ณ วันที่ 14 พฤษภาคม 2552

ลำดับ	รายชื่อโรงเรียน
1	โรงเรียน เก่งวิทยานุกูล
2	โรงเรียน เขว้าใหญ่พิทยาสรรค์
3	โรงเรียน เขว้าไร่ศึกษา
4	โรงเรียน เขื่อนพิทยาสรรค์
5	โรงเรียน เขียงยืนพิทยาคม
6	โรงเรียน เลิงแฝกประชาบำรุง
7	โรงเรียน แกดคำวิทยาคาร
8	โรงเรียน โกสุมพิทยาสรรค์
9	โรงเรียน โลกก่อพิทยาคม
10	โรงเรียน โพนงามพิทยานุกูล
11	โรงเรียน กันทรวิชัย
12	โรงเรียน กุฉีราษฎร์รังสรรค์
13	โรงเรียน กู่ทองพิทยาคม
14	โรงเรียน กู่ทองพิทยาคม
15	โรงเรียน ดอนเงินพิทยาคาร
16	โรงเรียน ท่าขอนยางพิทยาคม
17	โรงเรียน นาโพธิ์พิทยาสรรค์
18	โรงเรียน นาสีนวนพิทยาสรรค์
19	โรงเรียน ผดุงนารี
20	โรงเรียน มหาชัยพิทยาคาร

ลำดับ	รายชื่อโรงเรียน
21	โรงเรียน มหาวิชานุกูล
22	โรงเรียน มะค่าพิทยาคม
23	โรงเรียน มิตรภาพ
24	โรงเรียน วังยาวศึกษาวิทย์
25	โรงเรียน ศรีสุขพิทยาคม
26	โรงเรียน สารคามพิทยาคม
27	โรงเรียน หนองเหล็กศึกษา
28	โรงเรียน หนองบัวปนิมิตร
29	โรงเรียน ปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก
30	โรงเรียน นาเชือกพิทยาสรรค์
31	โรงเรียน หนองโนอีดำ
32	โรงเรียน นาคุณประชาสรรค์
33	. โรงเรียนดงบังพิสัยนวการนุสรณ์
34	โรงเรียนนาภูพิทยาคม
35	โรงเรียนมัธยมยางสีสุราช
36	โรงเรียนบ้านเม็กดำ
37	โรงเรียน บ้านโนนม่วงท่าพลับพลา
38	โรงเรียน กู่สันตรัตน์
39	โรงเรียนบ้านหนองบัวสันตุ
40	โรงเรียน บ้านสระแคน

ลำดับ	โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ครูที่ปรึกษาโครงการ
1	โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม	อ. จารุณี ดวงชัย
2	โรงเรียนบ้านคางน้อย	อ. แก้วตา สุวรรณศรี
3	โรงเรียนชุมชนบ้านลาด	อ. เวียงงาม อินทะวงษ์
4	โรงเรียนบ้านหนองโนอีดำ	อ. วราภรณ์ ไสโสภ
5	โรงเรียนผดุงนารี	อ. รุจิรา วงศ์แก้ว
6	โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร	อ. จันทรเพ็ญ มณีจันทร์, อ. พูนศรี จันทรเจริญ
7	โรงเรียนสารคามพิทยาคม	อ. ศิริลักษณ์ เหมบุรุษ, อ. ทวี พิมพ์สิม
8	โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่	อ. พิชาภรณ์ ปะดังตาโต
9	โรงเรียนโคกล่าม	อ. วันเพ็ญ ว่องไว
10	โรงเรียนบรบือ	อ. สายหยุด วันนา
		อ. นิลวรรณ พนิชนาพันธ์
		อ. มิตรชัย แถวพินิจ
11	โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์	อ. พยงค์ บุญเพ็ง
		อ. นภัทร พูลพัฒน์
		อ. วิรัตน์ ปักการะนา
12	โรงเรียนบ้านวังแสง	อ. ศรีญา สาร์ห้า
13	โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร	อ. อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน
		อ. จินตนา แก้วพะเนาว์
14	โรงเรียนประชาพัฒนา	อ. เบญจมาศ ไชยเกตุ
14	โรงเรียนประชาพัฒนา	อ. บุญบา สืบสิงห์
15	โรงเรียนบ้านเม็กดำ	อ. พยงค์ การิเทพ
16	โรงเรียนเหล่ายาววิทยาคาร	อ. จารุพร ฐิตะสาร
17	โรงเรียนบ้านบ่อใหญ่	อ. ประภาพร ประสงค์ศิลป์
		อ. นรินทร์ จันทรลอย
18	โรงเรียนบ้านกอกหนองฝื่อ	อ. ประคอง พิมพ์า
19	โรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร	อ. มารศรี วงศ์ช่าง
		อ. สุมาลี สุขรัตน์
20	โรงเรียนเขวไร่ศึกษา	อ. สุธีรา เรืองสุวรรณ

ภาคผนวก จ

เกณฑ์พิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน ประชาพัฒนา

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ๑ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ๑ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ๑ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย๑ ดังนี้

โครงการ อะไรเกิดขึ้นกับวิถีชีวิตชาวนามหาสารคาม

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้เป็น รูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในจังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณา โดยรวมทั้งในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความ เป็นไปได้ในการดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะ กลุ่มเป้าหมายของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับ โจทย์หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็น ขั้นตอน มีวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ ระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้เป็น รูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน		✓	
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงาน มาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของ ครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิด โอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการ เรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการ กำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการ ค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

1. แก้ไขชื่อเรื่องเป็น “วิถีชีวิตชาวนาบ้านอิมัน”
2. ปรับคำถาม 2.1 ประวัติศาสตร์บ้านอิมันก่อตั้งเมื่อไร 2.2 วิถีชีวิตชาวนารุ่น พ่อ ลูกและ
หลานทำอย่างไร
3. ความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวนาภายในชุมชนและภายนอกชุมชนเป็นอย่างไร
4. มีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงใดที่สนับสนุนอาชีพทำนาและส่งผลให้ชาวนาปรับตัวและชาวนา
เลิกทำนาเพราะอะไร
5. มีแนวทางการพัฒนาอาชีพชาวนาให้สืบทอดถึงลูกหลานในอนาคตได้อย่างไร

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บ้านกอกหนองผือ

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ ควายหายไปไหน

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้เป็น รูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ใน การดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน			✓
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้เป็น รูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ		✓	
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1		✓	

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับคำถามการวิจัย

1. บ้านกอกหนองผือมีประวัติความเป็นมาอย่างไร
2. ควายกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน สัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง
3. มีแนวทางการฟื้นฟูการเลี้ยงควายในชุมชนอย่างไรในอนาคต(ผู้ให้ข้อเสนอแนะ

ดร.วรวรรณ อุบลเลิศ , ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช , ดร.สมบัติ ฤทธิเดช , ผศ.ดร สมศักดิ์ คำศรี , รศ.ธีรชัย บุญมาธรรม)

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน นาอุดมประชาสรรค์

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ 1. บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห่งนาอุดม 2. น้ำตูลมูลสุข 3. น้ำตูลมาจากไหน 4. น้ำศักดิ์สิทธิ์จริงหรือ

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

โครงการย่อยให้เลือกลงสิ่งเด่นๆต้องการศึกษามากกลุ่มละ 1-2 ประเด็นแล้วปรับคำถาม
วัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกันในแต่ละโครงการย่อย(ผู้ให้ข้อเสนอแนะะ ดร.วรวรรณ อุบลเลิศ , ดร.
ประสพสุข ฤทธิเดช , ดร.สมบัติ ฤทธิเดช , ผศ.ดร สมศักดิ์ คำศรี , รศ.ธีรชัย บุญมาธรรม)

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บรบือ

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ มันแกวเงินล้าน

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่ยกมาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

เพิ่มการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การสังเกตการปลุกมันแกว การแปรรูปมันแกว และสัมภาษณ์ผู้ซื้อมันแกวไปจำหน่าย ผู้บริโภคมันแกว ปรับคำถามการวิจัย ประวัติบ้านพงโพธิ์มีความเป็นมาอย่างไร แล้วเชื่อมโยงกับเรื่องมันแกวมีประวัติความเป็นมาอย่างไร และลักษณะสภาพพื้นที่ที่ปลุกมันแกวค่อนมาเรียบเรียง ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในด้านใดด้านหนึ่งที่เด่นๆเช่นด้านเศรษฐกิจ

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บ้านหนองโนอีดำ

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ วิถีชีวิตชาวบ้านหนองโนกับดอนปู่ตา

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน		✓	
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

1. ปรับชื่อเรื่องเป็น “คอนปู้ตาบ้านหนองโน”
2. ปรับคำถาม ความเชื่อเกี่ยวกับคอนปู้ตา มีลักษณะอย่างไรบ้าง และอำนาจปู้ตาส่งผลต่อวิถีชีวิตด้านใดบ้างและชาวบ้านมีแนวทางการอนุรักษ์ เผยแพร่ ดำเนินปู้ตาของชาวบ้านหนองโนด้วยวิธีใดบ้างและเปรียบเทียบการทำพิธีกรรมของคอนปู้ตาบ้านหนองโนกับที่อื่นๆ

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียนชุมชนบ้านลาดพัฒนา

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ๑ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ๑ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ๑ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย๑ ดังนี้

โครงการ อศกรรย์คอนปตากับวิถีชีวิตชาวบ้านลาด

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน		✓	
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับชื่อเรื่อง “เป็นอัจฉริยะคอนปู่ตาบ้านลาด” ปรับคำถามให้เห็นแนวทางวิธีการอนุรักษ์ของชุมชนบ้านลาด และความคาดหวังประโยชน์ของการทำวิจัยเรื่องนี้เป็นได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปู่ตาเรื่องอะไรบ้าง

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บ้านดงน้อย

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ดังนี้

โครงการ บุญเลี้ยงบ้านกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจชุมชน

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยังไม่ ชัดเจนเท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน		✓	
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับเปลี่ยนชื่อเรื่อง บุญเลี้ยงบ้านชาวอีสาน ปรับคำถามให้มีแนวทางการสืบทอดและการอนุรักษ์ในปัจจุบันอย่างไร

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน โลกก่อพิทยาคม

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ ประวัติหมู่บ้านผ่านเรื่องเล่าห้วยคำพู

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1		✓	

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

* ควรปรับเปลี่ยนชื่อเรื่อง จากประวัติหมู่บ้านผ่านเรื่องเล่าห้วยคำพุ เพราะชื่อเรื่องไม่ชัดเจน ไม่รู้หมู่บ้านที่ใช้ลำห้วยคำพุก็หมู่บ้านและปรับคำถามให้สอดคล้องชื่อเรื่องให้ทีมวิจัยมองผ่านห้วยคำพุเชื่อมโยงประวัติการตั้งหมู่บ้านความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านภายนอกชุมชนที่ใช้ลำน้ำห้วยคำพุจากอดีตมาถึงปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงของลำน้ำส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและภายนอกชุมชนอย่างไรเน้นการใช้ประโยชน์จากลำน้ำ ร่วมกันหลายๆชุมชน

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน พยัคฆภูมิวิทยาคาร

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ เจ้าพ่อศรีนครเตา

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับชื่อเรื่อง เป็น “เจ้าพ่อศรีนครเตา” ปรับคำถามการวิจัยให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องโดยเน้นการมองเจ้าพ่อศรีนครเตา บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านเมืองเตา

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน ชื่นชมพิทยาคาร

หลังจากที่ยุววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยุววิจัย ๑ ตามแบบข้อเสนอโครงการยุววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ๑ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ๑ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ดังนี้

โครงการ กะหล่ำปลีเงินล้านกับวิถีชีวิตของชาวชื่นชม

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยุววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

เพิ่มวิธีการสืบค้นข้อมูล ศึกษาจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ ผู้ปลูกกะหล่ำปลี
กลุ่มเกษตรกรปลูกกะหล่ำปลี ผู้บริโภค พ่อค้าแม่ค้าขายกะหล่ำปลี

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน ผดุงนารี

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ ย้อนรอยไปบ้านท่าขอนยาง ตำบลท่าขอนยาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสม แล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับชื่อเรื่อง “โปงลางบ้านท่าขอนยาง” ปรับคำถามการวิจัยให้มีประเด็นเดียวแต่ครอบคลุมเนื้อหาจากโจทย์วิจัย ให้ค้นหาเรื่องโปงลาง 3 ประเด็น คือ เครื่องมือ เครื่องใช้การทำโปงลาง ความเชื่อเรื่องโปงลาง เศรษฐกิจ สังคมแต่ละเรื่องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร มีประเด็นใดที่สำคัญ นำมาอธิบายในมิติเวลาแต่ละช่วงเพื่อเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านท่าขอนยาง และนำไปสู่คนในชุมชนเห็นความสำคัญเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์หรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน มหาชัยพิทยาคาร

หลังจากที่ยุววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยุววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยุววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ การศึกษาประวัติบุคคลด้านการพัฒนาตนเองในการประกอบอาชีพ

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยุววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยุววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ควรปรับชื่อเรื่องเป็น “ปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าพื้นเมือง”

ข้อเสนอแนะ ให้ความสำคัญกับการศึกษาอัตชีวประวัติของช่างทอผ้าพื้นเมืองคือคุณยาย อุไร ขานนาม มีความสัมพันธ์กับผู้คนจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยมีประเด็นดังนี้ การเรียนรู้ทอผ้าพื้นเมือง อุปกรณ์ รูปแบบลวดลาย ใครเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย และกิจกรรมอื่นๆที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของช่างทอผ้าเช่นการรับอบรมศึกษาดูงาน พัฒนาปรับปรุงการทอผ้าที่เกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น เศรษฐกิจในครัวเรือนและเครือข่ายจากฐานคุณยายอุไร และรุ่นลูก รุ่นหลานจะเป็นอย่างไรในอนาคต

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน สารคามพิทยาคม

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ ตามรอยแป๊ะเสี้ยนยาวสารคามเฮาเอ็นข้าวปุ้น

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

1. แก่ใจชื่อเรื่อง “แปรงเส้นยาวข้าวปุ้นบ้านนางโย”
2. ข้อเสนอแนะ ให้ความสำคัญของความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่างๆที่เกิดขึ้นกับข้าวปุ้นบ้านนางโยในประเด็นต่างๆ
  - 2.1 กรรมวิธีการผลิตวัสดุอุปกรณ์
  - 2.2 คติความเชื่อหรือความคิดเห็นที่คนบ้านนางโยหรือคนบ้านอื่นมีต่อข้าวปุ้น
  - 2.3 เศรษฐกิจของครัวเรือน ครอบครัวยุคใหม่จากการใช้ประโยชน์ของข้าวปุ้น
  - 2.4 วิธีการปรับปรุงการผลิตข้าวปุ้นให้เกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน สารคามพิทยาคม

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ สืบสานตำนานหลวงปู่พระยืนกันทรวิชัย

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นคว้าวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ข้อเสนอแนะ

1. ให้เริ่มค้นหาการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของชาวบ้านกันทรวิชัยจากความเคารพศรัทธาพระยีน
2. คิดเรื่องประเด็นที่โดดเด่นมาศึกษาตามช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงเช่นการทำพิธีกรรม คติความเชื่อ การมีกะจำหรือนางเทียมสื่อสารกับพระยีนแล้วสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ให้ความสำคัญของโบราณสถานพระยีนว่ามีแนวทางการพัฒนาอนุรักษ์อย่างไรที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เกิดประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน เม็กดำ

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ เครื่องปั้นดินเผาบ้านเม็กดำมีความเป็นมาอย่างไรและหายไปไหน

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

1. ปรับชื่อเรื่อง “เครื่องปั้นดินเผาบ้านเม็กดำ”
2. ให้น้ำหนักความสำคัญการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่างๆที่เกิดขึ้นกับการทำเครื่องปั้นดินเผา
ในประเด็นต่างๆ คือวัตถุดิบการปั้น อุปกรณ์ เครื่องมือขั้นตอนการทำเครื่องปั้นดินเผา
3. ความเชื่อหรือความคิดเห็นคนในท้องถิ่นมีต่อการผลิตเครื่องปั้นดินเผา
4. เศรษฐกิจครัวเรือนจากเครื่องปั้นดินเผาในระบบเครือญาติการใช้ประโยชน์หรือ
ความสัมพันธ์การผลิตกับคนภายนอกชุมชน
5. เปรียบเทียบการทำเครื่องปั้นดินเผากับที่อื่นๆ
6. แนวทางการพัฒนาปรับปรุงเครื่องปั้นดินเผา

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน เขวไร่ศึกษา

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ เสื่อกมรดกบ้านแพง

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ	✓		
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

เพิ่มคำถามการวิจัย บ้านแพงมีประวัติความเป็นมาอย่างไร แล้วเชื่อมโยงกับการทำอาชีพทอเสื่อกกของคนบ้านแพงในแต่ละช่วงเวลาให้เห็นความเปลี่ยนแปลงการทอเสื่อกกประมาณ 3 ช่วงเวลาคือรุ่นปู่-ย่า พ่อ-แม่ และรุ่นหลานใครคิดเรื่องเสื่อกกมีวิถีชีวิตที่โดดเด่นเรื่องการทำเสื่อกกมาสัก 1-2 เรื่อง เช่น เรื่องเศรษฐกิจครอบครัว เครือญาติ หรือการพัฒนาการทอเสื่อกกมีความสัมพันธ์กับปัจจัยใดบ้างและเปรียบเทียบการทอเสื่อกกกับบ้านอื่นๆ

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บ้านเม่นใหญ่

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ ย้อนรอยกระต๊อบข้าวสู่กระต๊อบน้ำแข็ง

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ		✓	
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน	✓		
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

1. ควรให้ความสำคัญกับวิธีการผลิตและวิธีการใช้กระติบข้าว
2. ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างกระติบข้าวกับคนในชุมชนเช่น กรรมสิทธิ์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของไม้ไผ่ การตัดไม้ไผ่ การค้าขายแลกเปลี่ยนกระติบข้าว เข้าสู่ระบบตลาด
3. นำเรื่องราวต่างค้นหาเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการผลิตกระติบข้าวในชุมชนบ้านเม่นใหญ่
4. ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลสะท้อนกลับสู่ชุมชนควรอนุรักษ์การสานกระติบข้าวด้วยวิธีใด
5. การสืบค้นข้อมูลควรสัมภาษณ์ผู้บริโภครักข้าวเหนียวกับกระติบข้าวและกระตักน้ำแข็ง

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียนเหล่ายาววิทยาคาร

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการใยมะลิชีวิต

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับชื่อเรื่อง “ใยไหมใยชีวิตชุมชนบ้านเหล่ายาว” แก้ไขประเด็นคำถาม 1.เหล่ายาวมีประวัติก่อตั้งอย่างไร ต้องให้ความสำคัญกับการเลี้ยงไหม สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คน ใครเป็นช่างทอผ้าไหมและเลี้ยงไหม และให้ความสำคัญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการทอผ้าไหมในแต่ละช่วงเวลา มีกระบวนการทอผ้าไหมอย่างไร อุปกรณ์ที่ใช้ในอดีตและปัจจุบันอะไรบ้างและมีแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทอผ้าไหมด้วยวิธีใดบ้างแล้วเปรียบเทียบการทอผ้าไหมกับหมู่บ้านอื่นๆ

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บ้านวังแสง

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงวิถีที่เปลี่ยนไป

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)	✓		
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน		✓	
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

- 1.แก้ไขชื่อเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านวังแสง”
- 2.ปรับคำถามการวิจัยให้มีเพียงข้อเดียว แต่ต้องให้ครอบคลุมเนื้อหาของโจทย์วิจัย
- 3.สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญมากที่สุดคือความสัมพันธ์ของคนกับสิ่งแวดล้อม ให้เลือกสิ่งแวดล้อมที่เด่นๆในชุมชนของช่วงเวลาต่างๆ เรื่องที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน ได้ใช้ประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างไร

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน บ้านบ่อใหญ่

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการ ย้อนรอยร่ำบวงสรวงถวายศาลพ่อปู่

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้องปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย		✓	

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้องปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานมาอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้		✓	
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นคว้าวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม		✓	
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับชื่อเรื่อง “ย้อนรอยรำบวงสรวงถวายศาลพ่อปู่บ้านบ่อใหญ่”

ข้อเสนอแนะ 1. ให้กล่าวถึงประวัติศาลพ่อปู่ และความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง ในช่วงเวลาต่างๆที่เกิดขึ้นกับการฟ้อนรำบวงสรวงในประเด็นต่างๆคือ

1. ขั้นตอนและวิธีการฟ้อนบวงสรวง

2. ความเชื่อหรือความคิดเห็นที่คนในท้องถิ่นมีต่อการฟ้อนรำบวงสรวงศาลาพ่อปู่ 1-

3 ระบบเศรษฐกิจรอบครัว เครือญาติจาก การใช้ประโยชน์หรือความสัมพันธ์ระหว่างการฟ้อนบวงสรวงกับโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ

เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียน โคกกล่ำ

หลังจากที่ยูววิจัยได้จัดทำข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ ตามแบบข้อเสนอโครงการยูววิจัย 1 แล้วนำเสนอให้กับทีมประสานงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ตามระยะเวลาที่กำหนด คณะกรรมการ ฯ จะดำเนินการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ฯ โดยอาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัยฯ ดังนี้

โครงการอ้อยแก่น

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยัง ไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
1. หัวเรื่องที่อยากทำเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นใน จังหวัดมหาสารคามมีความเหมาะสม (พิจารณาโดยรวมทั้ง ในแง่ความน่าสนใจ ความชัดเจน และความเป็นไปได้ในการ ดำเนินการวิจัย)		✓	
2. กลุ่มยูววิจัยที่เสนอสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย ของโครงการ	✓		
3. ผู้วิจัยมีการทบทวนความรู้หรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงมาสู่หัวเรื่องที่ต้องการทำ		✓	
4. การเขียนวัตถุประสงค์และคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน		✓	
5. แนวทาง/วิธีการที่จะไปสืบค้นข้อมูลสอดคล้องกับโจทย์ หรือประเด็นปัญหาวิจัย มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน มี วิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาที่ทำวิจัย	✓		

เกณฑ์ในการพิจารณาข้อเสนอโครงการยูววิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม	การนำเสนอข้อเสนอโครงการตามระดับ ความสมบูรณ์ ถูกต้อง และความชัดเจนในการนำเสนอ		
	เขียนอธิบายได้ เป็นรูปธรรม ชัดเจน เหมาะสมแล้ว	อธิบายได้ แต่ยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร พอใช้	ไม่ได้อธิบาย /ไม่ชัดเจน ต้อง ปรับปรุง
6. ผู้วิจัยเขียนระบุผลที่คาดหวังจากการทำโครงการนี้มาได้ชัดเจน	✓		
7. ผู้วิจัยมีการระบุแนวทางนำเสนอรายงานและการเผยแพร่ผลงานอย่างชัดเจนและน่าสนใจ	✓		
8. ในส่วนบทบาทของครูที่ปรึกษา ผู้วิจัยระบุถึงบทบาทของครูที่ปรึกษาในโครงการอย่างชัดเจนและเหมาะสม สะท้อนการเปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้	✓		
9. ในส่วนของครูที่ปรึกษา (ส่วนที่ให้ครูกรอกข้อมูล) ครูมีการกำหนดประเด็นโจทย์วิจัยของครูที่ปรึกษาที่ แสดงให้เห็นถึงการค้นหาวิธีการจัดการการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในโครงการ อย่างเป็นรูปธรรม	✓		
10. ข้อเสนอโครงการมีรายละเอียดประวัติหรือข้อมูลของนักวิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ตามที่ระบุไว้ในแบบเสนอโครงการ ยูววิจัย ฯ 1	✓		

ความคิดเห็นของทีมประสานงานโครงการยูววิจัย ฯ

ปรับชื่อเรื่องเป็น “ชาวไร่อ้อยชุมชนโคกล่าม” ข้อเสนอแนะ ให้นั้นความสำคัญของความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่างๆที่เกิดขึ้นกับชาวไร่อ้อย ในประเด็นต่างๆได้แก่อุปกรณ์ เครื่องมือ ขั้นตอนการปลูกอ้อย และการจำหน่ายผลผลิต แปรรูปผลผลิตอ้อย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำอาชีพเสริมปลูกอ้อย และระบบเศรษฐกิจของชาวไร่อ้อยมีวิถีชีวิตแตกต่างจากชาวนาหรือไม่การใช้ประโยชน์จากการปลูกอ้อยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างท้องถิ่นอื่นๆวิธีใดบ้างมีแนวทางการปรับปรุงการปลูกอ้อยอย่างไรให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน

ภาคผนวก จ

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2552

สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาโจทย์วิจัยและประเด็นคำถามการวิจัย

โครงการ ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

ณ ห้องวิทยุควานันท์ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันที่ 29 กรกฎาคม 2552

*****

เปิดประชุมเวลา 09.00 น.

ดร.ประสพสุข อุทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัด

มหาสารคาม

กล่าวรายงานความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการต่อ ผศ.ดร.ประดิษฐ์ เอกทัศน์
ประธานในพิธี

ผศ.ดร.ประดิษฐ์ เอกทัศน์ ประธานในพิธี

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่มีเทคโนโลยีมีอิทธิพลในปัจจุบัน ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีผลไปสู่ระบบเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งระบบการศึกษา ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วขึ้น ระบบเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันเป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยความร่ำรวย ประชาชนนิยมบริโภคในส่วนที่เป็นมิติของวัตถุ ส่วนที่ขาดหายไปคือชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมที่ยึดหลักความพอเพียง การอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนด้วยสังคมที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การขาดจิตวิญญาณการรู้จักตนเอง ทำให้เราไม่เห็นคุณค่าในตัวของตัวเองส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต โจทย์ที่สำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนคือ มีพื้นที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน การสร้างครอบครัวที่อบอุ่น สร้างโรงเรียนที่ดีและมีคุณภาพให้กับเด็ก และอีกมิติหนึ่งก็คือ มิติทางประวัติศาสตร์ การหาแนวทางในการทำให้เด็กได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์เพิ่มมากขึ้น และวิธีการที่จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ รักหวงแหนชุมชน สังคม รวมทั้งประเทศของตนเอง ดังนั้นได้มีการดำเนินโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นขึ้น โดยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและสถาบันรามจิตติ ถือเป็นมิติที่ดีและมีคุณค่าต่อสังคมโดยโครงการนี้สามารถที่จะทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนแนวคิด เกิดกระบวนการ

เรียนรู้ในเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่หรือชุมชนใกล้เคียง เกิดกระบวนการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาทักษะด้านการคิด หรือกระบวนการวิจัยได้

ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช

แนะนำบุคลากรที่เป็นผู้ประสานงานในโครงการ จังหวัดมหาสารคาม

- ผศ.ดร.สมศักดิ์ คำศรี
- ดร.วรวรรณ อุบลเลิศ
- อ.วิรัตน์ ปีกภาระนา

และเจ้าหน้าที่ประสานงานวิจัย นายวัฒนกร ฉลาดบล

ดร.อมรวิทย์ นาคทรัพย์ หัวหน้าโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระดับประเทศ

การดำเนินโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ทางสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันรามจิตติให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณนั้น ในภาพรวมทั้งหมดของประเทศ มีโครงการวิจัยประมาณ 1,000 โครงการ มีครูที่ปรึกษาโครงการและนักเรียนที่ร่วมโครงการ ประมาณ 5,000 คน ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นการดำเนินการโดยเยาวชน ทำให้เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียน/เด็กและเยาวชน เกิดการสงสัยและมีการตั้งคำถามต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่มีภาวะการเป็นผู้ผู้นำ โครงการยววิจัยยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะสามารถทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีต ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้

หลักสำคัญในการดำเนินโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีหลักคิดที่สำคัญ คือ

- วิถีชีวิต
- ความสำคัญ
- การเปลี่ยนแปลง
- การสรุปบทเรียน

การเจริญในเรื่องต่างๆในสังคมทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ถ้าตั้งหลักให้ดี หรือวางแผน เรื่องราวต่างๆให้ดีก็จะสามารถทำให้ความเปลี่ยนแปลงในมิติทางสังคมมาเปลี่ยนแปลงหรือทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปได้

กระบวนการทำวิจัยในจังหวัดลำปาง และสามจังหวัดชายแดนใต้ เช่นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ก่อนที่ความเจริญจะเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมมากขึ้นนั้น ควรจะมีการดูแลรักษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้มีความคงอยู่ในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและการเรียนรู้ การดึงคุณค่าในวิถีวัฒนธรรมต่างๆ การมีความสำนึกและตระหนักร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้ท้องถิ่นเห็นคุณค่าทางอัตลักษณ์ของชุมชน ทำให้เกิดความรักความหวงแหนในวัฒนธรรมท้องถิ่น

กิจกรรมกลุ่มการตั้งชื่อเรื่อง การตั้งคำถาม

โดย ดร.จุฬากรณ์ มาเสถียรวงศ์ คุณเกณศักดิ์ ศรีสวย และคุณสรรัช หนองตรุด จากสถาบันรามจิตติ ได้แบ่งกลุ่มนักเรียนแต่ละโรงเรียนระดมความคิดตั้งชื่อเรื่องในส่วนที่ตนเองสนใจ และการตั้งคำถามในการทำวิจัย และให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอ ดังนี้

1. โรงเรียนสารคามพิทยาคม

ชื่อเรื่อง ย้อนรอยเบญจรงค์ด้านความสร้างสรรค์ทางศิลปะ

คำถามการวิจัย

1. ผู้สร้างสรรค์ศิลปะเป็นใคร
2. ศิลปะมีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร

2. โรงเรียนผดุงนารี

ชื่อเรื่อง ย้อนรอยโปงลาง

คำถามการวิจัย

1. โปงลางคืออะไร/เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตอย่างไร
2. ทำไมต้องมีนางรำ
3. ทำไมต้องมีการไหว้ครูก่อนการแสดง
4. ความเป็นเอกลักษณ์ทางดนตรี (ตำนานโปงลาง)

3. โรงเรียนนาบุญประชาสรรค์

ชื่อเรื่อง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ อ.นาบุญ

คำถามการวิจัย

1. ความเชื่อของชุมชน
2. ทำไมชาวบ้านเชื่อว่าเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์
3. น้ำศักดิ์สิทธิ์เกิดจากอะไร

4. โรงเรียนโคกล่าม

ชื่อเรื่อง อ้อยแก่น

คำถามการวิจัย

1. ทำไมต้องใส่ปุ๋ย
2. ทำไมอ้อยถึงหวาน
3. ใครเป็นผู้คิดริเริ่มปลูกอ้อย

5. โรงเรียน บรบือ (3 หัวข้อ)

ชื่อเรื่อง ของดีที่เป็นหน้าเป็นตาของอำเภอบรบือ

คำถามการวิจัย

1. ทำไมมันแกวที่บรบือถึงอร่อยกว่าที่อื่น
2. ใครเป็นคนเอามันแกวมาปลูก
3. มันแกวมาจากไหน

ชื่อเรื่อง เกลือบรบือ

คำถามการวิจัย

1. ทำไมบรบือจึงมีเกลือ
2. เกลือหายไปไหน
3. ทำไมชาวบรบือต้องหยุดทำนาเกลือ

ชื่อเรื่อง กูโกมาศ

คำถามการวิจัย

1. ใครเป็นผู้สร้างกูโกมาศ
2. ทำไมถึงเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของกูโกมาศ
3. ทำไมต้องประเพณีเลี้ยงกูโกมาศ

6. โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่

ชื่อเรื่อง กระติบข้าวสู่กระตักน้ำแข็ง

คำถามการวิจัย

1. ทำไมต้องเอาข้าวใส่กระตักแทนกระติบข้าว

2. ทำไมจึงต้องใช้ไม้ไผ่ในการทำกระติบข้าว

3. กระติบข้าวกับกระตักน้ำแข็ง ข้าวมีรสแตกต่างกันอย่างไร

7. โรงเรียนนาข่า

ชื่อเรื่อง นาข่าเมืองยักษ์

คำถามการวิจัย

1. ทำไมเปลี่ยนชื่อจาก นาข่าเมืองยักษ์มาเป็นนาข่าเฉยๆ
2. นาข่าเคยมียักษ์จริงหรือไม่
3. ใครเป็นผู้เปลี่ยนชื่ออำเภอนาข่า

8. โรงเรียนเขว้าใหญ่วิทยาสรร

ชื่อเรื่อง วิถีชีวิตของคนทอผ้าไหม

คำถามการวิจัย

1. ใครเป็นผู้คิดค้นการทอผ้าไหม
2. ทำไมเราต้องเอาเส้นไหมมาทำเป็นผ้าไหม เราเอาอย่างอื่นมาทอแทนเส้นไหมได้หรือไม่
3. ทำไมเราถึงต้องเอาตัวไหมเลี้ยงใส่กระดิ่ง

9. โรงเรียนบ้านดงน้อย

ชื่อเรื่อง พิธีกรรมบุญเลี้ยงบ้าน

คำถามการวิจัย

1. ทำไมหมู่บ้านจึงมีกระจำ
2. กระจำคืออะไร
3. กระจำมีหน้าที่อะไร

10. โรงเรียนแกดำ

ชื่อเรื่อง การอนุรักษ์กบ

คำถามการวิจัย

1. ทำไมจึงต้องอนุรักษ์กบ
2. ทำไมจึงต้องมีการแห่กบ
3. ทำไมไม่มีการอนุรักษ์สัตว์ชนิดอื่น

11. โรงเรียน บ้านหนองโนอีดำ

ชื่อเรื่อง คอปปูตา

คำถามการวิจัย

1. ทำไมคนที่ผ่านมาต้องบีบแตรรถ
2. ทำไมจึงต้องเรียกคอปปูตา
3. ทำไมจึงต้องโยนหินปลุกเสกจากคอปปูตาใส่หลังคาบ้าน

12. โรงเรียนบ้านกอกหนองฝือ อ.โกสุมพิสัย

ชื่อเรื่อง ควายหายไปไหน

คำถามการวิจัย

1. ควายหายไปไหนจากชีวิตชาวนา
2. รถไถนากับควายต่างกันอย่างไร
3. เสียควายควายที่หายไปหรือไม่

13. โรงเรียนเหล่ายาว

ชื่อเรื่อง ข้าวดำ

คำถามการวิจัย

1. ข้าวดำมาจากไหน
2. ทำไมถึงต้องเผาข้าวดำ
3. ใครเป็นผู้ค้นพบข้าวดำ

14. โรงเรียนวังแสง

ชื่อเรื่อง การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของคนในบ้านวังแสง

คำถามการวิจัย

1. ดันแสงเป็นอย่างไร
2. ทำไมไม่มีดันแสงบริเวณอ่างเก็บน้ำวังแสง
3. ดันแสงหายไปไหนหมด

15. โรงเรียนมหาวิทยาลัยนฤกุล

ชื่อเรื่อง ประวัติหมู่บ้านเขวา

คำถามการวิจัย

1. ใครเป็นผู้สร้างทุ่ง

2. ทำไมต้องเรียกว่ากู๋

3. ใช้เทคโนโลยีอะไรสร้างกู๋ในสมัยนั้น

16. โรงเรียนยางวิทยาคม

ชื่อเรื่อง มหัศจรรย์แห่งตัวหนอน

คำถามการวิจัย

1. ใครเป็นผู้ค้นพบตัวไหม
2. จากตัวไหม สู้ฝัก สู้เส้นใย รู้ได้ยังไงว่าสามารถทอได้
3. อุปกรณ์ในการทอผ้าไหมคิดค้นได้ยังไง

17. โรงเรียนเม็กดำ

ชื่อเรื่อง ธรรมชาติเสียดเดียว

คำถามการวิจัย

1. ใครเป็นผู้สร้าง สร้างเพื่ออะไร ทำไมถึงสร้าง
2. การสร้างเพื่ออิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไรต่อคนในชุมชน
3. ทำไมต้องสร้างให้มีเสียดเดียว

18. โรงเรียน บ่อใหญ่

ชื่อเรื่อง บุญบังไฟ

คำถามการวิจัย

1. ทำไมต้องบวงสรวงงานบุญบังไฟ
2. ทำไมต้องบวงสรวงหลวงพ่อบุ้งไฟ
3. ผู้คนในท้องถิ่นมีความเชื่ออย่างไรต่อประเพณีบุญบังไฟ

19. โรงเรียนบ้านลาด

ชื่อเรื่อง ดอนปู่ตากับชีวิตคนบ้านลาด

คำถามการวิจัย

1. ทำไมต้องเคารพปู่ตา
2. ทำไมต้องมีการแก้บนปู่ตา
3. ทำไมต้องมีเฒ่าจำประจำดอนปู่ตา

20. โรงเรียนวาปีปทุม

ชื่อเรื่อง กลองยาววาปีปทุม

คำถามการวิจัย

1. กลองยาววาปีมีความยาวอย่างไร
2. ทำไมต้องไหว้ครูก่อนตีกลองยาว

21. โรงเรียนพัคณภูมิพิสัย

ชื่อเรื่อง เจ้าพ่อศรีนครเตา

คำถามการวิจัย

1. ทำไมจึงต้องมีความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าพ่อศรีนครเตา
2. ถ้าไม่มีเจ้าพ่อศรีนครเตาชีวิตของคนในชุมชนจะเป็นอย่างไร
3. ความเชื่อและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนเมืองเตามีผลต่อการนับถือเจ้าพ่อเมือง

เตาอย่างไรบ้าง

22. โรงเรียน ประชาพัฒนา

ชื่อเรื่อง เกิดอะไรขึ้นกับวิถีชีวิตของชาวนา

คำถามการวิจัย

1. เกิดอะไรขึ้นกับชาวนา
2. ทำไมชาวนาต้องใช้รถไถนา / ทำไมต้องว่าจ้างแรงงานในการทำนา
3. ทำไมเราต้องทำนา

23. โรงเรียนมหาชัย

ชื่อเรื่อง กลุ่มทอผ้าของคุณยายอุไร

คำถามการวิจัย

1. ทำไมคุณยายต้องตั้งกลุ่มทอผ้าไหม
2. ทำไมคุณยายอุไรต้องใช้เส้นไหมในการทอผ้าไหม
3. คุณยายอุไรนำผลผลิตที่เป็นผ้าไหมไปขายที่ไหน ใครรับซื้อ

24. โรงเรียนโกสุมพิสัย

ชื่อเรื่อง ประวัติโกสุมพิสัย

คำถามการวิจัย

1. ความเชื่อ บุคคลสำคัญในอำเภอโกสุมเป็นอย่างไร
2. ระบบนิเวศ วิถีชีวิตของคนในโกสุมเป็นอย่างไร
3. จะสร้างแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชีวิตของคนโกสุมอย่างไร

กิจกรรมการเก็บข้อมูลจากคำถามที่อยากรู้จากเรื่องที่สนใจ และแนวทางการเก็บข้อมูล

โดย ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ คุณเกนศักดิ์ ศรีสวย และคุณสรรัชต์ หนองตรุด และ

ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช

ตัวอย่าง

คำถาม	แหล่งข้อมูลการสัมภาษณ์	แหล่งข้อมูลการสังเกต	อื่นๆ
1. ควายหายไปจากชุมชนหนองผือเมื่อใด 2. ทำไมควายจึงหายไปจากหมู่บ้านหนองผือ	- สัมภาษณ์ผู้เลี้ยงควาย - สัมภาษณ์ผู้ใช้ควายไถนา - สัมภาษณ์ผู้บริโภคน้ำควาย - สัมภาษณ์ผู้ซื้อควาย - เกษตรกรที่อยู่หมู่บ้านใกล้เคียง	- สถานที่เลี้ยงควาย - เข้าร่วมพิธีกรรมที่จัดทำเกี่ยวกับควาย - ตลาดการค้าขายควาย	- สำนวนเอกสารเรื่องควายจากห้องสมุด และสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

หลังจากนักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอการเก็บข้อมูลแล้ว อาจารย์ ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ และคณะจากสถาบันรามจิตติ ได้ให้ข้อเสนอแนะการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ให้ได้ข้อมูลจากตัวบุคคลที่นักเรียนเข้าไปสอบถาม บอกกล่าวเรื่องราว เรื่องเล่าต่างๆ แล้ว ถ้าไม่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้รู้อยู่ในชุมชน ให้สอบถามภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือผู้รู้ในชุมชนใกล้เคียง และให้คณะนักวิจัยและคุณครูที่ปรึกษาได้สำรวจหัวข้อที่อยากทำ อยากรู้ ด้วยความสนใจของยูววิจัยจริงๆ

กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดย รศ.ธีระชัย บุญมาธรรม

รศ.ธีระชัย บุญมาธรรม ที่ปรึกษาโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การสืบค้นตำนาน ชื่อบ้าน พิธีกรรมต่างๆ ให้ระมัดระวังเรื่องการใช้ข้อมูล ทั้งจากเอกสารและสื่อบุคคล ต้องตรวจสอบให้แน่ใจก่อนที่จะนำเสนอเขียนเป็นข้อมูลในเรื่องได้ อยากให้ชุดโครงการได้มีกิจกรรมให้ความรู้แก่ทีมยูววิจัยด้านโบราณสถาน ตำนาน ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการประกอบอาชีพจากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาในโอกาสต่อไป และ ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ได้ฝากกลอนเพื่อเคล็ดในการตั้งคำถามในการดำเนินโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เคล็ดการคิดคำถามยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

จาก อาจารย์ ดร.อมรวิทย์ นาคทรพรพ

ตั้งคำถามตั้งอย่างไรให้มีหลัก คิดให้นักแต่เรียบง่ายไว้ปัญหา คิดง่ายๆเป็น mind map
แอปพลิเคชัน แดกประเด็นเป็น “ปุจฉา” ค้นหาไป

“วิถีชีวิต” มีมากหนอรอชวนชี้ ทุกสถานที่ที่มีภาษาคนตรีที่อาศัย ทั้งอาหารเสื้อผ้าอีกประ
ไร ศาสนาความเชื่อทั่วถิ่นไทยให้คันดู

ยังวิธีการผลิตคิดให้มาก ในอาชีพที่หลายหลากมากมายอยู่ อีกครอบครัวเครือญาติอาจสืบดู
สืบให้รู้ประเพณี ของดีชุมชน

ยังวิถีแห่งน้ำใจให้ข้อคิด ความเป็นมิตรและการให้ไม่ขัดสน มิตรธรรมชาติมิตรญาติมีผจญ
อีกกติกาของชุมชนน่าคันจริง

“ความสัมพันธ์”นั้นเล่าเร้าใจนัก เห็นประจักษ์ “คนต่อคน” “คนต่อสรรพสิ่ง” ต่อพ่อแม่ต่อ
ญาติมิตรจิตประวิง ดูให้จริงในฝูงชนมีคนสำคัญ

เห็นเครือข่ายในชุมชนคนบ้านใกล้ เห็นเครือข่ายการผลิตสะกิดฝัน ยังเครือข่ายสืบญาติ
ชาติพันธุ์ เห็นสัมพันธ์แน่นแฟ้นแน่นชุมชน

“ความเปลี่ยนแปลง” แรงฤทธิ์สะกิดต่อม สิ่งแวดล้อม ดิน-น้ำ-ป่า พนาสมณ์ เปลี่ยนไปสิ้น
วิถีครอบครัววิถีชุมชน เปลี่ยนเหลือล้นการศึกษาวิชาคนเมือง

เปลี่ยนวิถีของจิตใจให้คุณค่า ความเจริญส่งผลกระทบพาจิตเฟื่อง รู้ “เท่าทัน” รู้ “ก้าวมัน”
เพื่อบ้านเมือง ล้วนเป็นเรื่องยววิจัยใครรู้เอ๋ย

กิจกรรมการปิดการประชุม

ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช ได้สรุปการประชุมโดยแจ้งให้ส่งหัวข้อโครงการมายังทีมประสานงานจังหวัดภายในวันที่ 3 สิงหาคม 2552 ตามรูปแบบยูววิจัย 1 และยูววิจัย 2 เมื่อทางทีมจังหวัดได้รับโครงการจะมีทีมที่ปรึกษาร่วมพิจารณาโครงการแต่ละโครงการ และจะแจ้งการได้รับทุนสนับสนุนไปยังโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ไปยังเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 , 2 และ 3

กิจกรรมการปิดประชุม

ปิดประชุมเวลา 16.30 น.

เอกสารอ้างอิง

- รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม
- ภาพการประชุม

ภาพกิจกรรม

ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
กล่าวชี้แจงโครงการต่อประธานในพิธี ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาโจทย์วิจัยและ
ประเด็นคำถามการวิจัย

ผศ.ดร.ประดิษฐ์ เอกทัศน์ ประธานในพิธีกล่าวเปิดงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์
ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ดร.อมรวิทย์ นาคทรัพย์ บรรยายแนวทางในการทำวิจัย
โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ผู้เข้าร่วมประชุมรับฟังการบรรยายจากวิทยากร

กิจกรรมกลุ่มโดย ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ คุณเกณศักดิ์ ศรีสวย และคุณสรรัช หนอง
 ตระกูลทีมสารคดีจากสถาบันรามจิตติ แนะนำเทคนิคการตั้งชื่อเรื่องและการตั้งคำถามการวิจัย

นักเรียนนำเสนอชื่อเรื่อง และคำถามการวิจัยเพื่อรับคำแนะนำจากวิทยากร

นักเรียนรวมกลุ่มเพื่อเสนอคำถามการวิจัยในแต่ละโครงการ

ตัวแทนนักเรียนแต่ละโรงเรียนนำเสนอโครงการวิจัย

แฟ้มลงทะเบียน (นักเรียน)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ “กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 29 กรกฎาคม 2552 เวลา 8.30 - 16.30 น.

ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	โรงเรียน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	ด.ญ. ศิษย์ฐาน นันทกุล	บ้านบ่อใหญ่		
2	น.ส. นิล นันทกุล	บ้านบ่อใหญ่		
3	น.ส. ปิรดาภรณ์ ชวนคำ	ชนบทชนูปูล		
4	น.ส. พงษ์วรรณ ลาวาผล	ชนบทชนูปูล		
5	ด.ญ. จิตนันทน์ หักท	บ้านหนองโนอีดำ		
6	ด.ญ. อรุณรัตน์ สิงห์ใน	บ้านหนองโนอีดำ		
7	ด.ญ. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านหนองโนอีดำ		
8	ด.ญ. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
9	ด.ญ. ชัยพร กนกคำ	บ้านโคกท่า		
10	ด.ญ. เกษฏาภรณ์ เทพรักษ์	บ้านโคกท่า		
11	ด.ญ. วิภาดา ตีพาส	บ้านโคกท่า		
12	น.ส. ศักดิ์สิทธิ์ กิ่งกนก	บ้านโคกท่า		
13	น.ส. เต็มใจ สอนคำ	บ้านโคกท่า		
14	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
15	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
16	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
17	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
18	ด.ญ. ศิษย์ฐาน นันทกุล	บ้านโคกท่า		
19	ด.ญ. ศิษย์ฐาน นันทกุล	บ้านโคกท่า		
20	ด.ญ. ศิษย์ฐาน นันทกุล	บ้านโคกท่า		
21	น.ส. เจนจิรา ปุณณิศา	บ้านโคกท่า		
22	น.ส. เสาวลักษณ์ สอนคำ	บ้านโคกท่า		
23	นาย ธนิต สอนคำ	บ้านโคกท่า		
24	น.ส. ศักดิ์สิทธิ์ กิ่งกนก	บ้านโคกท่า		
25	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
26	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
27	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		
28	น.ส. อรุณรัตน์ อังคกุล	บ้านโคกท่า		

แฟ้มลงทะเบียน (นักเรียน)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ “กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 29 กรกฎาคม 2552 เวลา 8.30 - 16.30 น.

ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	โรงเรียน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
29	พชรินทร์ รัตนชัย	บ้านแม่ในโฮม		
30	กิตติคุณ สารทิพย์	บ้านแม่ในโฮม		
31	สมิทธิพร สอนพรมาศ	บ้านแม่ในโฮม		
32	คุณสม นพอมระไพฑูรย์	บ้านแม่ในโฮม		
33	จิราพร พลศักดิ์จำน	สารคามพิทยาคม		
34	อรัชฌ์ชัย ทวีโคตร	เน่าขาววิทยาคาร		
35	กัญจกานันท์ ทวีโคตร	เน่าขาววิทยาคาร		
36	ภูทก วัฒนวงศ์	มหาสารคาม		
37	เกรียงไกร ฝ่อจินดา	บ้านดงน้อย		
38	ศิริลักษณ์ มาคิน	บ้านดงน้อย		
39	ธีรชน ไซยประ	บ้านดงน้อย		
40	สิริณัทธ์ กัมมัสัย	บ้านวังแสง		
41	ณัฏฐา ทองถ	บ้านวังแสง		
42	ธีรธรรณ ปรุภา	บ้านวังแสง		
43	มาลีณี เมสง	บ้านเหล่าหินนา		
44	กัทรณ ทับตา	บ้านเหล่าหินนา		
45	จิตพร ชูชาติ	บ่อวินาศ		
46	ลลิตา ไซ	บ่อวินาศ		
47	จิรวัฒน์ สอนใน	บ่อวินาศ		
48	มีนพร องค์แสน	บ่อวินาศ		
49	กิตติคุณ สอนพรมาศ	บ่อวินาศ		
50	พศุภมา สอนพรมาศ	บ่อวินาศ		
51	นพพร ไนนาร์	บ่อวินาศ		
52	อศพร การะเคียร	บ่อวินาศ		
53	นพพร วัฒนวงศ์	บ่อวินาศ		
54	นพพร วัฒนวงศ์	บ่อวินาศ		
55	นพพร วัฒนวงศ์	บ่อวินาศ		
56	นพพร วัฒนวงศ์	บ่อวินาศ		

แฟ้มลงทะเบียน (อาจารย์)

การประชุมเชิงปฏิบัติการ “กระบวนการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 29 กรกฎาคม 2552 ห้อง 150410 เวลา 8.30 - 16.30 น.

ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา

ลำดับ	โรงเรียน	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	วัดหมื่นโกน	นายทวีศักดิ์ ศรีจันทร์	ครู	089-8400237	
2	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	099448958	
3	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0833565632	
4	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	085-7525194	
5	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0800050954	
6	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0854541303	
7	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	081-8739604	
8	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	081-8726652	
9	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	087-8546885	
10	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	089-5720385	
11	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	081-5178575	
12	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0821154632	
13	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	089-5733256	
14	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	089-8416827	
15	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0879634144	
16	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	078-761-654	
17	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	081-0512519	
18	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	081-0444048	
19	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	081-0768213	
20	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0857461100	
21	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	088-2911112	
22	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0872358285	
23	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0893718113	
24	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	084-7574418	
25	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0856600587	
26	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	0825505061	
27	วัดโพธิ์	นายสมศักดิ์ งามดี	ครู	019-8700523	

ภาคผนวก ข

การประชุม วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2552

การติดตามโครงการระยะ 6 เดือน

การหนุนเสริมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ทีมประสานงานจังหวัดร่วมกับทีมสถาบันรามจิตติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)

จัดกิจกรรมหนุนเสริมคือ

1.1 การจัดประชุมติดตามผลงานโครงการระยะ 6 เดือน

1.2 การนำเสนอตอบทเรียนข้อมูลของทีมยุววิจัย

1.3 การจัดประชุมสัมมนาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฯ

จากกิจกรรมการจัดประชุมติดตามผลงานโครงการ ระยะ 6 เดือนตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 31 ตุลาคม พ.ศ. 2552 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การจัดประชุมติดตามผลงานโครงการระยะ 6 เดือน

สรุปการประชุมติดตามผลการดำเนินงาน

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

โดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันรามจิตติ

ณ ห้องประชุม 100 ที่นั่ง ชั้น 2 อาคารกองพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันที่ 14 พฤศจิกายน 2552

เปิดประชุมเวลา 09.00 น.

ดร. ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

กล่าวรายงานความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการต่อ ผศ.ดร.สุรทิน นาราภิรมณ์
ผศ.ดร. สุรทิน นาราภิรมณ์ กล่าวเปิดการประชุม

การจัดงานครั้งนี้ขึ้นมาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี วันนี้เรามาศึกษา ค้นคว้า ดำเนินการตามกิจกรรมทางคณะกรรมการได้จัดเตรียมไว้ เพื่อประโยชน์สำหรับตัวเรา เกิดประโยชน์ก็คือพวกเรานำความรู้ไปใช้ ประสพการณ์ที่ได้ครั้งนี้ไปปฏิบัติงาน ไปทำให้เห็นผลอย่างชัดเจน เราจะไม่น้อยเนื้อต่ำใจว่าพื้นที่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ไม่ได้รับการ

สนับสนุน จังหวัดมหาสารคามได้มีกิจกรรมที่ดี พื้นที่ที่ดี ลดพื้นที่อันตราย ซึ่งเป็นโครงการที่ดี ในการประชุมครั้งนี้ เรามาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ดร. ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฯ

ชี้แจงเป้าหมายของโครงการ การรายงานกิจกรรมการพัฒนาโครงการในระยะเวลา 6 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2552 - 31 ตุลาคม 2552 กิจกรรมของเราได้ขับเคลื่อนอะไรบ้าง ในฐานะของทีมประสานหลัก มีผู้ร่วมงานดังนี้ ผศ.ดร. สมศักดิ์ คำศรี ดร. วรธรรม อุบลเลิศ อาจารย์วิรัตน์ ปักกระนา ดร. ประสพสุข ฤทธิเดช และมีผู้ประสานงานโครงการคือ นายวัฒนากร ฉลาดบล อาจารย์ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ คือ เครือข่ายของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อาจารย์ทม เกตุวงศา ผศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ ครูและนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีความสำคัญและสืบต่ออนาคตข้างหน้า ให้ได้เข้าร่วมโครงการด้วยกันซึ่งกิจกรรมมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1-3 ทุกคนมาร่วมกันขับเคลื่อน ได้โรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 20 โรงเรียน มีทั้งโรงเรียนประถมศึกษาโอกาสและโรงเรียนระดับมัธยม ครั้งแรกเรามี 21 โครงการ ใน 20 โรงเรียน และต่อมาได้รับฟังข้อเสนอแนะความคิดเห็นจากทีมระดับประเทศ ควรจะร่วมกันผนึกกำลังทำการวิจัยให้เห็นพลังร่วมกับสำนักงานสนับสนุนการวิจัยรามาธิบดีและโครงการได้พัฒนาระยะที่ 1 ใน 20 โรงเรียนได้โครงการระยะที่ 2 รวม 40 โครงการ ในส่วนที่จะเป็นแผนงานขับเคลื่อน เราได้มีมติร่วมกันว่า เราจะต้องมีปฏิทินในการขับเคลื่อนรวมตัวกัน มีทีมวิจัยช่วยกันให้ความช่วยเหลือกันกับทีมประเทศและเครือข่ายทีมที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ อาจารย์ทม เกตุวงศา และ ผศ.ดร. ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ นอกจากนี้ทีมประสานงานได้ร่วมโครงการการวิจัย เป็นเรื่องของการแสวงหาความรู้ จากทีมจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดลำปาง

อาจารย์ ดร.อมรวิทย์ ชี้แจงภาพรวมโครงการยูววิจัยฯ

โครงการนี้ทางใต้โรงเรียนนราธิวาส จะเป็นพิธีสุสาน คือเป็นความเชื่อมีผู้ทำพิธีใช้มือแบบโบราณ และเรื่องนกเขา ทำไมคุณลุงคุณตาเลี้ยงนกเขา แล้วทำไมซื้อบ้านได้ มีเรื่องอีกมากมายที่น่าสนใจ เรื่องที่เราเลือกจะต้องเป็นเรื่องที่เราสนใจ อยากจะศึกษาค้นคว้า และเราต้องมีความสุขกับการวิจัย อยู่ในโลกปัจจุบัน โลกจะเปลี่ยนแปลงไปแค่ไหน เราก็สามารถเรียนรู้อดีตได้ มีสิ่งดี ๆ ตั้งเยอะที่เราน่าจะเรียนรู้ ขอให้กำลังใจน้อง ๆ ยูววิจัย ซึ่งกำลังเริ่มโครงการ ช่วงปิด

ท้ายจะให้เราได้อ่าน หนังสือ ยุววิจัยท้องถิ่น จากโรงเรียนทำหนังสือยุววิจัย (อมรวิชัย นาคาทรพ.การ ประชุมติดตามผลการดำเนินงานช่วงวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552)

ผศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ ให้ความรู้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในที่นี้หมายถึงปรัชญา (แนวคิด) ทางประวัติศาสตร์+ ขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์ปรัชญา-แนวคิด: ตัวประวัติศาสตร์ที่เขียน เขียนอย่างไร เขียนด้วยแนวคิดแบบใด ซึ่งมี วิวัฒนาการการเขียนจากโลกตะวันตกเป็นแนวทาง: (กรีก-โรมัน-สมัยกลาง-เรอเนสซองส์-ยุคแห่งความรู้แจ้ง-ยุคโรแมนติซึม-โพสติวิซึม-มาร์กซิซึม- อันเนวส์(Annales)-ยุคหลังสมัยใหม่ ขั้นตอนในการศึกษาประวัติศาสตร์: แนวทางในการศึกษาและเขียนงานทางประวัติศาสตร์ การหาเรื่องที่ศึกษา การทำวรรณกรรมปริทัศน์หรือพรมแดนความรู้ การรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำกับข้อมูล การตีความและ การเรียบเรียง

1. ความหมายของคำว่า ประวัติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

1.1 ความหมายและลักษณะประวัติศาสตร์ คำว่า ประวัติศาสตร์ มาจากภาษาอังกฤษว่า History ซึ่งมาจากภาษากรีก ว่า Historia แปลว่า การสืบสวน สอบสวน โดยผู้ที่ประดิษฐ์คำดังกล่าวคือ Herodotus ซึ่งเป็นบิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์ การเขียนประวัติศาสตร์มีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยกรีก และมีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันในปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายคำว่า ประวัติศาสตร์ ต่าง ๆ กัน เช่น รังเก (Leopold von Ranke 1795-1886) ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้น จริง ๆ ในอดีต คาร์ (E.H.Carr) ประวัติศาสตร์คือ เรื่องราวอันต่อเนื่องของการโต้ตอบระหว่างนักประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริง และเป็นบทสนทนาที่ ไม่มีที่สิ้นสุด ระหว่างปัจจุบันกับอดีต ในปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายคำว่า ประวัติศาสตร์ต่าง ๆ กัน เช่น ในปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายคำว่า ประวัติศาสตร์ต่าง ๆ กัน เช่น ประวัติศาสตร์” ในประเทศไทย เดิม เรื่องราวในอดีต เคยใช้ คำว่า ตำนาน และพงสาวดาร ต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงเรียกการศึกษาเรื่องในอดีต ว่าเป็น “ประวัติศาสตร์”ลักษณะสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์:

1.2 ลักษณะสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์

1.2.1 การศึกษาประวัติศาสตร์ คือ การศึกษา อดีต อดีตของประวัติศาสตร์ เป็นอดีตของ

มนุษย์ โดยมุ่งตอบคำถามว่า มนุษย์มีกำเนิดมาอย่างไร ทำอะไรไว้บ้าง และเพราะอะไรจึงทำเช่นนั้น
อดีตของประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับอดีตของมนุษย์จำนวนมาก แต่ถ้าเป็นคนจำนวนน้อย ต้อง
สามารถเป็นตัวแทนของคนจำนวนมากได้ เช่น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

ลักษณะสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์:

1.2.2 ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของมิติเวลา ประวัติศาสตร์คือการศึกษาอดีตของสังคมมนุษย์
ในมิติของเวลา

1.2.3 ประวัติศาสตร์ไม่มีจุดมุ่งหมายหาทฤษฎี

1.2.4 การเข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์ คือ การศึกษาว่า เหตุใด อย่างไร ดังนั้น
ประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องของ การบรรยาย และอธิบายลักษณะสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์:

1.2.5 ประวัติศาสตร์ใช้หลักฐานชั้นต้น (Primary sources) และหลักฐานชั้นรอง (Secondary
sources) ในการศึกษา

สรุป ประวัติศาสตร์ คือการศึกษาเพื่ออธิบาย(เข้าใจ)อดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลา

1.3 ความหมาย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : โดยทั่วไป มักเป็นเรื่องของบุคคลสำคัญ และเรื่อง
เกี่ยวกับสถานที่ ที่อยู่นอกเมืองหลวงแนวคิดจากประวัติศาสตร์อื่น ๆ -รศ.ฉลอง สุนทรวาณิช:
ชุมชนหรือสังคมที่อยู่นอกแคว้นศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองของรัฐ-รศ.ดร.ธิดา สาระยา: กระบวนการ
การศึกษาประวัติศาสตร์สังคมที่เน้นคน...

เป็นประวัติศาสตร์จากภายใน

1.4 แนวทางการคิดของศาสตราจารย์(พิเศษ)ศรีศักร วัลลิโภดม)

ประวัติศาสตร์ควรตั้งต้นให้ความสำคัญกับท้องถิ่นด้วย ความหมายของคำว่า ท้องถิ่น
(local) ท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และมักเข้าใจไม่ตรงกัน แต่อาจสรุปได้ตามข้อเสนอ
ของรองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ที่ว่า ท้องถิ่นเป็นบริเวณที่มีผู้คน อาจเป็นชนกลุ่มเดียวกัน
หรือหลายกลุ่ม หรือหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ร่วมกันโดยใช้พื้นที่ในการทำมา
หากินร่วมกัน โดยใช้พื้นที่ในการทำมาหากินร่วมกัน เช่นที่ที่เป็นไร่ นา ส่วนที่ที่เป็นที่สาธารณะ
เช่นป่าเขา หนองน้ำ ท้องทุ่ง ชุมชนในท้องถิ่นนั้นต่างได้ใช้และเกิดสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน
(ศรีศักร วัลลิโภดม ทศนุชนอกกริต สังคม-วัฒนธรรมในวิถีการอนุรักษ์ 2543: 39-37)

ประวัติศาสตร์ชาติ-ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

2.1 บทบาทของประวัติศาสตร์ชาติ:มี บทบาทต่อสังคมไทยมาเป็นเวลานานและจะเป็นแนวคิดหลักที่กำหนดสังคมไทยไว้ งานเขียนเรื่องท้องถิ่นต่างได้รับอิทธิพลจากประวัติศาสตร์ชาติในรูปแบบต่าง ๆ กันและหลายครั้ง เรื่องของท้องถิ่นต้องการมีที่ยืนในประวัติศาสตร์ชาติด้วย(มองจากภายนอกมายังภายใน)

2.2 การเริ่มมีบทบาทของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น:

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีงานเขียนใหม่ ๆ เกิดขึ้นเริ่มมีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ในปี พ.ศ. 2519 และ 2521 หลังจากนั้นมาหลายสถาบันในภาคอีสานได้เริ่มจัดสัมมนากันอย่างจริงจังและเริ่มลดลงในช่วงทศวรรษ 2530

11.00-12.00 น. รับประทานอาหาร

13.00-14.30 อาจารย์ทม เกตุวงศา บรรยาย

ลักษณะของ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น”

;เห็น “คน” คนจำนวนมากคนมีความสัมพันธ์กับบริบท (ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติ คน) คนปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลง

-มี “มิติเวลา” : ช่วงเวลาของความเปลี่ยนแปลง

-หลักฐานชั้นต้น มากกว่า หลักฐานชั้นรอง

-อธิบาย (อย่างไร ทำไม) มากกว่า บรรยายเกิดพลัง (สำนึกในคุณค่า ฟันฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของ “คน” ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวต่าง ๆ

-ใครบ้าง (ระบุให้ชัด)

-เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับอะไร อย่างไร

-เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา

-สาเหตุและปัจจัยของความเปลี่ยนแปลง

- ความสัมพันธ์ของคนกับเรื่องนั้น ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

- คน ปรับตัวอย่างไร (ความคิด ความเชื่อ พฤติกรรม) ทำไมถึงเลือกวิธีการปรับตัวอย่างนั้น

- สิ่งที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผู้คนอย่างไรการแตกกรอบ กำหนดประเด็นค้นหาประเด็น (หัวข้อ)

จากความรู้และข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดวิธีการศึกษา(สามารถเพิ่มเติมหรือตัดทอนได้ตลอดเวลา ระหว่างการศึกษา)ด้านรูปธรรม (สิ่งที่สัมผัสได้) เช่น รูปร่าง ลักษณะ วัตถุดิบ ที่มา วิธีการทำ

วิธีการใช้ วิธีการเก็บรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ด้านนามธรรม (สิ่งที่สัมผัสไม่ได้) เช่น ความคิด ทักษะ คติความเชื่อ ตำนาน นิทาน เรื่องเล่า รวมทั้ง ประเพณี พิธีกรรม ด้านสังคม (เกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป) เช่น เศรษฐกิจ (การซื้อขาย แลกเปลี่ยน ทดแทน การจัดสรรผลประโยชน์) ระบบครอบครัว ระบบเครือญาติ บรรทัดฐานทางสังคม ระบบศาสนา (ทวิศิลป์ สืบวัฒนะและทีม เกตุวงศา.การประชุมติดตามโครงการช่วง 6 เดือน วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552)

กิจกรรมภาคบ่าย

เวลา 14.30-17.30 น. แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้การวิเคราะห์ข้อมูลของทีมวิจัยฯ ซึ่งมี
กลุ่มจาก 20 โรงเรียน

1. ตำนานและสถานที่สำคัญ

- 1.1 ย้อนรอยพระพุทธบาทจำลองบ้านกุศเคน
- 1.2 โสภนกันเฒ่า
- 1.3 วัดกำแพงวิสุทธิวิเทศ
- 1.4 พระแสงนาคน
- 1.5 บ่อน้ำศักดิ์แห่งนาคน
- 1.6 ประเพณีสงกรานต์พระยืนกันทรวิชัย
- 1.7 ประวัติศาสตร์ชุมชนหนองเขื่อนช้าง
- 1.8 โนนเมืองเก่าขอนแก่น

2. ความเชื่อพิธีกรรม สถานที่ศักดิ์สิทธิ์

- 2.1 คอนปู่ตาชุมชนหนองโน
- 2.2 คอนปู่ตาบ้านลาด
- 2.3 พิธีบูชาพระพุทธรูปองค์ศักดิ์สิทธิ์
- 2.4 บุญเลี้ยงบ้าน
- 2.5 เจ้าพ่อศรีนครเตา
- 2.6 เจ้าปู่บุญจันทร์
- 2.7 ย้อนรอยพระพุทธบาทจำลอง

3. อาชีพ

- 3.1 วิถีชีวิตชาวหนองอีดำน
- 3.2 เครื่องปั้นดินเผาเม็กดำ
- 3.3 ควายหายไปไหน
- 3.4 ทะล่ำปลีเงินล้าน
- 3.5 มั่นแกเงินล้าน
- 3.6 เลือกกมรดกบ้านแพง
- 3.7 แคร่ไม้ไผ่เศรษฐกิจ
- 3.8 แป้งเส้นยาว
- 3.9 ไยไหมยชีวิตบ้านเหล่ายาว
- 3.10 ย้อนรอยกระต๊อบข้าวสู่กระต๊อบน้ำแข็ง

4. คนตรีศิลปะการแสดง

- 4.1 ย้อนรอยดนตรีโปงลางผดุงนารี
- 4.2 ฟ้อนเกี่ยวข้าวครกมอง
- 4.3 สรภัญญะ
- 4.4 ย้อนรอยรำถวายบวงสรวงศาลเจ้าปู่บ่อใหญ่

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 5.1 หมอยาพื้นบ้าน
- 5.2 ปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าไหม
- 5.3 หมอสูตรพื้นบ้าน

6. ทรัพยากรธรรมชาติ

- 6.1 สมุนไพรโบราณาง
- 6.2 สมุนไพรใกล้ตัวบ้านเม่นใหญ่
- 6.3 หอยเชอรี่
- 6.4 อ่างเก็บน้ำวังแสงกับวิถีชีวิตบ้านวังแสง
- 6.5 อ่างเก็บน้ำแก่งเลิงจานกับวิถีชีวิตชาวเม่นใหญ่
- 6.6 ย้อนรอยนาเกลือบรี้อ

6.7 ห้วยคำพูดกับการชุมชนบ้านกุดแคน

นักเรียนเข้าร่วมกลุ่มจากที่กล่าวมาแล้วนำเสนอวิธีการเก็บข้อมูล อุปสรรคปัญหา ซึ่งอุปสรรค คือ

1. การตั้งคำถามต้องปรับแก้ ผู้สูงอายุฟังประโยคยาวๆ ไม่เข้าใจ
2. ขาดอุปกรณ์การเก็บข้อมูล เช่น กล้อง เทปบันทึก
3. ผู้ให้ข้อมูลมีภาระงานมากนัดหมายเวลาไม่สะดวก

วิธีแก้ไขปัญหา

1. วางแผนการทำงานร่วมกับครูที่ปรึกษา ผู้ให้ข้อมูลปรับเวลาให้นัดหมายแน่นอนและเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้พร้อม
2. ใช้เวทีชาวบ้านร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสนทนากับทีมผู้วิจัยและครูที่ปรึกษา

อาจารย์จุฬารักษ์ ให้ข้อเสนอแนะให้เพิ่มการทำแผนที่ชุมชนในอดีตและปัจจุบัน

อาจารย์ประสพสุข นัดหมายการติดตามงานรายงานฉบับสมบูรณ์และให้มีมติเวลาให้ชัดเจนพร้อมให้ขวัญและกำลังใจในการทำงาน

- นัดหมายการร่วมมือกันทำงานในเครือข่ายโรงเรียนใกล้เคียง ประชุมร่วมกันมี
- กลุ่มเมือง โรงเรียนผดุงนารี โรงเรียนมหาชัย โรงเรียนชุมชนบ้านลาด โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม โรงเรียนสารคามพิทยาคม
- กลุ่มทุ่งกุลาราชายขอมมี โรงเรียนเม็กดำ โรงเรียนพยัคฆภูมิพิสัย โรงเรียนนาคูนประชาสรรค์
- กลุ่มขยายโอกาส เม่นใหญ่ โคกล่าม หนองโนอีดำ บ่อใหญ่ ดงน้อย ประชาพัฒนา วังแสง เหล่ายาว
- กลุ่มลำน้ำชี กอกหนองผือ เขวาไร่ ชื่นชม

เวลา 17.30 ปิดการประชุมเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

(อ้างอิง ทะเบียนลงเวลาผู้เข้าร่วมประชุม กำหนดการประชุม ภาพประกอบ ข่าวท้องถิ่น

ผู้บันทึกการประชุม นายวัฒนกร ฉลาดบล)

ภาพกิจกรรม

การรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การนำเสนอตอบทเรียนข้อมูลของทีมยูววิจัย

วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ณ ห้องประชุม 100 ที่นั่ง อาคารพัฒนานักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประสพสุข กล่าวชี้แจงกิจกรรมโครงการ

เนื่องจากการดำเนินงานในช่วง 6 เดือนจากกิจกรรมการจัดประชุมเสนอกระบวนการได้
โรงเรียนเครือข่ายเข้าร่วมโครงการ ในระยะที่ 1 ได้โครงการ 21 โครงการ และ วันที่ 14 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2552 ได้รับการหนุนเสริมการจัดประชุมมีทีมประเทศสถาบันรามจิตติ โดยอาจารย์ อมรวิษั
นาครพรรพ อาจารย์จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ ร่วมกับทีมสารคดี คุณเกนศักดิ์ ศรีสวย และคณะมาให้
ข้อมูลเสนอแนะซึ่งได้ร่วมกับทีมผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอาจารย์ทม เกตุวงศา และ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ ได้ให้แนวคิดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อให้ทีมยูววิจัยและ
ครูที่ปรึกษา ทีมประสานงาน จังหวัดเข้าใจวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น จึงจัดกิจกรรม
หนุนเสริมตามวัตถุประสงค์ของโครงการจัดประชุมนำเสนอตอบทเรียน ข้อมูลของทีมยูววิจัยให้
เป็นกรณีตัวอย่าง 8 เรื่องจาก 20 โรงเรียนมาเข้าร่วมประชุม และทีมประเทศจากสถาบันรามจิตติ มี
อาจารย์จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ คุณเกนศักดิ์ ศรีสวย มาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะร่วมกับ
ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีอาจารย์ทม เกตุวงศา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวีศิลป์
สืบวัฒนะ ให้ข้อเสนอแนะการรายงานข้อมูลที่น่าสนใจ รายละเอียดประกอบด้วย

1. ทีมยูววิจัยโรงเรียนโคกล่าม

- โสภณกเต็น
- ชาวไร่อ้อยชุมชนโคกล่าม

2. ทีมยูววิจัยโรงเรียนเม็กดำ

- เครื่องปั้นดินเผา
- สรภัญญะ

3. ทีมยูววิจัยโรงเรียนชุมชนบ้านลาด

- อัครรรยค์ดอนปู่ตาบ้านลาด

4. ทีมยูววิจัยโรงเรียนกอกหนองผือ

- ควายหายไปในไหน
- วิถีชีวิตหมอสูตร

5. ทีมยูววิจัยโรงเรียนเขาวไร่ศึกษา

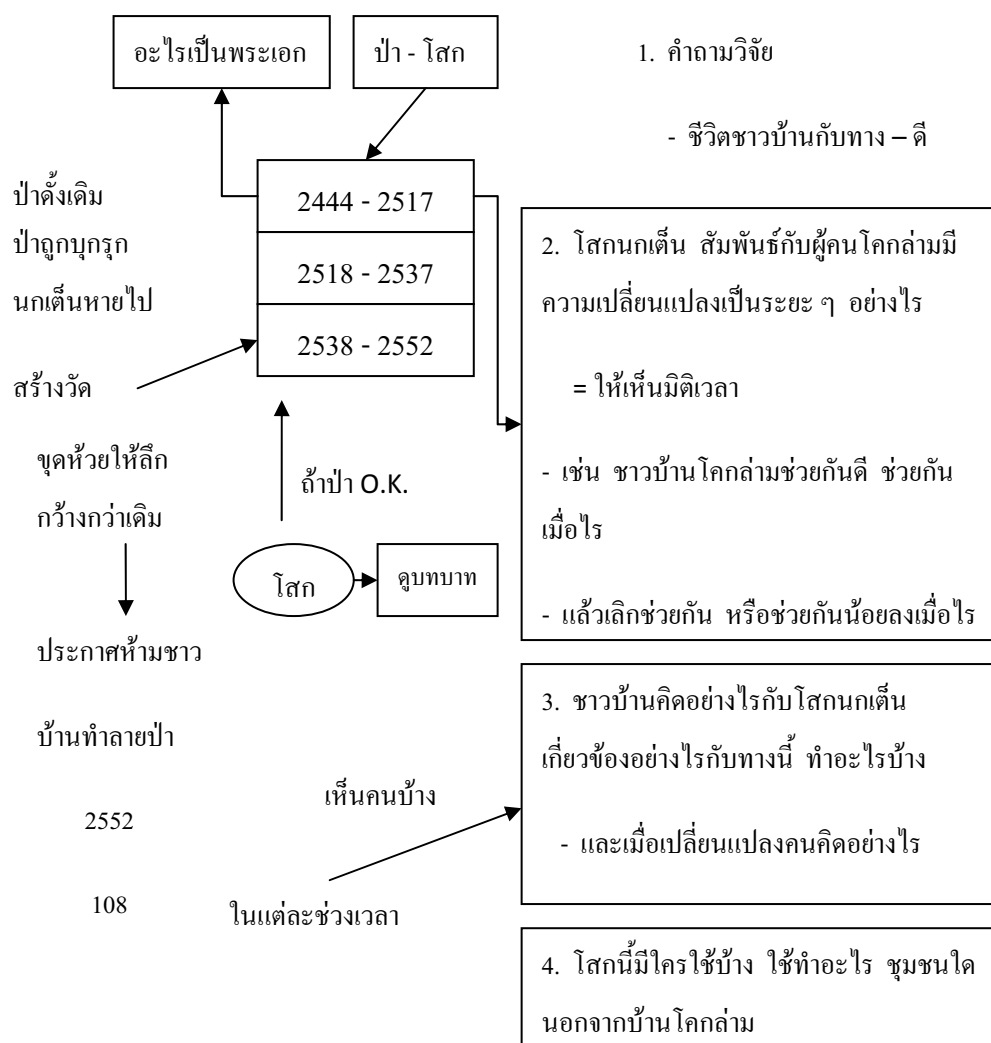
- เลือกมรดกบ้านแพง

ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ

ชุมชนโคกล่าม

โสกนกเต็น

- ป่าข้าวบรือ มีสัตว์ เป็นป่าหาอาหาร ดังภาพประกอบ

1. คำถามการวิจัยดี-ขอให้ตอบตามนั้น

2. โสกนกเต็น : เป็นป่าช้า

ถ้าเป็นป่าช้า แบ่งยุค 3 ยุคได้ (ดูแบ่งยุคได้ดี)

หรือหนองน้ำ

ถ้าเป็นหนองน้ำดูยังไม่ตอบคำถาม

ชาวไร้อ้อย ชุมชนโกล่ลุ่ม

1. พยามจะบอกบ้านโกล่ลุ่ม มีชีวิตแบบชานา	→	1. ไม่เห็นมีมิติเวลา
2. - การที่นำอ้อยมาปลูก แสดงว่า ชาวบ้านโกล่ลุ่มไม่ได้อยู่คนเดียว		2. ไม่เห็นชีวิตคน
- คนที่นำอ้อยมารู้ได้อย่างไร เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านอื่น ๆ อย่างไร		3. ยังไม่เห็นความเห็น
- หมู่บ้านใดบ้าง = เห็นภาพท้องถิ่น		ท้องถิ่น

3. ถ้านั้นการไถ - การปลูกมาก จะเป็นเกษตร

- ในอดีต ใช้พันธุ์ไถปลูก - ปลูกอย่างไร → มีพิธีกรรมอะไร - เกี่ยวข้องกับชุมชนอื่น ๆ อย่างไร - ทำไมอ้อยจึงเจริญที่บ้านโกล่ลุ่ม - อุปกรณ์เก็บเกี่ยวอ้อยในอดีตเป็นอย่างไร	- ทำไมจึงทำวิจัย ศึกษาเรื่องนี้ - ทำไมควายจึงสำคัญ จะศึกษา
- มีความแตกต่างเป็นช่วง ๆ อย่างไร - เดิมปลูกอ้อยอะไร ไร่ไร่, แลกเปลี่ยน, ไร่ขาย	

บ้านสองคอนมีควายมาก

บ้านหนองผือ ไม่มีควายเหลือ

ควายหายไปไหน ; รร.บ้านกอกหนองผือ

1. ขอคุณภาพทางภูมิศาสตร์ที่ละเอียด
2. ชุมชนอยู่ติดริมน้ำชี ? จริงหรือ หรืออยู่ใกล้ ๆ
3. ต้องการคำอธิบายมากกว่านี้

การย้ายถิ่น
เอกสารสิทธิ์

ทำไม ? เพราะคน

พท. เช่นนี้เกี่ยวข้องกับควายอย่างไร ?

4. - คนมีหลายกลุ่ม อพยพมาจาก 6 ที่
  - เมื่อมาอยู่ที่นี่สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ (หมู่บ้านอื่น ๆ) อย่างไร

5. เหตุผลการแบ่งยุคยังไม่ชัดเจน

2 ช่วง ยุคแรก (2472 – 2529) : ยุค 2 (2530 – 2552)

- คงไม่ใช่เริ่ม 2530 เพราะไม่เชื่อว่าความเปลี่ยนแปลงจะเกิด 2530

ความเปลี่ยนแปลง น่าจะ เกิดหลัง 2500 เล็กน้อยแล้ว

- ที่บอก ควายหายไป วิถีชีวิตชุมชนเปลี่ยนแปลง

คำถาม : คนเปลี่ยนวิถีชีวิตไหม ? ควายจึงหายไป ?

6. เรื่อง ควายหายไป ต้องทำให้น่าสนใจ

- ประเพณีเกี่ยวกับควายหายไปไหนด้วยหรือไม่
- นิยาย ; นิทาน เรื่องเล่า

ยุค 1	- 2472 – 2527 -
ยุค 2	- 2527 เป็นต้นมา - ทำนา 2 ครั้ง (ใช้รถไถนาแทน)
↓	

7. ยังขาดคำอธิบาย

เครื่องปั้นดินเผาแม่ก่ำ

1. คนมาจากรัตนบุรี - หนองน้ำ		หนองเม็ก	+	ก่อนมีหม้อดินเผา
		หนองคำ		คนอยู่กันอย่างไร พอทำดินเผาชีวิตดีขึ้น
				อย่างไร
→				
2. 2464	คนปั้นหม้อมาจากไหน	- ลำพังรู้	→	
	มาจากโครงการ			คนในหมู่บ้านคิดอย่างไรกับหม้อ
	ทำหม้อไว้ใช้			ที่ว่าดี ใครบอก
				ที่ว่าดี คืออย่างไร อะไรคือคุณลักษณะพิเศษ
3. เมื่อชุมชนบ้านเม็กดำทำการเผาเครื่องปั้นดินเผา			+	
	- ผู้คนหมู่บ้านอื่น ๆ คิดอย่างไร			: มาเรียนรู้บ้าง
				: มาซื้อ มาแลกเปลี่ยน
				: สัมพันธ์กันอย่างไร
ในแต่ละช่วงเวลาการปั้นหม้อ				

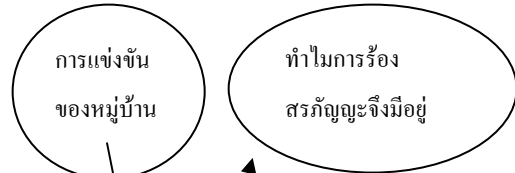
ร้องสรภัญญะ

มีความเปลี่ยนแปลง

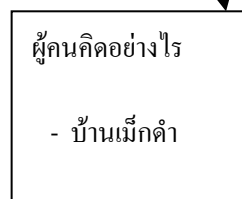
ในเนื้อหา → ในทำนอง — คนร้อง

- ไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงในมิติเวลาของการร้องสรภัญญะ

- การร้องสรภัญญะเกี่ยวข้องกับผู้คนอย่างไร -

- จะรักษากันไว้หรือไม่ จะทำอะไร

มีเครือข่ายกับใครบ้าง

เรียนรู้จากใคร

ปู่ตาบ้านลาด

อุบายให้คนดูแลที่สาธารณะ+อยู่ร่วมกันของผู้คน

- ทำไมปู่ตาจึงสำคัญ
- ทำไมจึงศึกษาเรื่องนี้ จะตอบคำถามอะไร

บ้านลาด - คอนปู้ตา

1. เหตุผล	: 2393 - 2495	- จบลงปีนี้ คนใช้อย่างไร เกี่ยวข้องอย่างไร	
การแบ่งมิติเวลา	: 2496 - 2510	- ร.ร.มาตัดต้นไม้ลง ศาลยังเป็นต้นไม้	เห็นได้เลยว่า
ยังไม่ชัดเจน	: 2530 - ปัจจุบัน	- ศาลปู้ตาได้ใช้การพัฒนาให้ดีขึ้น	ความร่วมมือชุมชน
	→		ลดลง

2. ผีปู้ตา → เกี่ยวข้องกับคณะชุมชนบ้านลาดอย่างไรในแต่ละช่วงเวลา

ชาวบ้านบนอะไรในแต่ละช่วงเวลา

ชาวบ้านใช้อะไรในการบนในแต่ละช่วงเวลา

3. สถานะปู้ตาเป็นอย่างไร

คนนับถือมากขึ้น/ ลดลง : ทำไม

เลือกกรมรดกบ้านแพง

1. พบเมื่อชีวิตเปลี่ยนทางสังคม เปลี่ยนที่ช่วง เปลี่ยนอย่างไร ทำไมจึงเปลี่ยน
2. เริ่มทอเสื้อเมื่อไร นำความคิดมาจากที่ใด เพราะเหตุใด จึงทอเสื้อมาก - ทำไมคนบ้านแพงจึงเลือกทอเสื้อ - นอกจากมีทาง
  - วิธีการ
  - ความคิดคน
  - วัสดุ
3. การทอเสื้อมีความ เปลี่ยนแปลงเป็นระยะ 1 หรือไม่ อย่างไร
  - ลาย
  - แรงงาน
4. ผู้คนคิดและเกี่ยวข้องอย่างไรกับเสื้อ - จากทอใช้ - ทอขาย อย่างไร
5. สรุปขาดมิติเวลา = ไม่เห็นความเปลี่ยนแปลง
6. ทำไมบ้านอื่นจึงไม่ทอเสื้อเป็นล่ำเป็นสัน - สัมพันธ์กับบ้านอื่นอย่างไร ของฝีมือไม่ดีเท่า
  - กกที่นี่ดีกว่า? ทำไมบ้านอื่นจึงไม่พัฒนา
  - ทำไมเขาไม่ไปฝึกหัด
7. การทอเสื้อนำความคิดแบบใหม่มาจากใคร

8. มีประเพณี เรื่องเล่าอะไรบ้าง ?

9. จากต่างคนต่างทอ → มาเป็นการรวมกลุ่ม → นำไปสู่ความร่วมมือกันหรือไม่

1. อะไรที่เป็นลักษณะเด่นของบ้านแพง

- เลือก

- ความรัก ความร่วมมือของชุมชน

11. ขาดคำอธิบายว่าเมื่อไร เช่น หน้า 7

12. ในหน้า 12 ยกเว้นลายหมี่น้ำไหล นอกนั้น ตาชาย สี บัวใบ เป็นคนคิดเอง ลายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงอะไร = เป็นภูมิปัญญา

13. ขอย้ำ ชาวบ้านที่ขายเสื้อประสบความสำเร็จ

ใคร – ระบุตัวอย่างให้ชัดเจน

เมื่อคนหนุ่ม – สาวไปขายของ

คนแก่ อยู่กันอย่างไร

ความสัมพันธ์ของครอบครัวมีปัญหาหรือไม่

ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ทม เกตุวงศา

1. เครื่องปั้นดินเผาบ้านเม็กดำ

บ้านเม็กดำ อ.พยุหะภูมิพิสัย (ภูมิปัญญา วิถีชีวิต) บ้านเม็กดำ (ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน สภาพวิถีชีวิตในอดีตและเกริ่นถึง “เครื่องปั้นดินเผา” เล็กน้อย)

- ยุค 1 ก่อนปี 2464 ชีวิตของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับเครื่องปั้นดินเผา

- ยุค 2 2464 ช่างปั้นหม้อจากโคราชเข้ามา พังซุ มีคุณภาพ ชีวิตช่างปั้นหม้อ และ

ชีวิตชาวบ้าน

- ยุค 3 เกิดความเปลี่ยนแปลงสำคัญๆ อะไรอีก (อธิบายความเปลี่ยนแปลง ปัจจุบัน

อนาคต

- คู่มือความสัมพันธ์ระหว่าง “คน” กับ เครื่องปั้นดินเผา 3 ประเด็น คือ คนกับ

ธรรมชาติ คนกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและคนกับคน

- อธิบายความเปลี่ยนแปลงในแต่ละประเด็น ในแต่ละช่วงเวลาและผู้คนปรับตัว

อย่างไร

- เมื่อระบุ “คน” ให้ระบุชัดๆ เลขาว่า “ใคร ชื่ออะไร หรืออ้างอิงจากใคร”

- เมื่อเขียนจบต้อง “ตอบคำถามการวิจัย” และได้ข้อสรุปว่า เครื่องปั้นดินเผาบ้านเม็กดำนั้นเป็นอย่างไรนี้เอง

ด้านรูปธรรม (สิ่งที่สัมผัสได้) เช่น รูปร่าง ลักษณะ วัสดุดิบ ที่มา วิธีการทำ วิธีการใช้ วิธีการเก็บรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

ด้านนามธรรม (สิ่งที่สัมผัสไม่ได้) เช่น ความคิด คติ ความเชื่อ ตำนาน นิทาน เรื่องเล่า รวมทั้ง ประเพณี พิธีกรรม

ด้านสังคม (เกี่ยวข้องกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป) เช่น เศรษฐกิจ การจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ ระบบครอบครัว ระบบเครือญาติ บรรทัดฐานทางสังคม ระบบศาสนา ระบบการศึกษา ฯลฯ

2. สรรกัญญา

บ้านเม็กดำ (ภูมิปัญญา วิถีชีวิต)

- ยุค 1
- ยุค 2
- ยุค 3
- ยุค 4
- ยุค 5 ปัจจุบัน

สืบสานสรกัญญาท้องถิ่นบ้านหนองแวง บ้านหนองแวง (ภูมิปัญญา วิถีชีวิต)

- ยุค 1 เสพจน์ (ฉลองโบสถ์) สั้งสอน กล่อมลูก
- ยุค 2 2503 แข่งขันในหมู่บ้านใกล้เคียง นกกระจาบ มัทธิ
- ยุค 3 2513 แข่งขันระดับอำเภอ เนื้อร้องเปลี่ยนเข้ากับยุคสมัยมีหมอลำเพิ่ม (King

Queen ป้องกันโรค)

- ปัจจุบัน อนาคต ชมชมยูววิจัยเพื่ออนุรักษ์

ปรับเปลี่ยนหน้าที่จากศาสนา สู่วัฒน

3. ควายหายไปไหน

บ้านกอกหนองผือ (ภูมิปัญญา วิถีชีวิต)

- ยุค 1 80 ปีที่ผ่านมา

- ยุค 2 2527 ทำนาปีละ 2 ครั้ง
- ยุค 3
- ยุคปัจจุบัน และอนาคต
- ตั้งชื่อยุคให้น่าสนใจ

4. หมอสูตร

บ้านกอกหนองผือ (ภูมิปัญญา วิถีชีวิต)

กว่าจะเป็นหมอสูตร

- ยุค 1 หมอสูตร
- ยุค 2
- ยุค 3
- ยุคปัจจุบัน และอนาคต

ศึกษาประวัติชีวิต หมอสูตร และความคิดเห็นของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค

5. คอนปู้ตาบ้านลาด

บ้านลาดพัฒนา (ตำนาน ความเชื่อ)

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน และความสัมพันธ์กับผีปู้ตา

- ยุค 1 (2393 – 2495) ชีวิตคน
- ยุค 2 (2496 – 2510) ร.ร.บ้านลาดพัฒนา
- ยุค 3 (2530 – ปัจจุบัน)
- อนาคต

วิถีชีวิตที่มีการปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่อง

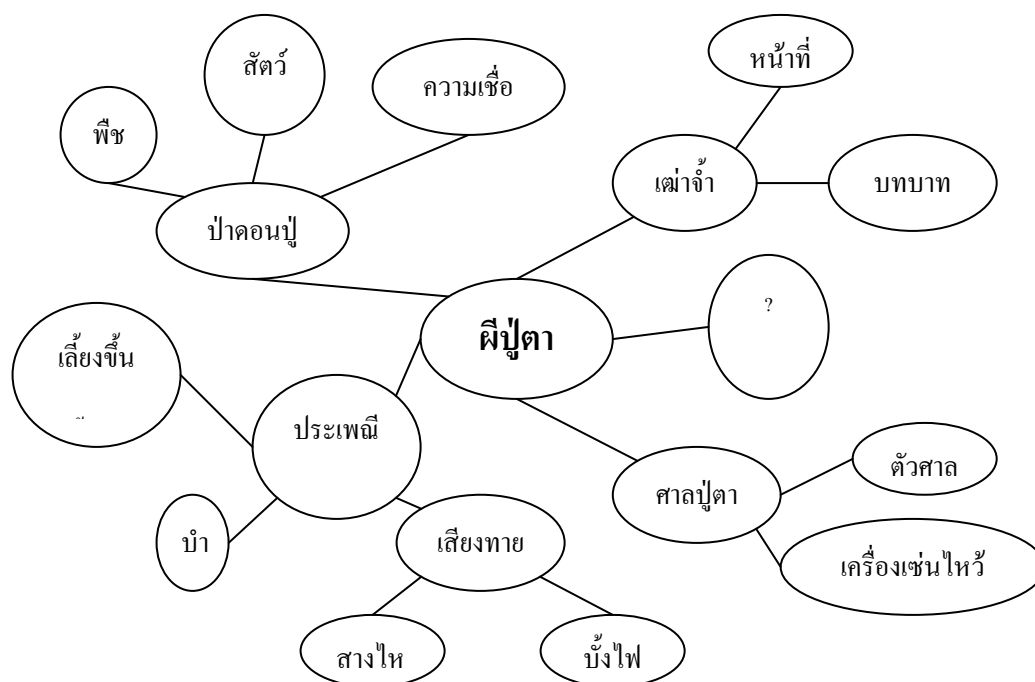
- เริ่มต้นจากการแตกกรอบกำหนดประเด็น
- ศึกษาแต่ละประเด็น โดยเน้น “คน” เช่น ชาวบ้านลาดไปเกี่ยวข้องกับผีปู้ตาอย่างไร

บ้าง ตัวอย่าง

การบ้า (บ้าอุดมสมบูรณ์ บ้าทหาร บ้าไปทำงานกรุงเทพฯ) บ้าไปทำงานเมืองนอก
บ้าสอบเรียนต่อ สอบทำงาน บ้าสามีฝรั่ง)

บ้านแม่ - ดูความเปลี่ยนแปลงในแต่ละประเด็น แล้วจึงแบ่งยุค โดยพิจารณาจากความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ๆ

- เน้น การอธิบาย (ทำไม อย่างไร โดยเฉพาะการปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลง)

6. เลือกกบ้านแพง

เขว้าไรศึกษา (ภูมิปัญญา วิถีชีวิต)

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน และความสัมพันธ์กับเลือก

- ยุค 1 บึงบ้านแพง ดันฝื่อ ใช้ในชีวิต แลกเปลี่ยน
- ยุค 2 จากฝื่อสู่กก พระ (เชื้อ) นำเข้ามา เปลี่ยนเทคนิค (ซอยเป็นเส้น ย้อมสีมี

ชื่อเสียง

- ยุค 3 OTOP ปรับปรุงพัฒนา อุตสาหกรรมในครัวเรือน แสดงสินค้าราคาถูก
- อนาคต
- แต่ละยุคเน้น “การอธิบาย” การปรับตัวของผู้คนตามความเปลี่ยนแปลง

แตกกรอบกำหนดประเด็น

อาจารย์ประสพสุข ฤทธิเดช สรุปโครงการในภาพรวม

สรุปชุดโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม 20 โรงเรียน 40 โครงการ
จากประเด็นหัวข้อเรื่องดังนี้

1. ชุดตำนาน และสถานที่สำคัญ
  - 1.1 ย้อนรอยพระพุทธรูปจำลองบ้านกุดแคน
  - 1.2 โสภณกเต็น
  - 1.3 กุ๊บัวมาศบรปือ
  - 1.4 พระแสงนาคร
  - 1.5 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์
  - 1.6 สืบสานตำนานพระยืนกัณฑ์ทวิชัย
  - 1.7 ประวัติศาสตร์ชุมชนหนองเขื่อนช้าง
  - 1.8 โนนเมืองเก่าขอนแก่น
2. ความเชื่อ พิธีกรรม 7 เรื่อง
  - 2.1 คอนปู่ตาชาวบ้านหนองโน
  - 2.2 อัสภรรยาคอนปู่ตาบ้านลาด
  - 2.3 บุญเบิกบ้าน
  - 2.4 บุญเลี้ยงบ้าน
  - 2.5 เจ้าพ่อศรีนครเตา
  - 2.6 เจ้าปู่บุญจันทร์
  - 2.7 พิธีบวงสรวงพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์
3. อาชีพสำคัญ 11 เรื่อง
  - 3.1 วิธีชีวิตชาวนาหนองอิหมัน
  - 3.2 เครื่องปั้นดินเผาเม็กดำ
  - 3.3 ควายหายไปไหน
  - 3.4 กะหล่ำปลีเงินล้าน
  - 3.5 มันแกวเงินล้าน
  - 3.6 เสือกมรดกบ้านแพง

- 3.7 แคร่ไม้ไผ่
- 3.8 เครื่องชุดตระกร้ามหัสจรรย์
- 3.9 แป้งเส้นยาวข้าวปุ้นมหาสารคาม
- 3.10 ไยไหมยชีวิตบ้านเหล่ายาว
- 3.11 ย้อนรอยกระต๊อบข้าวสู่กระต๊อบน้ำแข็ง

4. ดนตรี ศิลปะ การแสดง 4 เรื่อง

- 4.1 ย้อนรอยโปงลางประยุกต์ผดุงนารี
- 4.2 ฟ้อนเกี่ยวข้าว ครกมองชานา
- 4.3 ย้อนรอยรำถวายบวงสรวงศาลเจ้าปู่บ่อใหญ่
- 4.4 สรภัญญ์บ้านเม็กดำ

5. คุรุปราชญ์ท้องถิ่น 3 เรื่อง

- 5.1 หมอยาพื้นบ้าน
- 5.2 ปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอผ้าไหม
- 5.3 วิถีชีวิต หมอสูตรพื้นบ้าน

6. ทรัพยากรธรรมชาติ

- 6.1 สมุนไพรโบราณาง
- 6.2 สมุนไพรใกล้ตัวบ้านบ่อใหญ่
- 6.3 หอยเชอร์รี่
- 6.4 อ่างเก็บน้ำวังแสง
- 6.5 ชุมชนบ้านกุดแคนลำห้วยคำพู่
- 6.6 โลกป่าเห็ดคำ
- 6.7 ย้อนรอยนาเกลือบรบือ

1.2.3 การขยายผลต่อยอดโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฯ

อาจารย์สุธีรา เรื่องสุวรรณ และอาจารย์บุญเลิศ ประระโต ซึ่งแจ้งการขยายผลงานต่อยอด

โครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

นโยบายของรัฐบาลได้ทำโครงการไทยเข้มแข็งเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียนของ
จังหวัดมหาสารคามในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1-3 คัดเลือกโรงเรียนแกนนำให้เป็นศูนย์กลาง

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้รับงบประมาณสนับสนุน ร.ร. ละ 120,000 บาท ซึ่งการคัดเลือกครั้งนี้ โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนแกนนำเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปอบรมที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา คือ อาจารย์สุธีรา เรืองสุวรรณ ครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโรงเรียนเขวไร่ศึกษาและได้รับงบประมาณจากงบประมาณโครงการไทยเข้มแข็ง 120,000 บาท และอาจารย์บุญเลิศ ประระโต ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1 กล่าวถึงการอบรมครูสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามร่วมกับโรงเรียนแกนนำของเขตพื้นที่ทั้ง 3 เขต ของจังหวัดมหาสารคาม คัดเลือกโรงเรียนบรบือ เป็นศูนย์กลางในเขต 2 โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร เป็นศูนย์กลางในเขต 1 และโรงเรียนเขวไร่ศึกษาเป็นศูนย์กลางในเขต 3 จะดำเนินการในปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2553 แล้วให้ทีมประสานงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามเป็นทีมร่วมทำงานขับเคลื่อนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในโรงเรียนให้เป็นรูปธรรมชัดเจนร่วมกัน ซึ่งโรงเรียนแกนนำในแต่ละเขต เป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

1.2.4 อาจารย์จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ ให้ข้อเสนอแนะ

- ให้มีแผนที่ชุมชนทั้งในอดีตและแผนที่ชุมชนในปัจจุบัน
- ยึดมิติเวลา
- ศึกษาให้ชัด 3 คำ กว้าง ยาว ลึก เอาไว้ในการเขียนรายงานสิ่งที่ต้องการนำเสนอใน

รายงานวิจัยเล่มสมบูรณ์

1.2.5 ปิดการประชุม เวลา 17.00 น.

ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ โรงเรียนบรบือแสดงผลงาน

- ฟ้อนมันแกวเงินล้าน
- หมอลำกลอนย้อนรอยนาเกลือ
- ให้นั้นแกว 20 โรงเรียน

(เอกสารอ้างอิง ภาพประกอบ วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2553 และรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมการนำเสนอความก้าวหน้าถอดบทเรียนโครงการ

ทีมยูววิจัยนำเสนอผลงาน

บรรยากาศการรับฟัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะให้คำแนะนำแก่ทีมยูววิจัยฯ

1.3 การจัดประชุมสัมมนา แนวทางพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฯ

วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2553 ณ ห้องประชุมช่อแก้ว ห้อง 725 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาสัมมนาการศึกษาของนักศึกษา ป.บัณฑิตวิชาชีพครู มีผู้รับผิดชอบการสอน คือ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช เพื่อให้การดำเนินงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีการดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการ จึงจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้กับนักศึกษาซึ่งส่วนหนึ่งเป็นครูในโรงเรียน 20 โรงเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ จะได้ครูที่ปรึกษาเพิ่มช่วย ทีมยุววิจัยให้ทำงานคล่อง เข้าใจการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชัดเจน ได้จัดประชุมสัมมนาขึ้นในวันที่ 12 มกราคม 2553 ณ ห้องประชุมช่อแก้ว ห้อง 725 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 50 คน ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม บรรยายและร่วมสัมมนา คือ อาจารย์ทม เกตุวงศา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ ร่วมกับ ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช ผลการประชุมสัมมนาดังนี้

ผลลัพธ์เชิงปริมาณ

1. ใช้งบประมาณคณะครุศาสตร์และนักศึกษา จำนวน 6,705 บาท
2. ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 50 คน
3. เผยแพร่เอกสารวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ 50 ชุด

ผลลัพธ์เชิงคุณภาพ

1. ขยายผล ครูที่ปรึกษาโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดมหาสารคามเพิ่มมากขึ้นในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1-3
2. ได้องค์ความรู้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. สร้างความสัมพันธ์เครือข่ายครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสถานศึกษาร่วมกันของจังหวัดมหาสารคาม
4. มีครูแกนนำการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกิดขึ้นในสถานศึกษาหลายๆแห่งของจังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- เอกสารเผยแพร่ ชุดประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- ข่าวท้องถิ่น
- ทะเบียนผู้เข้ารับการอบรม
- หนังสือตอบรับเป็นวิทยากร

ภาคผนวก ข

โครงการประชุมสัมมนาขยายผลโครงการยูววิจัยฯ

โครงการประชุมและสัมมนา

ชื่อ แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้รับผิดชอบ คณะนักศึกษา ป.บัณฑิตวิชาชีพครู หมู่เรียนที่ 1 รุ่น 4 เมษายน 252

ระยะเวลาดำเนินงาน 12 มกราคม 2553

วัตถุประสงค์

1. นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ปฏิบัติการจัดการเกี่ยวกับการประชุมและสัมมนา
2. นักศึกษาได้องค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนในรายวิชาสัมมนาทางการศึกษา
4. ได้สารสนเทศการขยายผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเข้าสู่สถานศึกษา

เป้าหมาย

ด้านปริมาณ

1. นักศึกษาได้เข้าประชุมสัมมนาจำนวน 41 คน
2. ้องค์ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร้อยละ 80

ด้านคุณภาพ

1. นักศึกษาจัดการเรื่องการสัมมนาในสถานศึกษาหรือในองค์กรนอกมหาวิทยาลัยได้
2. นักศึกษานำความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้

กิจกรรม/ขั้นตอนและระยะดำเนินการ

กิจกรรม/ขั้นตอน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
<ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษาเข้ารับการสัมมนา - อาหารและเครื่องดื่ม - เชิญวิทยากร - เตรียมสถานที่ 	12 ม.ค.53/1 วัน	นักศึกษา ป.บัณฑิต วิชาชีพครู

งบประมาณ

ที่	รายการ	ตอบแทน	ใช้สอย	วัสดุ	ครุภัณฑ์	รวม
1	เอกสารและอุปกรณ์			205		
2	วิทยากร	100				
3	ค่าอาหารและเครื่องดื่ม		5500			
รวม		1000	5500	205		6705

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักศึกษาสามารถวางแผนทางในการพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. นักศึกษาสามารถจัดการสัมมนาได้ด้วยตัวเอง

กำหนดการสัมมนา

เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”

วันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2553 ณ ห้องประชุม ช่อแก้ว ห้อง 725 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ที่เกี่ยวข้อง
08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน	นักศึกษา ป.บัณฑิตวิชาชีพครู
08.30 – 09.30 น.	- พิธีเปิด - บรรยายพิเศษโดย ผศ.สุรวาท ทองบุ คณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	ผศ.สุรวาท ทองบุ คณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (ประธานในพิธี) ตัวแทนนักศึกษา ป.บัณฑิตวิชาชีพครู หมู่เรียนที่ 1 / 4 เมษายน 2552 ผู้กล่าวรายงาน
09.30 – 10.30 น.	ความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	ผศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
10.45 – 12.00 น.	การบรรยายเรื่องการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ผศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ อาจารย์ทม เกตุวงศา
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน	
13.00 – 14.45 น.	ประสบการณ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ดร.วฤต วิสฤตเวศ อ.สุธีรา เรืองสุวรรณ
14.45 – 15.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง	
15.00 -16.00 น.	การขยายผลการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดมหาสารคาม	ดร.วฤต วิสฤตเวศ อ.สุธีรา เรืองสุวรรณ
16.00 -16.30 น.	พิธีปิด	ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช

โครงการ “ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม”

ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้รับการสนับสนุนจาก สกว.ให้จัดทำโครงการ “ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนของจังหวัดมหาสารคามทำวิจัยในแนวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสร้างความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงชุมชนในท้องถิ่นของตนเองที่จะสะท้อนผ่านการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้กว้างขวางออกไปยังสถานศึกษา และชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อรวบรวมและสังเคราะห์ชุดความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมหาสารคาม เพื่อเผยแพร่เป็นประโยชน์สำหรับสถาบันการศึกษา ส่วนราชการ และบุคคลทั่วไป
4. เพื่อส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่ให้เป็นกลไกสนับสนุนการวิจัยให้กับเยาวชน และด้านการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

เป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของโครงการ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาโอกาส จำนวน 20 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 1-3 ตลอดจนองค์กรเอกชนในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อพัฒนาการวิจัยภายใต้ชุดโครงการยูววิจัยมีการประชุม สัมมนา อบรม และพัฒนานักวิจัย นำไปสู่การถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในชุดโครงการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษา ใช้กรอบประเด็นการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือ

1. กรอบประเด็นการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คือการศึกษาเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ทางสังคม และวิถีชีวิต โดยมาองผ่านเรื่องราวต่าง ๆ ของท้องถิ่น อาทิ ความเป็นมาของชุมชน ตำนานท้องถิ่น ตระกูลและเครือญาติ บุคคลสำคัญ สถานที่ ประเพณี ภูมิปัญญา เหตุการณ์สำคัญ ที่มีความสำคัญต่อชุมชน
2. กระบวนการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการถอดบทเรียนในการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นระหว่างเยาวชน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนนักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามโครงการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงขอประชาสัมพันธ์มายังโรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยแต่ละโรงเรียนนำเสนอโครงการวิจัยโรงเรียนละ 1-3 โครงการย่อย ทั้งนี้ให้มีทีมวิจัยประกอบด้วยครูที่ปรึกษา 1 คน และนักเรียน 2-5 คน ต่อ 1 โครงการส่งมาที่ โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ต.ตลาด อ.เมือง จ.มหาสารคาม 44000 ภายในวันที่ 31 พฤษภาคม

แนวทางการเสนอโครงการวิจัยระดับโรงเรียน

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาจัดทำโครงการเพื่อขอรับทุนสนับสนุนการทำงานได้โรงเรียนละไม่เกิน 15,000 บาท โดยแต่ละโรงเรียนสามารถทำโครงการได้ 1-3 โครงการที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลายเป็นคณะนักวิจัย (ทีมละ 3-5 คน) และมีครูเป็นที่ปรึกษาอย่างน้อยโครงการละ 1 คน

2. โครงการที่เสนอควรกำหนดระยะเวลาในการทำวิจัย 3-6 เดือน

3. ประเด็นการศึกษามีโจทย์ของนักเรียน (ยุววิจัย) ร่วมกับครูที่ปรึกษา

- โจทย์วิจัยสำหรับนักเรียน คือ เรื่องราวประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่โยงกับปัญหาปัจจุบัน โดยเน้นให้เด็กนักเรียนเป็นคนตั้งโจทย์วิจัยตามความสนใจของตนเอง กระบวนการทำงานเน้น

ประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) โดยการสัมภาษณ์เรื่องราวจากตัวบุคคลเป็นหลัก

- สำหรับครูที่ปรึกษา คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียนช่วย โจทย์วิจัยสำหรับนักเรียนที่มีความสนใจ

4. ประกาศรับข้อเสนอโครงการ เพื่อพิจารณาสนับสนุนทุนการวิจัยจะแจ้งผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามทุกเขต

5. ระยะเวลาการรับข้อเสนอโครงการ และพิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการดำเนินการ ในช่วงเดือนที่ 1-2 หลังรับการอนุมัติโครงการ

เกณฑ์พิจารณาให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการ

1. หัวข้อเรื่องที่เสนอมีความน่าสนใจ

2. ความหลากหลายและกระจายของหัวข้อที่เสนอในพื้นที่ระดับจังหวัด

3. ความสามารถของทีมวิจัยและครูที่ปรึกษาที่จะทำวิจัยสำเร็จตามข้อเสนอโครงการ

ตัวอย่าง เค้าโครงย่อ โครงการวิจัย ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. ชื่อโครงการ

2. ความเป็นมา

3. วัตถุประสงค์
4. เป้าหมายการดำเนินโครงการ
5. ขอบเขตของการศึกษา
6. กรอบประเด็นการวิจัย
7. กลุ่มเป้าหมาย/พื้นที่เป้าหมาย
8. ระยะเวลาดำเนินการและแผนงาน (3-6เดือน)
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
10. กระบวนการดำเนินการวิจัย
11. ทีมวิจัย

หมายเหตุ ติดต่อประสานงานที่

1. ผู้ประสานงานโครงการ นายวัฒนกร ฉลาดผล หมายเลขโทรศัพท์ 084-6833096
2. ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช ศูนย์บ่มเพาะลูกหลานชาวอีสาน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทรศัพท์ 081 5745776
3. ผศ.ดร.สมศักดิ์ คำศรี คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โทรศัพท์ 089-7148800

ภาคผนวก ฅ

การประชุมปิดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2553

สรุปการประชุมปิดโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม

ภายใต้โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันรามจิตติ

สถาบันรามจิตติ
RAMAJITTI INSTITUTE

การประชุมปิดโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ศูนย์เบ็ญงแสงลูกหลานชาวอีสาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ณ ห้องวิทยุควานันท์ ชั้น 5 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2553

หัวข้อการประชุม

1. หัวหน้าโครงการกล่าวรายงานโครงการ โดย ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช

การจัดทำโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มุ่งมั่นที่จะสนับสนุนให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 20 โรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม เขต 1-3 เข้าร่วมโครงการ ได้โครงการ 40 โครงการ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจ รู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ รวมถึงจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพลังเครือข่ายยววิจัย และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในวันนี้ทีมยววิจัยได้นำองค์ความรู้มาเผยแพร่ ทั้งในรูปแบบเอกสาร และนิทรรศการ เพื่อเป็นการสรุปปิดโครงการยววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

2. ผศ.ดร.สุรวาท ทองบุ คณบดีคณะครุศาสตร์ กล่าวเปิดงาน

ผมรู้สึกเป็นเกียรติอันดีในการเป็นประธานพิธีเปิดวันนี้ โครงการนี้ผมได้เคยร่วมงานทำการวิจัยในส่วนนี้ ในชื่อชุดโครงการศึกษาวิจัยระดับชุมชน และผมก็มีรายงานการวิจัย คือประวัติศาสตร์บ้านของผมเอง ตำบลชีเหล็ก อำเภอประทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลจากการเผยแพร่การวิจัย ชาวบ้านเพิ่งได้รู้ว่าเขามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร ต่อมาทำให้ชาวบ้านเกิดความรักสามัคคีกัน และนี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่เกี่ยวกับชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ ผมได้ติดตามความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ทำให้ทราบว่าเยาวชนได้รู้จักท้องถิ่นของตนมากขึ้น ทำให้เรียนรู้เข้าใจสิ่งที่มีคุณค่าของท้องถิ่น ตัวอย่างโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่ที่วิจัยเรื่องสมุนไพร และมีการต่อยอดมาจากการทำวิจัย มีการใช้สมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายหอมสีจากเปลือกไม้ และโรงเรียนสารคาม

พิทยาคมได้ศึกษาเรื่อง ขนมหิน เขาได้ศึกษาอย่างถ่องแท้ สามารถตอบโจทย์ที่ผมถามได้ทุกข้อ สิ่งเหล่านี้ที่ทีมยุววิจัยได้ศึกษา และได้เผยแพร่พัฒนาองค์ความรู้ในท้องถิ่น

สรุป ผมชื่นชมทุกท่านที่มีส่วนร่วมในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ที่เห็นคุณค่าของท้องถิ่นของชาวอีสานและพัฒนาในระดับประเทศต่อไป ขอขอบคุณ (สกว.) สถาบันรามจิตติ ดร.อมรวิชัย นาคทรพรพ ที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมการวิจัยในครั้งนี้ และทีมงาน Child Watch ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คุณครูที่ปรึกษา ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ช่วยกันอนุรักษ์พัฒนา และต่อยอดในท้องถิ่นให้มีคุณค่า ทีมยุววิจัยต้องมีการขยายเครือข่ายออกไปอีก ซึ่งจะมีวิธีการอย่างไร ที่จะสร้างเครือข่ายให้มีทีมวิจัยเพิ่มขึ้น คุณค่าภูมิปัญญาในภาคอีสานยังมีอีกมากมายให้ศึกษา นอกจาก 40 เรื่องนี้ คงไม่พอ ขอคุณสื่อมวลชนที่ขยายข่าวสารให้ท้องถิ่นได้ทราบกันอย่างแพร่หลายในนาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ขอขอบคุณโครงการนี้ และจะให้การสนับสนุนโครงการต่อไป บัดนี้ ผมขอเปิดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ณ บัดนี้

3. คุณอาภา อนันตกุล ผู้แทนจาก สกว. กล่าวภาพรวมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ขอแสดงความยินดี กับทีมยุววิจัยครูที่ปรึกษาที่ได้ช่วยกันทำงานโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม จากหนึ่งในพันธกิจโครงการของ สกว. ผลจากการศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เกิดความสำนึกรักท้องถิ่น ได้พูดคุยกับผู้เฒ่า ผู้แก่ สกว. ได้ทำการวิจัย 45 จังหวัด จังหวัดมหาสารคามถือว่าโชคดีมากที่ได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ สกว.คาดหวังว่า น้อง ๆ จะมีความรู้นอกห้องเรียน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ต่อยอดโครงการโดยการจัดตั้งชมรมในโรงเรียน ครูได้พัฒนาเป็นหลักสูตรการสอน เป็นต้น เราหวังว่า โครงการนี้จะทำให้น้อง ๆ เกิดความรักท้องถิ่น ทำให้เห็นคุณค่าของท้องถิ่น มีงานวิจัยออกมาเผยแพร่ และหวังว่าโครงการนี้จะดำเนินการต่อไปได้เอง

4. เรื่องเล่าจากความทรงจำของทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ผู้ดำเนินการสนทนา ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช และคุณเกณศักดิ์ ศรีสวຍ จากสถาบันรามจิตติ โดยมีคำถามดังนี้

- เราศึกษาเรื่องอะไร มีความสำคัญกับหมู่บ้านอย่างไร
- เรื่องที่ศึกษามีเสน่ห์อย่างไร

- ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษางานวิจัย
- วิธีการเรียนรู้นอกห้องเรียน ทำให้น้อง ๆ เกิดความรู้สึกละอย่างไร
- ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้สึกอย่างไรที่มีน้อง ๆ ไปสัมภาษณ์
- ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นตอบคำถาม และให้คำตอบอย่างไรกับน้อง ๆ

ครูภูมิปัญญา ยายสำราญ เรื่อง เส้นยาวขนมจีน รู้สึกดีใจที่ได้เผยแพร่ข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านให้ลูกหลาน ถามเรื่องอะไรเกี่ยวกับข้าวปุ้นตอบได้หมด การเปิดเวทีเสวนาชาวบ้านรู้สึกภูมิใจที่ลูกหลานเข้าไปถามรู้สึกดีใจ ที่ลูกหลานสนใจ อยากให้ลูกหลานเรียนรู้เรื่องที่ยายรู้จัก เมื่อลูกหลานเข้าไปถามรู้สึกดีใจ ไม่รำคาญถามอะไรก็ตอบ

ครูภูมิปัญญา ยายบุญมี ลิตุ เรื่องทอดผ้าพื้นบ้าน ยายได้ให้ความรู้เรื่องการทอดผ้าไหมให้กับนักเรียนและผู้สนใจ มาโดยตลอด ถามอะไรสามารถตอบได้หมด และดีใจที่ลูกหลานสนใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น ได้มีลูกหลานบางคนได้ไปศึกษาและฝึกทำการทอดผ้าฝ้าย ผ้าไหม เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

ทีมยุววิจัยโรงเรียนสารคามพิทยาคม เราศึกษาเรื่องแปงเส้นยาวขนมจีน และประเพณีสงกรานต์ ยี่นกันทรวิชัย ส่วนเรื่องขนมจีนเราได้ไปศึกษาข้อมูลที่บ้านขนมจีน สัมภาษณ์กับคุณยายสำราญ ไกรสร ทำให้ทราบว่าการทำงานขนมจีนมีวิวัฒนาการเปลี่ยนไปตามยุคสมัย จากที่ใช้ทำกินกันในงานบุญในครัวเรือน ปัจจุบันใช้ทำเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านขนมจีน เดือนละประมาณหนึ่งหมื่นกว่าบาทต่อครัวเรือน ปัญหาที่พบในการทำงาน คือไม่เข้าใจกระบวนการวิจัย พูดคุยสื่อสารกับคุณยายไม่เข้าใจกัน ปัญหาด้านการตั้งคำถาม การเดินทางไปเก็บข้อมูลไม่พบผู้ให้สัมภาษณ์ หลังจากเลิกเรียนทีมยุววิจัยเราจะประชุมงานกัน แบ่งงานกันทำ

ทีมยุววิจัยโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร ศึกษาเรื่องปราชญ์ชาวบ้านด้านหัตถกรรมทอดผ้าพื้นเมือง เป็นเรื่องที่เราน่าสนใจจะศึกษาหมู่บ้านหนองเขื่อนช้าง เพราะมีความน่าสนใจกว่าหมู่บ้านอื่น ๆ เนื่องจาก หมู่บ้านหนองเขื่อนช้างมีการรวมกลุ่มทอดผ้าไหม หมู่บ้านมีเศรษฐกิจที่ดี มีปราชญ์ชาวบ้าน และเราน่าสนใจกระบวนการทำผ้าไหม ประวัติความเป็นมาของบ้านหนองเขื่อนช้าง ที่เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ จากการศึกษาเราพบว่า การทอดผ้าไหมมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย จากอดีตเป็นการทอดผ้าใช้ในครัวเรือน ไว้ฝากญาติพี่น้อง แต่ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นสินค้าโอท็อป ของจังหวัด ที่ผลิตขึ้นไว้เพื่อจำหน่ายสร้างรายได้กับหมู่บ้านเป็นจำนวนมาก ปัญหาในการทำงานเป็นปัญหาด้านเวลาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ต้องทำหลังเลิกเรียน และบางครั้งไปก็ไม่พบผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจาก

เขาไปทำนอยังไม่กลับเข้าบ้าน การแก้ปัญหาของเราก็จะให้ทีมงานคนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองเขื่อนช้างได้ไปเก็บข้อมูลไว้ก่อน

โรงเรียนบรบือ ศึกษาเรื่องมันแกวเงินล้าน มีปัญหาในการทำงานเรื่องเวลา ในการเก็บข้อมูลน้อย เรื่องการสื่อสารกับผู้ให้สัมภาษณ์ ไม่เข้าใจกัน ตอบคำถามไม่ตรงประเด็น แก้ไขโดยมีผู้เชี่ยวชาญทางภาษาแปลภาษาให้ การทำงานวิจัยของเราได้ทำการเผยแพร่ โดยทำเป็นสารคดีสั้นเรื่องมันแกวเงินล้าน ตั้งแต่การปลูกมันแกว จนถึงการทำเป็นผลิตภัณฑ์มันแกว สร้างรายได้ให้กับชาวอำเภอบรบือ และได้ทำเป็นสื่อหมอลำกลอน โดยเอาเรื่องมันแกว มาแต่งเป็นกลอนลำ ทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น สามารถรับฟังได้ทุกเพศ ทุกวัย มีเอกสาร และนำเสนอผลงานอยู่ตลอด

โรงเรียนเขวไร่ศึกษา ศึกษาเรื่องสื่อกมรดกบ้านแพง เราได้ทำการศึกษาเรื่องนี้ พร้อมกับได้ช่วยเหลือกลุ่มแม่บ้านในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ช่วยส่งเสริมการขาย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยแปรรูปเป็น กระเป๋าลือ กระเป๋ามือถือ ทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจมากยิ่งขึ้น และขายดี เรารู้สึกภาคภูมิใจ ที่ได้ช่วยเหลือกลุ่มแม่บ้าน เป็นการต่อยอดงานวิจัยที่โรงเรียนเขวไร่ศึกษา

5. มุมมองโครงการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

มีผู้ร่วมสนทนา 4 ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ คุณประวดี กองเมือง ปก ดร.อ่างทอง บุญเสริม อาจารย์ทม เกตุวงศา ผู้ดำเนินการสนทนา ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช

ผศ.ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ กล่าวว่า สิ่งที่ทีมวิจัยต้องทำ มี 3 ประการ

1. ครูกับนักเรียนควรได้ฝึกฝนเรียนรู้การเก็บข้อมูลการวิจัย กลับไปดูงานแล้วแก้ไขให้ถูกต้อง
2. งานที่ยังไม่เป็นประวัติศาสตร์เท่าไร ขาดความเป็นประวัติศาสตร์ด้านคน ด้านมิติเวลา การเปลี่ยนแปลง มีเรื่องประวัติศาสตร์เจ้าพ่อศรีนครเตาที่ใช้ได้ เป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง ตามหลักการวิจัย
3. ทีมวิจัยจะอย่างไรให้มีเครือข่ายทีมวิจัยเพิ่มขึ้น ให้ผู้อื่นได้มาร่วมทำวิจัยด้วยการเผยแพร่งานวิจัย จะสร้างเครือข่ายอย่างไร

ดร.อ่างทอง บุญเสริม ผู้อำนวยการโรงเรียนบรบือ กล่าวว่า จากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบรบือ ต้องศึกษาบริบทของโรงเรียน วัฒนธรรมประเพณี ของชาวอำเภอบรบือ มีอาจารย์ในหมวดสังคมศึกษาที่เป็นคนในพื้นที่เป็นที่ปรึกษาในการทำงานวิจัย และ

งานวิจัยก็ได้สำเร็จด้วยดี เมื่อนำเสนอและเผยแพร่ ข้อมูลทำให้มีผู้คน และหน่วยงานสนใจให้การสนับสนุน ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นจำนวนมาก เป็นการต่อยอดจากการทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับ สกว. ทำให้โรงเรียนบรบือ ได้มีผลงาน โดยได้รับการสนับสนุนให้จัดตั้งแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของอำเภอบรบือ

คุณประวัติ กองเมืองปัก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลภูดั่ง กล่าวว่า ในมุมมองของท้องถิ่นกับเรื่องประวัติศาสตร์ ชาวบ้านยังถือว่าเป็นเรื่องไกลตัว ชาวบ้านสนใจแต่เรื่องการทำมาหากินในปัจจุบันมากกว่า ส่วนการค้นหาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในชุมชนเป็นการค้นหาทุนทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น ผู้ที่มีความเชื่อ การเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ก็ความสามารถช่วยในการประกอบอาชีพการทอผ้าไหม จนมีชื่อเสียง คือ ผ้าไหมลายสร้อยดอกหมาก เป็นผ้าไหมประจำจังหวัดมหาสารคาม สร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น เป็นการสร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่น

อาจารย์ทม เกตุวงศา กล่าวว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต้องฝึกฝนเรียนรู้ เหมือนหัดขี่จักรยาน ต้องมีทักษะการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การทำงานวิจัย หัวใจของการศึกษาประวัติศาสตร์ คือ ท้องถิ่นต้องมีคน มีพื้นที่ การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว การบรรยายพิเศษ โดย ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ

6. ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ บรรยายหัวข้อวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับเส้นทางปฏิบัติการเรียนรู้

กล่าวว่า เรื่องที่ทำเป็นเรื่องที่ดีมาก มีกระแสความนิยม การเปลี่ยนแปลง อยากให้น้องทำงานวิจัยอย่างมีความสุข ฝันให้ไกล ไปให้สุด เป็นกำลังใจให้กับน้อง ๆ ทุกคน คุณค่าของวิธีคิด คุณค่าของการปฏิบัติการเรียนรู้จากเรื่องที่เป็นเป้าหมายสำหรับเด็ก ให้กล้าแสดงออก ทำให้เกิดความรู้สึกรักท้องถิ่น การปฏิบัติการเรียนรู้จะสามารถใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้ด้วย ให้เป็นโจทย์การเรียนรู้ ซึ่งได้คุณค่าอย่างมากมายทีมุขวิจัยค่อย ๆ ขยายเครือข่ายไปเรื่อย ๆ ถ้าเข้าถึงกระบวนการทำงานที่แท้จริงไม่ต้องรอใคร อยากรู้ก็ทำการศึกษาได้เลย จะมีการขยายผลกิจกรรมใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ

ถอดบทเรียนจากครูที่ปรึกษาวิทยุวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

โดย ผศ.ดร.สมศักดิ์ คำศรี มีกระบวนการดังนี้

1. เลือกเลขานุการบันทึกการประชุม อาจารย์จากโรงเรียนเม็กดำ
2. บทคัดย่อในรายงานต้องมีการปรับแก้ ฝากที่ปรึกษากลับไปแก้ไข
3. ปรับแก้ในเรื่องมิติคน และมิติเวลาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
4. ตอบคำถามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไม่ตรงประเด็น ควรแก้ไขให้ถูกต้อง

คำถามถอดบทเรียนข้อที่ 1 ท่านคาดหวังอย่างไรจากการดำเนินการโครงการวิทยุวิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

- คาดหวังว่าจะสามารถทำเป็นหลักสูตรการเรียน เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
- มีทักษะกระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ สามารถเขียนรายงานการวิจัยได้ตามรูปแบบการวิจัย
- ทีมวิทยุวิจัยเกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

คำถามถอดบทเรียนข้อที่ 2 หลังจากที่คุณคาดหวังแล้ว ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

อย่างไร

- บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ เข้าใจวิธีการรูปแบบการวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น
- บรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถทำเป็นหลักสูตรการเรียน เขียนรายงานการวิจัยได้ตามรูปแบบการวิจัย นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจสำนึกรักท้องถิ่น

คำถามถอดบทเรียนข้อที่ 3 ถ้าย้อนเวลากลับไปได้อยากให้วิทยุวิจัยได้ความรู้อะไรเพิ่มขึ้น

- อยากอธิบายกระบวนการทำวิจัยให้ถูกต้อง สาเหตุเนื่องจากอาจารย์ยังไม่เข้าใจจึงอธิบายไม่ได้ฟังเข้าใจในช่วงหลัง ควรเพิ่มเติมกระบวนการวิจัยให้นักเรียน
- อยากให้เด็กเขียนรายงานการวิจัยให้ครบ และถูกต้อง
- อยากให้เด็กเข้าใจกระบวนการเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์อย่างท่องแท้
- อยากให้เด็กในทีมวิทยุวิจัยมีจำนวนมากขึ้น เพิ่มจำนวนงบประมาณในการวิจัย

คำถามถอดบทเรียนข้อที่ 4 ครูมีวิธีการอย่างไรในการช่วยตั้งคำถามและช่วยส่งเสริมการ

เก็บข้อมูลกับเด็ก อย่างไร

- ช่วยตั้งคำถามแบบแตกต่างกันไป ช่วยแก้ไขคำถามที่ถามไม่เข้าใจ
- ช่วยเตรียมคำถามให้ ช่วยตรวจสอบคำถาม ที่เด็กทำมาแล้ว
- ช่วยแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์ จากคำถามของนักเรียน
- ครูกับนักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยกัน

คำถามถอดบทเรียนข้อที่ 5 ท่านคิดว่าจะนำโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปปรับใช้ในการเรียนการสอนอย่างไร

- เปิดเป็นชมรมประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียน
- เขียนเป็นหลักสูตรการเรียนท้องถิ่น
- บูรณาการใช้วิธีการวิจัยกับรายวิชาอื่น
- สร้างเครือข่ายยุววิจัยไปกับโรงเรียนอื่น

คำถามถอดบทเรียนข้อที่ 6 ในปีการศึกษาหน้ามีแนวทางขยายผลโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างไร

- ส่งเสริมแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เลือกเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในการทำวิจัย
- จัดตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียนเขาไร่
- จัดตั้งศูนย์แหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ โรงเรียนนาคนประชาสรรค์
- ขยายผลการวิจัยให้กับครูในโรงเรียน ในหมวดสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในเรื่องการตั้งคำถามโรงเรียน เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้คิดวิเคราะห์

ผู้บันทึกการประชุม

(นางสาวอานวยพร ศิริมณี)

ภาพประกอบกิจกรรม

การประชุมปิดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ศูนย์เบ็ญจแรงลูกหลานชาวอีสาน คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วันที่ 29 มีนาคม 2553 ณ ห้องประชุมวิญญูคุณันท์

ดร.ประสพสุข ฤทธิเดช หัวหน้าโครงการกล่าวรายงานผลการดำเนินโครงการ
ยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ผศ.ดร.สุรวิทย์ ทองบุญ คณบดีคณะครุศาสตร์ เป็นประธานเปิดการประชุม
โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

นักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการลงทะเบียนก่อนเข้าห้องประชุม

ทีมยูววิจัยจาก 20 โรงเรียนเข้าร่วมโครงการ

การสนทนา เรื่องเล่าจากความทรงจำ
ของทีมยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

การสนทนา เรื่องมุมมองโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การบรรยาย หัวข้อ ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับเส้นทางการปฏิรูปการเรียนรู้
โดย ดร.อมรวิชัย นาคทรพร

การถอดบทเรียนจากครูที่ปรึกษายุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จาก 20 โรงเรียน

การแสดงละครนิทานพื้นบ้าน เรื่องหมอยาสมุนไพรพื้นบ้าน จากโรงเรียนบ้านเม่นใหญ่

การแสดงละคร เรื่อง วิถีชีวิตบ้านกุศแคนกับห้วยคำพู
โดยทีมยุววิจัยโรงเรียนบ้านโคกก่อ

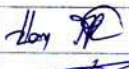

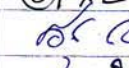
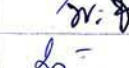
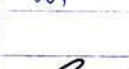
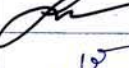
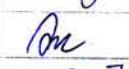

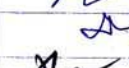

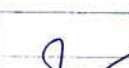
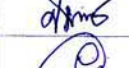

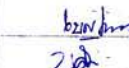
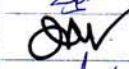

ผศ.ดร.สุรวาท ทองบุ ประธานพิธีเปิด เติชมนิทรรศการ
ของทีมยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

ผลงานของทีมยูววิจัย
โรงเรียนบรบือ อำเภอมันแกวเงินดำน

เอกสารลงทะเบียนผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมประชุม (ครูที่ปรึกษา)
การนำเสนอผลการวิจัยของชุดโครงการยูววิจัย
โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553
ณ ห้องประชุมวิทยุควานันท์ ชั้น 5 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ลำดับ	โรงเรียน	ครูที่ปรึกษาโครงการ	ลายเซ็น	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
1	โรงเรียนโคกก่อพิทยาคม	อ. จารุณี ดวงชัย		
2	โรงเรียนบ้านคดน้อย	ด. แก้วตา สุวรรณศรี		086-2191112
3	โรงเรียนชุมชนบ้านลาด	ด. เวียงงาม อินทะวงษ์		081-5178575
4	โรงเรียนบ้านหนองโนอีคำ	ด. วราภรณ์ ไสโสภ		085-7525194
5	โรงเรียนผดุงนารี	ด. รุจิรา วงศ์แก้ว		081-0512519
6	โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร	อ. จันทรเพ็ญ มณีจันทร์		083-1459219
		อ. พูนศรี จันทรเจริญ		089-5768892
7	โรงเรียนสารคามพิทยาคม	อ. ศิริลักษณ์ เหมบุรุษ		
		อ. ทวี พิมพ์สิม		085-7304185
8	โรงเรียนบ้านฉนวนใหญ่	ด. พิชชาภรณ์ ปะดังถาโต		081-8726652
9	โรงเรียนโคกล่าม	อ. วันเพ็ญ ว่องไว		085-4541303
10	โรงเรียนบรบือ	อ. สายหยุด วันนา		089-3565333
		อ. นิลวรรณ พนิชนาพันธ์		089-5200523
		อ. วิตรชัย แก้วพินิจ		
11	โรงเรียนนาคุณประชาสรรค์	อ. พยงค์ บุญเพ็ง		0899634144
		อ. นภัทร พูลพัฒน์		
		อ. วิรัตน์ ปักกระธนา		
12	โรงเรียนบ้านวังแสง	ด. ศรีธัญญา เสาร์ห้า		087-2358285
13	โรงเรียนพศกัญญะวิทยาการ	อ. อภิสิทธิ์ กิจเจริญสิน		087-0644217
		อ. จินตนา แก้วพะเนาว์		
14	โรงเรียนประชาพัฒนา	อ. เบญจมาศ ไชยเกตุ		089-5720385
		อ. บุญบา สืบสิงห์		087-8546885
15	โรงเรียนบ้านเม็กดำ	อ. พยงค์ การิเทพ		0877159202
16	โรงเรียนเหล่าขาววิทยาคาร	อ. จารุพร จิตะสาร		081-0768213
17	โรงเรียนบ้านบ่อใหญ่	อ. ประภาพร ประสงค์ศิลป์		

ผู้เข้าร่วมประชุม บุคคลทั่วไป
การนำเสนอผลการวิจัยของชุดโครงการยูววิจัย
โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม
วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ 2553
ณ ห้องประชุมวิทยุคุณานันท์ ชั้น 5 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ลำดับ	หน่วยงาน	ชื่อ-สกุล	ลายเซ็น	เบอร์โทรศัพท์/โทรสาร
1	งาน	นางสาว น.น.		
2	งาน	นางสาว น.น.		
3	งาน	นางสาว น.น.		
4	งาน	นางสาว น.น.		
		รวม 35 คน		

- **หมายเหตุ :** รายชื่อไม่ถูกต้องขออภัย ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้เข้าร่วมประชุม (ทีมยูววิจัยฯ)

การนำเสนอผลการวิจัยของชุดโครงการยูววิจัย
โครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553

ณ ห้องประชุมวิทยุควานันท์ ชั้น 5 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ลำดับ	โรงเรียน	ชื่อยูววิจัยฯ	ลายมือ	เบอร์โทรศัพท์	e-mail
1	โรงเรียน โคกก่อพิทยาคม	นางสาวปวีณา พุ่มประเสริฐ			
		นางสาวเจนจิรา อุทัยแสน	เจนจิรา อุทัยแสน	090-6059406	
		นางสาวจิราวรรณ ศรีอำนาจ	จิราวรรณ ศรีอำนาจ	095-0191134	
2	โรงเรียนบ้านดงน้อย	เด็กหญิงเกวรินทร์ พงษ์จินดา	เกวรินทร์ พงษ์จินดา		
		เด็กหญิงจิโรนา ไชยบุรี	จิโรนา ไชยบุรี		
		เด็กหญิงศิริลักษณ์ มานิน	ศิริลักษณ์ มานิน		
3	โรงเรียนชุมชนบ้านลาด	เด็กหญิงณัฐกัญญา แก้วปานกัน	ณัฐกัญญา แก้วปานกัน	099-0166424	
		เด็กหญิงกัลยาณี สุวรรณทิ	กัลยาณี สุวรรณทิ	090-4098496	
		เด็กหญิงหทัยกาญจน์บุญศิริ	หทัยกาญจน์ บุญศิริ	099-0001561	
4	โรงเรียนบ้านหนองโนอีดำ	เด็กหญิงจิ่งนันท์ ทักทา	จิ่งนันท์ ทักทา		
		เด็กหญิงอรุโณทัย สิงห์โน	อรุโณทัย สิงห์โน		
		เด็กหญิงอรรณ รังดสา	อรรณ รังดสา		

5	โรงเรียนผดุงนารี	นางสาวดาวลัดขัย แซ่แสง	๗ ต.ว.ร.น.ร.ว.ร.น.ร.		
		นางสาวจิรัช พลประสิทธิ์	สุชัย พลประสิทธิ์		
		นางสาวอมรรรัตน์ ลิ้มประสิทธิ์	อมรรรัตน์ ลิ้มประสิทธิ์		
6	โรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร	นางสาวกาญจนา คำชาย	กาญจนา คำชาย		
		นางสาวสุวิมาศ ภูวนารถ			
		นางสาวจิรวดี อินทร์จำนงค์	จิรวดี อินทร์จำนงค์		
		นางสาวอดิพร วงศ์ศิริ	อดิพร วงศ์ศิริ		
7	โรงเรียนสารคามพิทยาคม	เด็กหญิงจิราพร พลศักดิ์ชัย	จิราพร พลศักดิ์ชัย		
		เด็กหญิงอิสร่า อันละคร	อิสร่า อันละคร		
		เด็กหญิงกมลรัตน์ ยอดชำนาญ			
		เด็กชายพร้อม ไซดี วิมุตตานนท์	พร้อม ไซดี วิมุตตานนท์		
		นายพจนารถ อนุอัน			
		นางสาวศรินันท์ บรรเทา	ศรินันท์ บรรเทา		
		นางสาวพิมาภรณ์ แก้วศรีหาวันย์	พิมาภรณ์ แก้วศรีหาวันย์		
8	โรงเรียนบ้านเม่นใหญ่	เด็กชายกิตติศักดิ์ อุทาแสง			
		เด็กชายธนวัฒน์ สอนทะมาดย์			
		เด็กหญิงพัชรินทร์ รัตมณี	พัชรินทร์ รัตมณี		
		เด็กหญิงกิตติยา การภิรมย์			
		เด็กชายสุกชัช หม่อมกระโท			
9	โรงเรียนโคกถ้ำ	เด็กหญิงชไมพร สมสีไสย	ชไมพร สมสีไสย		

		เด็กหญิงอุมาพร ละครพล		อมาพร จครพล		
10	โรงเรียนบรบือ	เด็กหญิงกษณภรณ์ เพ็ชรศรี นางสาวพัชรินทร์ ชูธรรม นางสาวสงกรานต์ กาญจน สุวรรณ นางสาวบรรณวรรณ มอญงาม นางสาวศิริพร ไชยรส นางสาวเพ็ญภา ปานมสา นายฉัตรณรงค์ แสนวันดี เด็กหญิงเจนจิรา บุคคิง ค.ญ.เสาวลักษณ์ สอนวงษ์แก้ว นางสาวอารีย์ ศรีลานเหนือ นายจักรกฤษ ปักดิลำพัง นางสาวศิรินทิพย์ ทับสิริภักย์ นางสาวปิยาภรณ์ ประสุทา นางสาวณัฐมา ทองดู ค.ญ. ญาดา ตะวัน ค.ญ. สุภาภรณ์ นิลเขียว นายสุพินันท์ เสนรินทร์ นางสาวจุฑารัตน์ พรคองก่อ นางสาวอ้อมใจ ปาปะพัง		เกตุภากร เพ็ชรศรี จารุณี สีงาม ปศุฒธณ ๙ ๙๙๙๙๙๙ เจนจิรา บอสีดอ เสาวลักษณ์ สอนวงษ์แก้ว อารีย์ภักดิ์ ศรีลานเหนือ จักรกฤษ ปักดิลำพัง ศิรินทิพย์ ทับสิริภักย์ ประสุตา ประสุทา ณัฐมา ทองดู ญาดา ตะวัน นางสมพร พินัยศรี จุฑาภักดิ์ ๙๙๙๙๙๙๙๙ นายอ้อมใจ ปาปะพัง		
11	โรงเรียนนาอุดมประชาสรรค์					
12	โรงเรียนบ้านวังแสง					
13	โรงเรียนพัฒนภูมิวิทยาการ					
14	โรงเรียนประชาพัฒนา					

	เด็กชายวิทยา ลำพวย				
19	โรงเรียนชั้นประถมศึกษา	นางสาวนิศรา ทาทา	นิตยา ทาทา		
		นางสาววิณี ดาหลวงมาตร	น.ส. ศวิณี ดาหลวงมาตร		
		นางสาวธิดารัตน์ แสงยศ	ธิดารัตน์ แสงยศ		
		นางสาวศรียาภรณ์ ภูเข่มชื่น	ศรียาภรณ์ ภูเข่มชื่น		
		นางสาวรติมา แข็งสง่า	รติมา แข็งสง่า		
20	โรงเรียนแนวไร่ศึกษา	นางสาวจิตชนก ศรีบุเดช			
		นางสาวดวงใจ จันทร์บุญผา			
		นางสาวเบญจวรรณ ผาจันทร์			
		นางสาววิชุดา คำสิงห์			
โรงเรียน	ชื่อผู้วิจัย	ลายมือ	เบอร์โทรศัพท์	e-mail	
1	การศรัทธา	นางสาวกิตติคุณ ภูธรรัตน์			
2	"	นางสาววิมล ๑๑-๑๑			
3	๒๐๒๑	นางสาววิมล ๒๐๒๑			
4	"	น.ส. กิตติคุณ ๒๐๒๑			
5	"	นางสาววิมล ๒๐๒๑			
6	"	น.ส. ๒๐๒๑ ๒๐๒๑			
7	"	นางสาววิมล ๒๐๒๑			
๘	๒๐๒๑	นางสาววิมล ๒๐๒๑			

ลำดับ	โรงเรียน	ชื่อผู้วิจัยฯ	ลายมือ	เบอร์โทรศัพท์	e-mail
9.	บ้านแม่ในใหญ่	ด.ญ. จิตติรัตน์ นิลรัตน์	จิตติรัตน์		
10	บ้านแม่ในใหญ่	ด.ญ. ขนิษฐา เลออรุณ	ขนิษฐา		
11	บ้านแม่ในใหญ่	ด.ญ. อารุณี ทองน้อย	อารุณี		
12	บ้านแม่ในใหญ่	ด.ญ. กรรณิศา ใจน้อย	กรรณิศา		
13	บ้านแม่ในใหญ่	ด.ญ. อรุณรัตน์ ไตรกรบงกช	อรุณรัตน์		
14	บ้านแม่ในใหญ่	ก.ญ. แก้วนภา ขาวเกตุ	แก้วนภา		
15	บ้านแม่ในใหญ่	จ.ญ. อรุณมา ลาภินันท์	อรุณมา		
16	บ้านแม่ในใหญ่	ก.ญ. นวกรัตน์ เสนาธิษฐาน	นวกรัตน์		
17	บ้านแม่ในใหญ่	ด.ญ. สุวิมลรัตน์ แสนสุข	สุวิมลรัตน์		
18	"	ด.ญ. รัชฎาภา นิลรัตน์	รัชฎาภา		
19		ก.ญ. นัฐพร นิลรัตน์	นัฐพร		
20		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
21		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
22		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
23		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
24		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
25		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
26		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		
27		นายณัฏฐ์ นิลรัตน์	ณัฏฐ์		

ลำดับ	โรงเรียน	ชื่อผู้วิจัยฯ	ลายมือ	เบอร์โทรศัพท์	e-mail
๑๕	นันทวงษ์	เด็กหญิง ภัทรา ภัชชภัคดี	ภัทรา ภัชชภัคดี		
25	นางนพรัตน์	นาง นพรัตน์ เดชะวงษ์	นพรัตน์ เดชะวงษ์		
๒6	นางนพรัตน์	นางสาวศศิธร แก้วโสม	ศศิธร แก้วโสม		
๒7	"	นางสาวจันทรา ช่างทอง	จันทรา ช่างทอง		
๒8	"	เด็กหญิงอริสรา อัครวิ	อริสรา อัครวิ		
๒9	"	นางสาวกมลวรรณ แก้วสัจจ	กมลวรรณ แก้วสัจจ		
๓๐	"	เด็กหญิง อัมมวดี วิเศษแก้ว	อัมมวดี วิเศษแก้ว		
๓1	"	นาง รัชดา ไตร	รัชดา ไตร		
๓2	"	นาง รัชดา ไตร	รัชดา ไตร		
๓3	บ้านกุดหมงม	นางสาวกมล คุ้มคำ	กมล คุ้มคำ		
๓4	"	นางสาวกมล คุ้มคำ	กมล คุ้มคำ		
๓5	โรงเรียนพนา	นายพนา อนุ	พนา อนุ		
๓6	มร	นางสาว กนกวรรณ วรรณ	กนกวรรณ วรรณ		
๓9	บร	นางสาว ศศิธร ใจ	ศศิธร ใจ		
40	มร	นางสาว ศศิธร ใจ	ศศิธร ใจ		
41	มร	นางสาว ศศิธร ใจ	ศศิธร ใจ		
44	มร	นางสาว ศศิธร ใจ	ศศิธร ใจ		
๕0	มร	นางสาว ศศิธร ใจ	ศศิธร ใจ		
51	มร	นางสาว ศศิธร ใจ	ศศิธร ใจ		

ภาคผนวก ญ

สื่อที่เผยแพร่

สื่อที่เผยแพร่

คู่มือยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพิมพ์จำนวน 60 เล่ม เผยแพร่ให้โรงเรียนต่าง ๆ 30 เล่ม และผู้สนใจในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 30 เล่ม

เอกสารสรุปความเป็นมาของโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เผยแพร่ ไปยัง 40 โรงเรียนในเขตพื้นที่ศึกษามหาสารคาม เขต 1-3 ได้เข้าร่วมโครงการ

เอกสารแผ่นพับประกอบโครงการในกิจกรรมรายงานประชุมความก้าวหน้าระยะ 6 เดือน วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 เพื่อเผยแพร่ให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมในโครงการ ฯ และผู้สนใจ เผยแพร่จำนวน 120 แผ่น

ข่าวยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 จัดทำโดยผู้สื่อข่าวร่วมกับโครงการยูววิจัย สกายไลน์เคเบิล ทีวี จังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ ในรายการการศึกษา เวลา 19.00 น. – 19.30 น. ของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น สกายไลน์ เคเบิล ทีวี แพร่ภาพในเขตอำเภอเมือง อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอบรบือ อำเภอแกลง ชื่นชม นาเชือก วาปีปทุม นา ดูน พยัคฆภูมิพิสัย กันทรวิชัย โกสุมพิสัย ของจังหวัดมหาสารคาม

ข่าวยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2552 จัดทำโดยผู้สื่อข่าวทีวีท้องถิ่นสกายไลน์ เคเบิล ทีวี ร่วมมือกับโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ข่าวในรายการข่าวการศึกษา เวลา 19.00 น. – 19.30 น. ของ สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น สกายไลน์ เคเบิล ทีวี แพร่ภาพในเขตอำเภอเมืองอำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอบรบือ อำเภอแกลง ชื่นชม นาเชือก วาปีปทุม นา ดูน พยัคฆภูมิพิสัย กันทรวิชัย โกสุมพิสัย ของจังหวัดมหาสารคาม

ข่าวการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น วันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2553 จัดทำโดยผู้สื่อข่าวสกายไลน์เคเบิล ทีวี จังหวัดมหาสารคาม ร่วมกับโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม นำเสนอรายการข่าวการศึกษา เวลา 19.00 น. – 19.30 น. ของสถานีโทรทัศน์ท้องถิ่นสกายไลน์เคเบิล ทีวี แพร่ภาพในจังหวัดมหาสารคาม

สารคดีโครงการยูววิจัย โรงเรียนบรบือ เรื่อง “มันแกวเงินล้าน” จัดทำโดยทีม ยูววิจัยและครูที่ปรึกษา ร่วมกับทีมประสานงานจังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ให้กับโรงเรียน 20 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ในกิจกรรมการจัดปดประชุมโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553

สารคดีโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ โรงเรียนชื่นชมวิทยาคาร เรื่อง “กะหล่ำปลีเงินล้านกับวิถีชีวิตของชาวชื่นชม” จัดทำโดยทีมยูววิจัยและครูที่ปรึกษาร่วมกับทีมประสานงาน

จังหวัดมหาสารคาม เผยแพร่ให้กับโรงเรียน 20 โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการในกิจกรรมการจัด
ประชุมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553